دۇنياۋى مەشھۇر چۆچەكلەر خەزنىسى

كىچىك ئادەم ئەلەر دۆلتى

مىللەتلەر نەشرىياتى
بېيجىڭ

ISBN 7-105-06939-2

9 787105 069392 >

ISBN 7-105-06939-2/I·1517

民(维 219)　　定价：12.00 元

تەرجىمە قىلغۇچى : قادىر ئارسلان

كىچىك ئادەملەر دۆلىتى

دوستۇم گە:

بىز ئىككىمىز چىمەن دوست،
سەن ئالتۇن، مەن كۈمۈش.
دوستلۇق ـ بەخت دەرىخى،
سەن يوپۇرماق، مەن بىر قۇش.

كىتاب كۆڭۈل خۇشلۇقى،
كىتاب ئەقىل بۇلىقى.
بۇ كىتابتا ساقلانسۇن،
ئىككىمىزنىڭ دوستلۇقى.

يىل ئاينىڭ كۈنى.

图书在版编目(CIP)数据

小人国/(丹)安徒生(Andersen,H.C.)等著；苏真等译；卡德尔·阿尔斯郎译.—北京：民族出版社，2005.5
ISBN 7-105-06939-2

Ⅰ.小… Ⅱ.①安…②苏…③卡… Ⅲ.童话—作品集—世界—维吾尔语(中国少数民族语言)
Ⅳ.I18

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2005)第 031852 号

小人国
责任编辑：卡哈尔
责任校对：胡达拜地
制　　版：海龙视觉
出版发行：民族出版社　　http://www.e56.com.cn
社　　址：北京市和平里北街 14 号　　邮编：100013
电　　话：010-64290862(维文室)
印　　刷：宏凯彩印包装有限责任公司
经　　销：各地新华书店
版　　次：2005 年 5 月第 1 版　　2005 年 5 月北京第 1 次印刷
开　　本：787 毫米×1092 毫米　　1/16
印　　张：6.75
印　　数：0001-2000 册
定　　价：12.00 元

مۇندەرىجە

كىچىك ئادەملەر دۆلىتى 1

تىيىن بىلەن تاشپاقا 10

توشقانىنىڭ تۇغۇلغان كۈنى 13

يامغۇرلۇقنىڭ سەرگۈزەشتلىرى 16

ئېيىقچاقنىڭ ئۇۋا ياسىشى 22

غەلىتە ئىسىم 26

چاشقان بىلەن ئاق قۇ 34

بىر پاي كونا ئاياغ 39

پارپا ۋە پار ھارۋىسى 42

قەلەي ئەسكەر 49

ئالتە ئەزىمەت 59

ئەقىللىق دېھقان 68

پارپا بىلەن موزدۇز 72

ئېيىق قۇيرۇقى 74

پادىشاھنىڭ يېڭى كىيىمى 76

ئالتۇن بېلىق كۆلى 82

سېھىرگەرنىڭ سوۋغىتى 88

يەتتە قاغا 94

كىچىك ئادەملەر دۆلىتى

ئەنگلىيە چۆچىكى (ئەسلىي ئەسەر: جوناسىن سۋىفتنىك)

بىرنەچچە يۈز يىللار ئىلگىرى، ئەنگلىيىدە گالىۋېز ئىسىملىك بىر بالا ئۆتكەنىكەن. ئۇ دېڭىز سەپىرىگە قەۋەتلا ئامراق ئىكەن. لېكىن، دادىسى ئۇنىڭ تېببابەتنى ئۆگىنىپ ئۇستا دوختۇر بولۇپ چىقىشىنى ئۈمىد قىلىدىكەن. شۇڭا، گالىۋېز ئوتتۇرا مەكتەپنى پۈتتۈرۈپ، دادىسىنىڭ تەلىپى بويىچە دوختۇرلۇق كەسپىگە ئىمتىھان بېرىپ ئالىي مەكتەپكە كىرىپتۇ.

تۆت يىلدىن كېيىن، گالىۋېز ئالىي مەكتەپنى پۈتتۈرۈپتۇ. ئۇ دېڭىزنى ياخشى كۆرگەچكە، «قارلىغاچ» ناملىق كېمىگە تاشقى كېسەللىكلەر دوختۇرى بولۇپ ئورۇنلىشىپ، بىرنەچچە يىلنى سەپەر بىلەن ئۆتكۈزۈپتۇ.

بىر قېتىم، كېمە شەرقىي ھىندى تاقىم ئارىلىغا كېتىۋاتقاندا دېڭىزنى تۇمان قاپلاپ، كەينىدىنلا قارا بوران چىقىپ كېتىپتۇ. كېمىدىكىلەر قاتتىق ۋەھىمە ئىچىدە قېلىپ، قىيا - چىيا قىلىشىپتۇ. كېمىچىلەر شۇنچە تىرىشكەن بولسىمۇ، كېمە خادا تاشقا ئۇرۇلۇپ كېتىپ قاق ئوتتۇرىدىن يېرىلىپ كېتىپتۇ.

بىر پارچە تاختايىنى چىڭ تۇتۇۋالغان گالىۋېز بوران - چاپقۇن بىلەن بىر كېچە - كۈندۈز ئېلىشىپتۇ.

ئەتىسى ئەتىگەندە، شىمال تەرەپتىن سوققان كۈچلۈك بوران گالېۋىزنى بىر دېڭىز ساھىلىغا ئىتتىرىپ چىقىرىپ قويۇپتۇ. ھېرىپ ھالىدىن كەتكەن گالېۋىز ئەتراپقا قاراشقىمۇ ئۇلگۈرمەي قاتتىق ئۇيقۇغا كېتىپتۇ.

بىر چاغدا گالېۋىز ئويغىنىپتۇ. ئۇ ئورنىدىن تۇرماقچى بوپتۇ، بىراق مىدىرلىيالماپتۇ. ئۇ ئۆزىنىڭ بىلىكىدىن تاپىنىغىچە ئىنچىكە يىپ بىلەن ئورۇۋېتىلگەنلىكىنى بايقاپتۇ، بېشىنى كۆتۈرۈپ باقماقچى بولغانىكەن، بەشى زىڭىلداپ ئاغرىپ كېتىپتۇ. چۈنكى، ئۇنىڭ چاچلىرىمۇ باغلۇۋېتىلگەنىكەن.

ئۇ ئوڭدىسىچە ياتقاچقا ئاسمانىنىلا كۆرەلەيدىكەن. ھاۋا بارغانسېرى قىزىپ كۈن نۇرى ئۇنىڭ كۆزىنى قاماشتۇرۇشقا باشلاپتۇ. ئەتراپىدا قانداق-تۇر ۋاراڭ - چۇرۇڭ ئاۋازلار ئاڭلىنىپ تۇرىدىكەن.

«بۇ نېمە ئىش؟» دەپ ئويلاپتۇ گالېۋىز ۋە ئۇ-ياق - بۇياققا قاراپ باقماقچى بوپتۇ. بىراق، ئۇ-شۇنچىلىك چىڭ باغلۇۋېتىلگەن ئىكەنكى، مىدىرلە-غۈدەك ئىمكانى بولماپتۇ. شۇ يېتىشىدا ئۇ ئاسما-نىدىن باشقا ھېچنېمىنى كۆرەلمەيدىكەن.

بىردەمدىن كېيىن، قانداقتۇر بىر جانۋار گالېۋىزنىڭ سول پۇتى ئۇستىدە مىدىرلاپ،ئاستا-ئاستا مېڭىپ مەيدىسىگە،كېيىن ئېڭىكىنىڭ ئاستىغىچە كەپتۇ.

گالېۋىز بىر ئامال قىلىپ كۆزىنى تۆۋەنگە تىكىپتۇ. قارىسا، بويى ئاران ئون بەش سانتىمېتىر كېلىدىغان بىر ئادەم ساداقلىرىنى شاراقلىتىپ، ئوقيانى ئۇنىڭغا بەتلەپ تۇرغۇدەك. ئۇنىڭ ئارقىسىدىن قىرىقما يېقىن ئۇنىڭ تېپىدەكى ئادەملەر كېلىۋاتقۇدەك.

گالېۋىز قورقۇپ كەتكەنلىكتىن ۋارقىرىۋېتىپتۇ. ھېلىقى كىچىك ئادەملەر ئۇنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلاپ، قورقمىسىدىن بەدەر قېچىپتۇ، بەزىلىرى يەرگە دومىلاپ چۈشۈپتۇ.

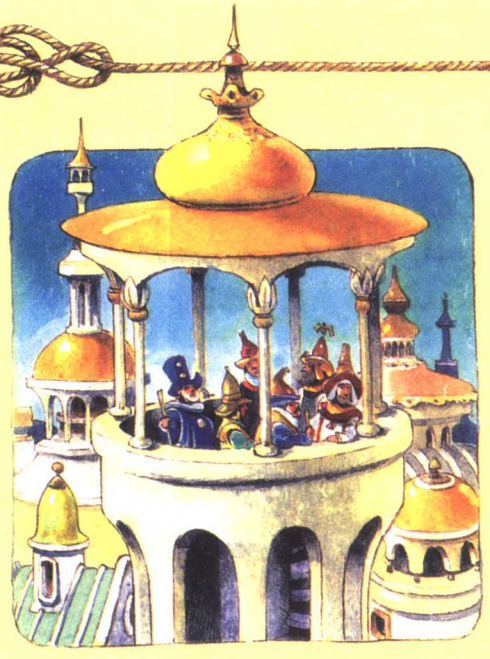
گالېۋىز بىر ئامال قىلىپ يېنىغا قاراپتۇ. قارىسا، ھېلىقىدەك كىچىك ئادەملەردىن تەشكىل تاپقان چوڭ قوشۇن ئۇنى باغلىغان يىپلارنى ھە دەپ كېسىۋاتقۇدەك.

بىردەمدىن كېيىن، بايا قېچىپ كەتكەنلەر يەنە قايتىپ كەپتۇ. ئەڭ

دەسلەپ كەلگىنى ئۇلارنىڭ قوماندانى بولىسا كېرەك، چىرقىراق ئاۋازدا بىرنېمىلەرنى دەپ ۋارقىراپتۇ. باشقىلىرىمۇ ئۇنىڭ دېگىنىنى بىرنەچچە قېتىم تەكرارلاپتۇ.

گالېۋىز ئىما - ئىشارەت قىلىپ ئۆزىنىڭ بەك ئۇسساپ كەتكەنلىكىنى، ئۇلارنىڭ ئۇسسۇلۇق بېرىشىنى ئۆتۈنۈپتۇ.

كىچىك ئادەملەرنىڭ قوماندانى بىر ئىسقىرتقانىكەن، ھارۋا ـ ھارۋىلاردا ئىچىم-لىك قاچىلانغان تۇزلار كەلتۈرۈلۈپتۇ. ئات-ھارۋىلارمۇبۇ يەرنىڭ ئادەملىرىگە ئوخشاشلا كىچىك ئىكەن.

گالىۋىز ئەللىك تۇڭ ئىچىملىكنى بىر-دەمدىلا ئىچىپ بوپتۇ، مىلتىق ئوقىنىڭ چوڭلۇقىدىكى بىرمۇنچە بولكىلارنى يەۋېتىپ-تۇ.

باغلاقتىن بوشانغان گالىۋىز بۇ كىچىك ئادەملەرنى بېسىپ ئۆلتۈرۈپ قويۇشتىن ئەن-سىرەپ ئېھتىياتچانلىق بىلەن ھەرىكەت قىپ-تۇ. كىچىك ئادەملەر خىلمۇخىل قول ئىشا-رىلىرىنى قىپتۇ، گالىۋىز ئۇلارنىڭ ئۆزىنى ئورنىدىن تۇرۇپ بىللە مېڭىشقا بۇيرۇۋاتقان-لىقىنى ئۇقۇپتۇ.

ئۇلار گالىۋىزنى كاتتا بىر چېركاۋنىڭ ئالدىغا باشـ-لاپ كەپتۇ. بۇ يەرگە پادـ-شاھ ۋە دۆلەت ئەربابلىرى يىغىلغانىكەن.

كىچىك ئادەملەر گالىـ-ۋىزدىن ئۇنىڭ قېچىپ كەتـ-مەسلىكى ئۈچۈن بىر پۇتىغا ئىشكەل سېلىپ قويۇشنى تەلەپ قىپتۇ. ئۇلارنىڭ ئىشكەللىرى قىلدەك ئىنچە-كە ئىكەن. گالىۋىز بۇنىڭغا ماقۇل بوپتۇ. چۈنكى، ئۇ خالىغان چاغدا بۇ زەنجىر-لەرنى ھېچقانچە كۈچ سەرپ قىلمايلا ئۈزۈۋېتەلەيـ-دىكەن. شۇنداق قىلىپ، كىچىك ئادەملەر گالىۋىز-نىڭ سول پۇتىغا توقسان بىر ئىشكەل، ئوتتۇز ئالتە قۇ-لۇپ سېلىپ قويۇپتۇ.

كىچىك ئادەملەر دۆلىتىنىڭ پادىشاھى ۋەزىر - ۋۇزرالىرى بىلەن مەسلىھەتلىشىپ، بىر كۈنلەردە پايدىسى تېگىپ قېلىشى مۇمكىن دەپ، گالىۋۇنزنى ياخشى بېقىشنى قارار قىپتۇ. شۇنىڭ بىلەن پادىشاھ پەرمان چىقىرىپ، گالىۋۇنزنى ھەر كۈنى ئەتىگەندە ئالتە كالا، قىرىق قوي، يېتەرلىك بولكا ۋە ئىچىملىك بىلەن تەمىنلەشكە بۇيرۇق قىپتۇ، بۇنىڭغا كېتىدىغان خىراجەتنى دۆلەت خەزىنىسىدىن چىقىم قىلماقچى بوپتۇ.

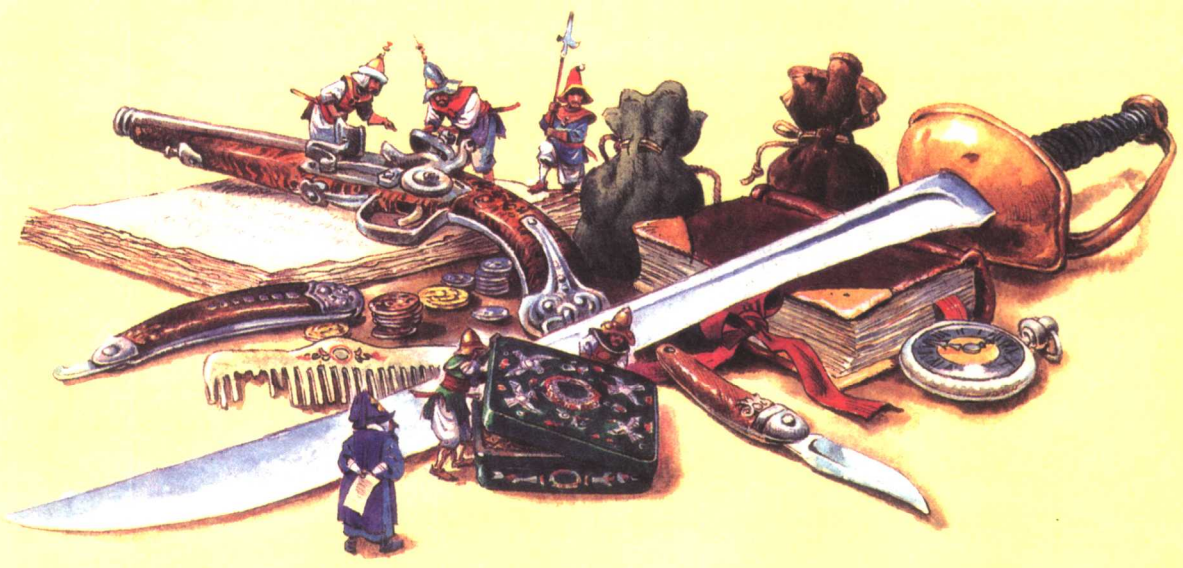
پادىشاھ يەنە گالىۋۇنزغا ئالتە يۈز چاكار بەلگىلەپتۇ ۋە گالىۋۇنز ياتقان چېركاۋنىڭ ئىشىكىنىڭ ئىككى تەرىپىگە چىدىر تىكتۇرۇپ بېرىپتۇ.

كىچىك ئادەملەر گالىۋۇنزنى ھەقىقەتەن ياخشى بېقىپتۇ. چۈنكى، بۇ ئەلنىڭ ئاق كۆڭۈل، مېھماندوست پۇقرالىرى ئاجايىپ ئىشتىھالىق بۇ گىگانت ئادەمنىڭ ئاچ قېلىشىدىن ئەنسىرەيدىكەن.

بىر كۈنى گالىۋۇنز كىچىك ئادەملەر دۆلىتىدىكىلەرگە ئۆزىنى كۆرسىتىپ قويماقچى بوپتۇ.

ئۇ تاپانچىسىنى قولىغا ئاپتۇ ۋە ئۇنىڭغا ئوق سالماي دورا سېلىپلا ئاسمانغا قارىتىپ بىر پاي ئېتىپتۇ. دەھشەتلىك ئوق ئاۋازىدىن قورقۇپ كەتكەن كىچىك ئادەملەرنىڭ نۇرغۇنلىرى ھوشىدىن كېتىپ خېلى ئۇزاقتىن كېيىن ئېسىگە كەپتۇ.

گالىۋىز كېمە غەرق بولۇشتىن بۇرۇن ئۆزىنىڭ تاپانچا، يانچۇق ساەت، ساقال ئالغۇچ قاتارلىق نەرسىلىرىنى ئېلىۋالغانكەن. پادىشاھ بۇ نەرسىلەرگە بەك قىزىقىپ قاپتۇ. شۇنىڭ بىلەن گالىۋىز ئۇنىڭغا بۇ نەرسىلەرنىڭ ئىشلىتىلىدىغان جايلىرىنى بىرمۇبىر سۆزلەپ بېرىپتۇ.

گالىۋىز قىلىچىنى يەڭگىلگىنە بىر شىلتىپ بىرنەچچە تۇپ دەرەخنى كېسىۋەتكەنكەن، پادىشاھ تېخىمۇ ھەيران قاپتۇ.

مۇھاپىزەتچىلەر پادىشاھنىڭ بۇيرۇقى بويىچە گالىۋىزنىڭ قىلىچ، تاپانچا قاتارلىق نەرسىلىرىنى دۆلەت خەزىنىسىگە ئېلىپ كېتىپتۇ.

بىر كۈنى كىچىك ئادەملەر دۆلىتى پادىشاھىنىڭ خەۋەرچىسى ئېتىنى ئۇچقاندەك چاپتۇرۇپ كېلىپ، گالىۋىزغا:

— تېز بول، پادىشاھ ئالىيلىرى سېنى ئوردىدا قوبۇل قىلماقچى! — دەپتۇ.

گالىۋىز ئىككى قەدەم ئاتلاپلا ئوردىغا يېتىپ كەپتۇ.

پادىشاھنىڭ ئوردىسى شەھەرنىڭ ئوتتۇرىسىغا جايلاشقانكەن. ئوردا گالىۋىزغا نىسبەتەن تولىمۇ كىچىك بولغاچقا، ھويلىسىدا يەر بېغىرداپ يېتىپ پادىشاھ بىلەن سۆزلىشىشكە توغرا كەپتۇ.

كىچىك ئادەملەر دۆلىتىنىڭ شەرقىي شىمالىدا بېلبېغۇسكۇ دېگەن ئارال دۆلىتى بار ئىكەن. بۇ ئىككى دۆلەت ئۇزاقتىن بېرى چىقىشالماي كەلگەن بولۇپ، ئۇلارنىڭ ئارىسىدا بىرقانچە قېتىم ئۇرۇش يۈز بەرگەنىكەن.

— ئۇلار ھازىر زور كېمە قوشۇنى ئۈيۈشتۇرۇپ بىزگە تۈيۇقسىز ھۇجۇم قىلماقچى بولۇۋاتىپتۇ، — دەپتۇ پادىشاھ گالېۋىزغا، — سەن باتۇر ھەم كۆچلۈك ئىكەنسەن، دۆلىتىمىزگە ياردەم بەرگىن.

گالېۋىز پادىشاھنىڭ تەلىپىگە ماقۇل بوپتۇ، ئەمما:

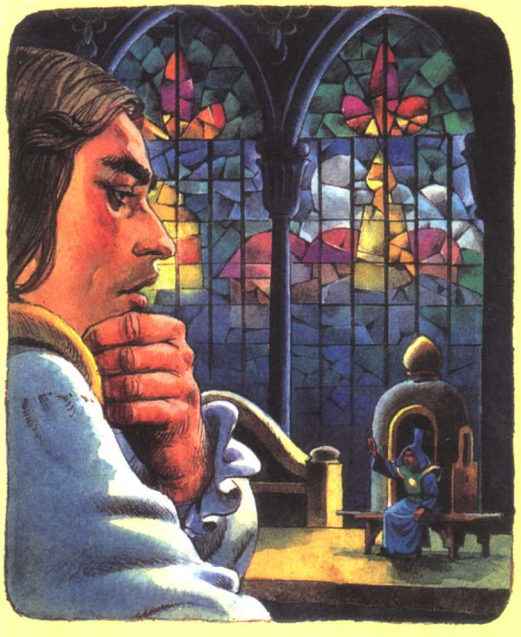
- ئىككى شەرتىم بار: بىرىنچى، بۇ مەسىلىنى ھەل قىلىشتا قان تۆكۈلۈشتىن ساقلىنىشىمىز كېرەك، ئىككىنچى، غەلىبىدىن كېيىن پادىشاھ مەنىڭ يۇرتۇمغا قايتىشىمغا رۇخسەت قىلىشى لازىم، — دەپتۇ.

پادىشاھ شۇ ھامان ماقۇل بوپتۇ.

گالېۋىز نۇرغۇن ئارغامچا ۋە سىم تەييارلىتىپتۇ، ئاندىن كېيىن دېڭىزدا ئۇزۇپ بېلبېغۇسكۇ دۆلىتىنىڭ ئۇرۇش كېمىلىرىگە يېقىنلىشىپتۇ.

دۇشمەنلەر گالېۋىزغا قارىتىپ نەچچە مىڭ پاي ئوقيا ئېتىپتۇ. ئوق تەگكەن يەرلەر چىملىداپ ئاغرىپتۇ، ئەمما گالېۋىز بۇنىڭ بىلەن كارى بولماپتۇ.

گالېۋنز ئارغامچا پىششىق بولسۇن دەپ ئۇچ قەۋەت قىلىپ ئەشكەن، سىملار-نىڭ ئۇچىنى قارماققا ئوخشاش ئەگگەن ۋە يۇنداق قارماقتىن ئەللىك داننى ياساپ ھەربىرىنى بىردىن ئارغامچىنىڭ ئۇچىغا باغلىۋالغانكەن.

گالېۋنز دۇشمەنلىك ئەللىك كېمىسى-نى قارماقلار بىلەن ئىلىپ سۆرەشكە باشلا-پتۇ. بېلىقسۇلۇقلار بۇ قورقۇنچلۇق كۆرۈنۈشكە قارىغىنىچە نېمە قىلارىنى بىل-مەي داڭقېتىپ تۇرۇپ قېلىشىپتۇ.

گالېۋنز دېڭىزنىڭ چوڭقۇر يېرىگە كەلگەندە، قولىنى بىر شىلتىغانكەن، دۇشمەنلىك كېمىلىرى ئۆڭتۈرۈلۈپ دې-ڭىز تېگىگە چۆكۈپ كېتىپتۇ. شۇنىڭ بىلەن كىچىك ئادەملەر دۆلتى خەتەردىن قۇتۇلۇپ قاپتۇ.

گالېۋنز: «كىچىك ئادەملەر دۆلتى پادىشاھىنىڭ ھاجە-تىدىن چىقتىم، ئەمدى مېنىڭ ئەركىنلىككە چىقىدىغان ۋاق-تىمۇ يېتىپ كەلدى» دەپ ئويلاپتۇ. لېكىن، غەلىبە بىلەن قايتىپ كەلگەن گالېۋنز پادىشاھنىڭ ئەركىنلىك بېرىش ۋەدە-سىدىن يېنىۋالغانلىقىنى ئۇقۇپتۇ.

كىچىك ئادەملەر دۆلتىنىڭ باش ۋەزىرى پادىشاھقا ۋاكا-لىتەن گالېۋنزغا قىممەت باھا-لىق بىر قارا شىلەپىنى تەق-دىم قىپتۇ.

— مېنىڭ ئەركىنلىككە چىقىشىمچۇ؟ — دەپ سو-راپتۇ گالېۋنز.

— بۇنى كاللاڭدىن چە-قىرىۋەت! — دەپتۇ باش ۋە-زىر سۆرلۈك قىياپەتتە، — ئەگەر پادىشاھنىڭ ئىرادە-سىگە خىلاپلىق قىلساڭ، ئۇ سېنى زەھەرلەپ ئۆلتۈرىدۇ.

باش ۋەزىرنىڭ دېگەنلىرىنى ئاڭلىغان گالىۋېز قورقۇپ قاپتۇ. ئۇ دوختۇر بولغاچقا، زەھەرلىك دورىنىڭ تاقابىل تۇرغىلى بولمايدىغان ئەجەللىك قورال ئىكەنلىكىنى ئوبدان بىلىدىكەن. شۇنىڭ بىلەن ئۇ تېزرەك قېچىپ كېتىشنىڭ كويىغا چۈشۈپتۇ.

بىر كېچىسى گالىۋېز ئۆزىنىڭ بارلىق نەرسە - كېرەكلىرى بىسىلغان بىر كىچىك كېمىنى سۈرەپ، بېلىۋسكو دۆلىتىگە راۋان بوپتۇ.

گالىۋېز ئۇ يەرگە بارغاندىن كېيىن، بېلىۋسكو پادىشاھىغا:

— مەن بۇ يەردە تۇرسام، كىچىك ئادەملەر دۆلىتى سىلەرگە ھۇجۇم قىلىشقا پېتىنالمايدۇ! لېكىن، بۇ خىزمەتنىڭ بەدىلىگە سىلەر مېنىڭ يۇرتۇمغا قايتىشىمغا رۇخسەت قىلىشىڭلار كېرەك، — دەپتۇ.

بېلىۋسكو پادىشاھى گالىۋېزنىڭ تەلىپىگە قوشۇلۇپتۇ.

گالىۋېز بۇ ئارال دۆلىتىنىڭ دېڭىز قىرغىقىنى كۆزىتىپ يۈرۈپ، بىر كۈنى ساھىلدا تۇرغان بىر قېيىقنى كۆرۈپ قاپتۇ.

گالىۋېز ئون كۈن ئىشلەپ بىرنەچچە پالاق ياساپتۇ. بېلىۋسكو پادىشاھى يارەملىشىشكە بەش يۈز ئىشچىنى ئاجرىتىپتۇ. گالىۋېز ئۇلارغا باشچىلىق قىلىپ بىر ئاي ئىشلەپ قېيىقنى يەلكەن بېكىتىپتۇ.

مېھماندوست ۋە سېخىي بېلىۋسكولۇقلار گالىۋېزنىڭ قېيىقىغا پىشۇرۇلغان كالا، قوي گۆشلىرىنى، نۇرغۇن بولكا ۋە تۇڭلاپ - تۇڭلاپ ئىچىملىكلەرنى قاچىلاپ بېرىپتۇ.

گالىۋېز بېلىۋسكولۇقلار بىلەن خوشلىشىپ دېڭىز سەپىرىنى باشلاپ-تۇ. ئۇ بىرقانچە كېچە - كۈندۈز جاپا - مۇشەققەتلىك سەپەر قىلىپ،ئاخىرى ئۆز ۋەتىنىگە قايتىپ كەپتۇ.

تېيىن بىلەن تاشپاقا

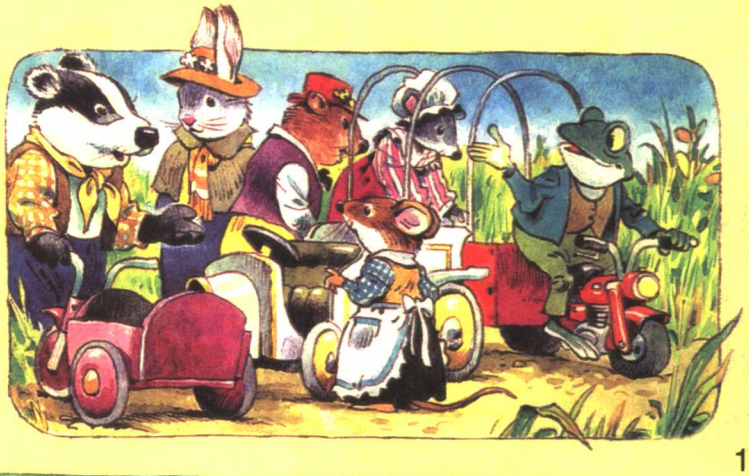
ئىتالىيە چۆچىكى

بۇنىڭدىن نۇرغۇن يىللار ئىلگىرى، ئىنتايىن چوڭقۇر بىر دەريا بولغان-
كەن. بۇ دەريانىڭ ئۈستىدە بىر كۆۋرۈك بار ئىكەن. بىر دېھقانچىلىق
مەيدانىدىكىلەر ھەر كۈنى بىر مىنىۋسقا ئولتۇرۇپ مۇشۇ كۆۋرۈكتىن
ئۆتۈپ شەھەرگە بارىدىكەن. شۇ تەرىقىدە كۆپ يىللار ئۆتۈپتۇ، كۆۋرۈكمۇ
بارغانسېرى كونىراپ كېتىپتۇ.

بىر كېچىسى كۆۋرۈك تۈيۈقسىز گۈمۈرۈلۈپ، ياغاچ - تاشلىرى دەريا-
دا ئېقىپ كېتىپتۇ. ئەتىسى بۇ خەۋەرنى ئاڭلىغان پاقا بىلەن بورسۇق ماشىنا-
سى ھەيدەپ كېلىپ، كۆپچىلىككە قاراپ توۋلاپتۇ:

— شەھەرگە كىرىدىغانلار بىزنىڭ ماشىنىمىزغا ئولتۇرۇڭلار. باھاسى
ئەرزان، بىر ئورۇن بىر تەڭگە!

— كۆۋرۈك بۇزۇلۇپ كەتكەن تۇرسا، سىلەر ماشىنىڭلارنى دەريادىن
قانداق ئۆتكۈزىسىلەر؟ — دەپ سوراپتۇ توشقان خانىم.

—دەريانىڭ ئۇ ۋەن ئېقى-
نىدا بىر كىچىك كۆۋرۈك
بار. ئاپتوبۇس، مىنىبۇس
دېگەنلەر بۇ كۆۋرۈكتىن
ئۆتەلمەيدۇ. بىزنىڭ ما-
شىنىمىز كىچىك بولغا-
نىكىن، ئۇنىڭدىن بىما-
لال ئۆتەلەيدۇ، — دەپتۇ
پاقا.

هايۋانلار ئۇلارنىڭ گېپىگە ئىشىنىش - ئىشەنمەسلىكنى بىلەلمەي بىر - بىرىگە قارىشىپ تۇرۇپ قاپتۇ.

— گېپىمىزنىڭ ئازراقمۇ يالغىنى يوق، — دەپتۇ، — بورسۇق ، — بىز كۆپچىلىكنىڭ شەھەرگە كىرىشكە ئالدىراۋاتقانلىقىنى بىلگەچكە، ھا- جىتىڭلاردىن چىقايلى دەپلا شۇنداق قىلىۋاتىمىز. قېنى، ماشىنىمىزغا تېز چىقىڭلار!

كۆپچىلىك ماشىنىغا چىقىپتۇ، پەقەت تىيىن ھەدىلا چىقماپتۇ، چۈنكى ئۇنىڭ پۇلى يوق ئىكەن.

دەل شۇ چاغدا، بىر تاشپاقا ئۆمىلىگىنىچە كېلىپ قاپتۇ. ئۇ تىت - تىت بولۇپ تۇرغان تىيىن ھەدىگە:

— ئەگەر سەن ماڭا بىر تال سەۋزە بەرسەڭ، مەن سېنى دەريادىن ئۆتكۈ- زۈپ شەھەرگە ئەكىرگەن بولاتتىم، — دەپتۇ.

تىيىن ھەدە بېشىنى چايقاپ:

— سەن بەك ئاستا ماڭىدىغان تۇرساڭ، ئىككىمىزنىڭ شەھەرگە كىرە- شىگە بىر ھەپتە ۋاقىت كەتمەمدۇ! — دەپتۇ.

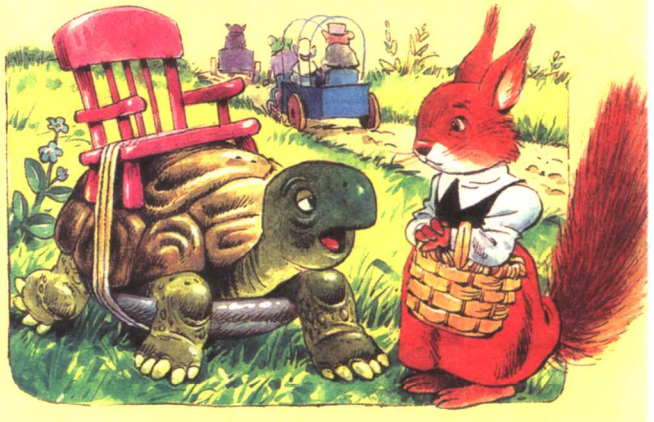
— ئۇنداق بولمايدۇ، — دەپتۇ تاشپاقا خاتىرجەم ھالدا كۈلۈپ، —بىز سۇ يولى بىلەن ماڭساق، ئۇلا- ردىن بۇرۇن شەھەرگە كىرىپ بولە- مىز!

— بوپتۇ ئەمىسە، دېگىنىڭدەك بولسۇن، — دەپتۇ تىيىن ھەدە.

شۇنداق قىلىپ، تىيىن ھەدە تاشپاقىنىڭ ئۈستىگە چىقىپ ئولتۇ- رۇپتۇ، تاشپاقا «پالاق - پۇلۇق» قە- لىپ ئىغاڭلاپ مېڭىشقا باشلاپتۇ. ئۇنىڭ ئۈستىدە ئولتۇرۇپ قاتتىق چايقالغان تىيىن ھەدە قورققىنىدىن:

— ۋاي، توختا، مەن چۈشۈۋا- لاي، ئۈستۈڭدىن دومىلاپ چۈش- كىلىۋاتىمەن! — دەپ ۋارقىراپ كېتىپتۇ.

— ئازراق چىدا، دەريا‌غا چۈ- شۈۋالساقلا ھەممە ئىش ئوڭۇشلىپ كېتىدۇ، — دەپتۇ تاشپاقا مېڭىشنى داۋاملاشتۇرۇپ.

راست دېگەندەك، تاشپاقا دەريا‌غا چۈشكەن ھامان، سىلىق ئۈزگىلى باشلاپتۇ.

تاشپاقىنىڭ ئېيتقىنىدەك، ئۇلار بىردەمدىلا شەھەرگە كىرىۋاپتۇ. ئۇلار بازارغا بېرىپتۇ ۋە ئەڭ ئەرزان باھادا ئەڭ ياخشى موگۈلارنى سېتىۋاپتۇ. پاقىنىڭ ماشىنىسىغا ئولتۇرغانلار چۈش بولاي دېگەندە بازارغا يېتىپ كەپتۇ ۋە تېيىن ھەدىنى كۆرۈپ ھەيران بولغىنىدىن ئاغزىنى ئېچىپ تۇرۇپ قېلىشىپتۇ.

— سەن قانداق بولۇپ بىزدىن بۇرۇن كېلىۋالدىڭ؟ — دەپ سورىشىپتۇ ئۇلار.

تېيىن ھەدە كۈلگىنىچە كۆپچىلىك بىلەن چاقچاقلىشىپتۇ:

— ئېرىم ماڭا ئۆزىنىڭ ماشىنىسىنى ۋە شوپۇرىنى ئەۋەتىپتۇ دەڭلار، شۇ ماشىنا ئەكىلىپ قويدى! بولدى، خەير - خوش، مەن ھازىرلا ئۆيگە قايتىمسام بولمايدۇ!

تېيىن ھەدە كۆپچىلىكنىڭ قېشىدىن كېتىپ قاپتۇ، تاشپاقا ئۇنى بىر چەتتە ساقلاپ تۇرغانىكەن. تېيىن ھەدىنىڭ دوستلىرى ھەيران بولغان ھالدا بىر ئېغىزمۇ گەپ قىلالماي تۇرۇپ قېلىشىپتۇ.

ئۇلار تېيىن ھەدىنىڭ چىرايىنىڭ بۇنچە پارلاپ كېتىشى كىچىككىنە بىر باش سەۋزىنى تاشپاقىغا بەرگەنلىكىنىڭ كارامىتىدىن ئىكەنلىكىنى زادىلا خىيالىغا كەلتۈرمەپتۇ!

توشقاننىڭ تۇغۇلغان كۈنى

ئىتالىيە چۆچىكى

قەدىمكى زاماندا، بىر بودەك توشقانچاق بولغانكەن. يىل ئۆتۈپ ئۇنىڭ تۇغۇلغان كۈنى يېتىپ كەپتۇ. شۇ كۈنى، ئۇنىڭ بىر نەۋرە ئاكا - ئۇكىلىرى، بىر نەۋرە ئاچا - سىڭىللىرى، شىرەم ئاكا - ئۇكا، ئاچا - سىڭىللىرى بولۇپ، جەمئىي ئونەيلەن ئۇنىڭ تۇغۇلغان كۈنىنى تەبرىكلىگىلى كەلمەكچى بوپتۇ. بۇنچە كۆپ مېھماننىڭ كېلىشى توشقانچاقنىڭ ئانىسىنى غەمگە سېلىپ قويۇپتۇ. ئەلۋەتتە شۇنداق بولىدۇ - دە! چۈنكى، بۇ ئۆيدە كەڭتاشا تاماق جوزىسى بولغىنى بىلەن، بۇنچە كۆپ مېھمانغا يەتكۈدەك ئورۇندۇق، قاچا - قۇمۇچ دېگەندەك نەرسىلەر يوق ئىكەن. ئەمدى قانداق قىلغۇلۇق؟!

— ۋاي خۇدايىمەي، نېمانچە تەڭلىكتە قېلىش بۇ! ئون مېھماننىڭ قانداق كۈتىمىز؟ نەرسە - كېرەكلەر يېتىشمىسە قانداق قىلىمىز؟ — دەپتۇ توشقان ئانا توشقانچاقىقا.

توشقانچاق بېشىنى قاشلىغىنىچە بىردەم ئويلىنىپ تۇرۇپ قاپتۇ، ئاندىن كۆزلىرىنى چىمچىقلىتىپتۇ - دە، بىر ئېغىزمۇ گەپ قىلماي سىرتقا يۈگۈرۈپ چىقىپ كېتىپتۇ. ئۇ ئېيىق ئاننىڭكىگە بېرىپ:

— ئېيىق ئانا، ئېيىق ئانا، بۈگۈن تۇغۇلغان كۈنۈم ئىدى، مېھمانلار كەلمەكچى، ئورۇندۇقلىرىڭىزنى بېرىپ تۇرسىڭىز بوپتىكەن، — دەپتۇ.

— تۇغۇلغان كۈنۈڭگە مۇبارەك بولسۇن، توشقانچاق، — دەپتۇ ئېيىق ئانا كۈلۈپ، — ساڭا ئون ئورۇندۇق بېرىپ تۇراي.

توشقانچاق بەك خۇش بولۇپ كېتىپتۇ. ئۇ ئېيىق ئانىغا تەكرار - تەكرار رەھمەت ئېيتىپتۇ ۋە سەكرەپ - تاقلىغىنىچە ئۇنىڭ ئۆيىدىن چىقىپتۇ.

ئەمدى ئۇ مۇشۇك خانىمنىڭ ئۆيىگە بېرىپتۇ.

— مۇشۇك خانىم، مۇشۇك خانىم، بۈگۈن تۇغۇلغان كۈنۈم ئىدى، مېھمانلار كەلمەكچى، تەخسىلىرىڭىزنى بېرىپ تۇرسىڭىز بوپتىكەن، — دەپتۇ ئۇ.

— تۇغۇلغان كۈنۈڭگە مۇبارەك بولسۇن، توشقانچاق، — دەپتۇ مۇشۇك خانىم كۈلۈپ، — ساڭا ئون تەخسە بېرىپ تۇراي.

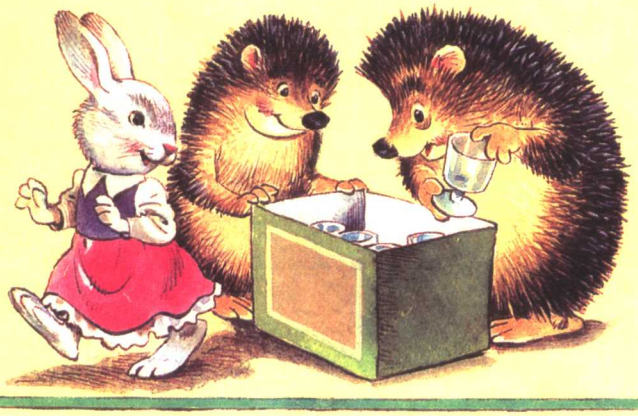
توشقانچاق ئۇنىڭغا رەھمەت ئېيتىپتۇ ۋە ئۆيدىن چىقىپ پاقىنىڭكىگە بۇگۈرۈپ بېرىپتۇ.

پاقا ئائىلىسىدىكىلەر چاي ئىچىۋاتقانىكەن. — پاقا ھەدە، پاقا ھەدە، بۈگۈن تۇغۇلغان كۈنۈم ئىدى، مېھمانلار كەلمەكچى، چىنىلىرىڭىزنى بېرىپ تۇرسىڭىز بوپتىكەن، — دەپتۇ توشقانچاق.

— تۇغۇلغان كۈنۈڭگە مۇبارەك بولسۇن، توشقانچاق، — دەپتۇ پاقا ئانا قىزغىنلىق بىلەن، — ئۆيدىكىلەر چېيىنى ئىچىپ بولسۇن، ئاندىن ساڭا ئون چىنە بېرىپ تۇراي.

شۇنداق قىلىپ، پىيالىنىڭ ئىشىمۇ پۈتۈپتۇ. توشقانچاق ئەمدى ئىستاكان ۋە ئارا ـ ۋىلكىلارنى ئارىيەتكە ئالماقچى بوپتۇ.

كىرپە ئائىلىسىدىكىلەر ئەزەلدىن تولىمۇ مېھماندوست ئىكەن. ئۇلار

توشقانچاققا ئون ئىستاكاننى ئارىـ
يەتكە بېرىپ تۇرماقچى بوپتۇ، لېكىن كەچرەك ئاپىرىپ بېرەلەيـ
مىز، دەپتۇ.

— بىز ئىستاكانلارنى قەغەز بىلەن ئوبدان ئورىۋېتەيلى، شۇنـ
داق قىلساق، ئۇلار سۇنۇپ كەتـ
مەيدۇ، — دەپتۇ.

قوندوز ئائىلىسىدىكىلەرمۇ توشقانچاقنى ناھايىتى قىزغىن كۈتۈۋاپتۇ. قوندۇزچاق توشقانچاققا:

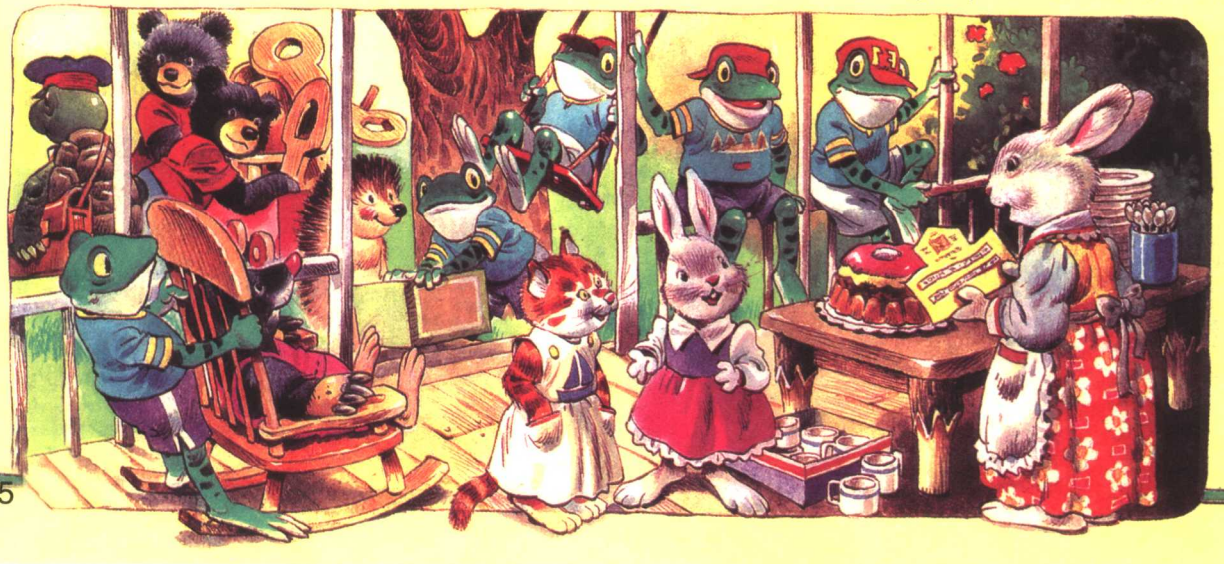
— خاتىرجەم بول، دوستۇم، ئارا - ۋىلكىلارنى ۋاقتىدا ئاپىرىپ بېرىمەن! — دەپتۇ.

شۇنداق قىلىپ، توشقانچاق ھەممە تەييارلىقنى تەق قىلىپ قويۇپتۇ. ئۇ مېھمانلارنىڭ يولىغا قاراپ ئولتۇرغىنىدا، بىر تېلېگرامما ئېلىشۇرۇۋاپتۇ. ئۇنى كەلمەكچى بولغان مېھمانلار ئەۋەتكەن بولۇپ، ئۇنىڭدا ھەممىسىنىڭ زۇكام بولۇپ قالغانلىقى، شۇ تۈپەيلى ئۇنىڭ تۇغۇلغان كۈنىنى تەبرىكلىگىلى بارالمايدىغانلىقى ئېيتىلغانىكەن.

— ماۋۇ قاملاشمىغان ئىشنى كۆرمەمدىغان! — دەپتۇ توشقان ئانا خورسىنىپ، — قوشنا - قولۇملار نېمە دېسەك شۇنى ئارىيەتكە بېرىپ بىرمۇنچە ئاۋارە بولۇپ كەتتى. ئەمدىلىكتە...

— ئاپا، بىز پاقا ئاكا - ئۇكىلارنى، ئاسلاننى، ئېيىق ئاكا - سىڭىللارنى، يەنە قوندۇزچاق ۋە كىرپىجاننى تەكلىپ قىلايلى. بۇنداق قىلساق ئۇلارغا مىننەتدارلىقىمىزنىمۇ بىلدۈرەلەيمىز، — دەپتۇ توشقانچاق.

— ۋاي جېنىم بالام، ئەقىللىق بالام! — دەپتۇ توشقان ئانا خۇشاللىقىدا توشقانچاقنى باغرىغا بېسىپ، — ئەجەب ياخشى دېدىڭ، شۇنداق قىلايلى! دەرۋەقە، توشقانچاقنىڭ تۇغۇلغان كۈنىنى تەبرىكلەش زىياپىتىگە قوشنا - قولۇملارنىڭ بالىلىرى قاتنىشىپتۇ. ھەممەيلەن شۇنداق كۆڭۈللۈك ئويناپتۇ، يەنە تېخى ئۇلار ئەڭ يېقىن دوستلاردىن بولۇپ قاپتۇ.

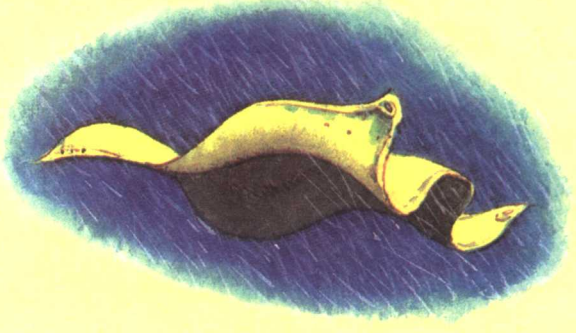

يامغۇرلۇقنىڭ سەرگۈزەشتلىرى

ئىتالىيە چۆچىكى

بۇرۇنسىدا، سېرىق رەڭلىك بىر پار-چە رەخت بار ئىكەن. ئۇ يامغۇر ئۆتكۈز-مەيدىغان بولغاچقا، ئىگىسى ئۇنى «يام-غۇرلۇق» دەپ ئاتايدىكەن. يامغۇر ياغقان كۈنلەردە ئىگىسى ئۇنىڭ بىلەن ھارۋىسىنى يېپىپ قويىدىكەن. لېكىن، قاتتىق يامغۇر ياغقان بىر بورانلىق كېچىدە، دەھشەتلىك بوران ئۇنى ھارۋىنىڭ ئۈستىدىن ئۇچۇرۇپ كېتىپتۇ.

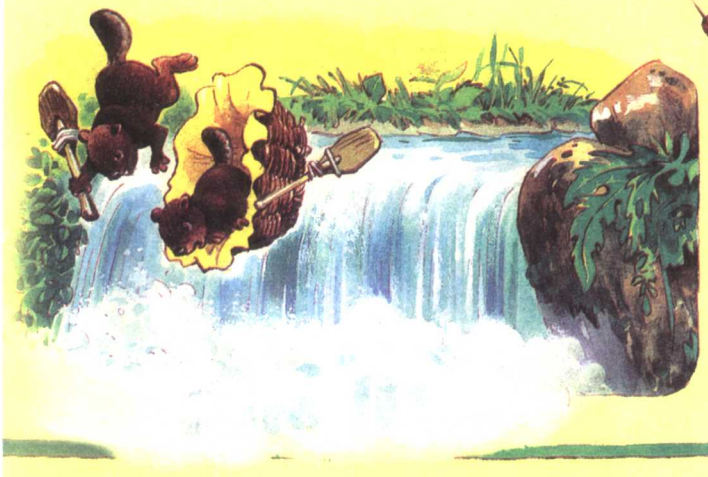
ئەتىسى، دەريادا ئۇيناپ يۈرگەن ئىككى قۇندۇز سېرىق رەڭلىك يامغۇرلۇقنى كۆرۈپ قاپتۇ.

— قارا، ئاۋۇ رەختكە! — دەپ ۋارقىراپتۇ بىر قۇندۇز.

— كۆردۈم، كۆردۈم! چاققان بول، ئۇنى تۇتۇۋالايلى!

— شۇنداق قىلايلى! ئو-ھۇ، ئەمدى بىز قېيىق ياسايدىغان بولدۇق! — دەپتۇ يەنە بىرى.

ئۇلار يامغۇرلۇقنى بىر سېۋەتنىڭ تېگىگە يېيىتقانىكەن، سېۋەتكە سۇ كىرمەيدىغان بوپتۇ. مانا ئەمدى ئۇلارنىڭ ئۆز قېيىقى بار بوپتۇ. ئۇلار قېيىققا ئولتۇرۇپ دەريادا سەيلە قىپتۇ.

سۆزەت ئاقا ـ ئاقا بىر شار-
قىراتمىغا يېتىپ كەلگەندە، ئىك-
كى قۇندۇز چاقماللىق بىلەن دەر-
ياغا سەكرەپ خەتەردىن قۇتۇلۇپ
قاپتۇ، بىراق يامغۇرلۇقنى شارقە-
راتما سۆرەپ ئېلىپ كىرىپ كە-
تىپتۇ.

شارقىراتمىنىڭ تۆۋەنكى تە-
رىپىدە سۇ كىرىپىسى سېرىق
رەڭلىك يامغۇرلۇقنى كۆرۈپ
قاپتۇ.

سۇ كىرپىسى سۇ تېيىلىش
ماھىرى ئىكەن. ئۇ بۇ يامغۇر-
لۇقنى يەلكەن قىلىۋېلىپ، دەريادا
گاھ شامالدىن دالدىلانسا، گاھ شامالنىڭ يۆنىلىشىگە بېقىپ ئۈياق ـ بۇ-
ياقتا توختىماي ئۈزۈپ يۈرۈپتۇ. لېكىن، ئۇ يامغۇرلۇقنى تازا جايىدا ئىشلە-
تەلمەي ھېرىپ ھالىدىن كېتىپتۇ.

— ۋايجان، ئەجەبمۇ چارچىتىۋەتتىڭ! — دەپتۇ ئۇ يامغۇرلۇقنى دەريا-
تاشلاپ، — بولدى، ئەمدى سېنى ئىشلەتمەيمەن، يولۇڭغا كېتىۋەر!

شۇنىڭ بىلەن يامغۇرلۇق تېز ئېقىۋاتقان دەريا سۈيىنىڭ ئېقىش يۆنىلە-
شى بويىچە ئېقىپ كېتىۋېرىپتۇ.

يامغۇرلۇق ئاقا ـ ئاقا بىر جىلغىنىڭ ئىچكىرىسىگە كىرىپ كېتىپتۇ.

ئاخىرى، بىر قارا ئېيىق بۇ يامغۇرلۇق رەختنى كۆرۈپ قاپتۇ. ئۇ
بېشىنى قاشلىغىنىچە بىرھازاغىچە ئويلىنىپ تۇرۇپ كېتىپ، ئاخىرى بىر
ئىشنى ئېسىگە ئاپتۇ. يېقىندىن بۇيان، قىيانىڭ ئۈستىدىن ئۈچقۇ بىلەن
ئۈچۈش ئالاھىدە مودا تەنھەر-
كەت بولۇپ كېلىۋاتقانىكەن. ئۇ
مۇشۇ مودىدىن كېيىن قالماسلىق-
نى ئويلاپتۇ.

شۇنىڭ بىلەن قارا ئېيىق يا-
غۇرلۇقتىن بىر ئۈچقۇ ياساپتۇ،
ئاندىن ئۆز ـ ئۆزىگە مەدەت بە-
رىپ قىيادىن جىلغىغا سەكرەپ-
تۇ. بۇ تېگىنى كۆرگىلى بولمايە-
دىغان بىر جىلغا ئىكەن.

دەسلىپىدە قارا ئېيىقنىڭ ئىشلىرى ناھايىتى ئوڭۇشلۇق بوپتۇ. ئۇ قىيادىن پەسكە لەرزان لەيلەپ چۈشۈۋېتىپ ئەتراپىدىكى گۈزەل مەنزىرىلەردىن ھۇزۇرلىنىپتۇ. پاھ، نېمىدېگەن قالتىس - ھە! بۇ گۈنكى كۈڭۈللۈك ساياھىتىنى دوستلىرىغا سۆزلەپ بېرىدىغان بولسا، ئۇلار ئاغزىنى ئېچىپلا قالار ھەرقاچان!

لېكىن، تۇيۇقسىز شامال چىقىپ قانىكەن، قارا ئېيىق تەڭپۇڭلۇقىنى يوقىتىپتۇ - دە، پەسكە قاراپ شىدەت بىلەن چۈشكىلى تۇرۇپتۇ.

«ۋايجان، قۇتقۇزۇڭلار!» دەپ توۋلىۋېتىپتۇ قارا ئېيىق جان قايغۇسىغا چۈشۈپ. لېكىن، مۇئەللەقتىن پەسكە چۈشۈۋاتقاندا ئۇنى قۇتقۇزۇۋالىدىغان كىم بار دەيسىز!

قارا ئېيىقنىڭ تەلىيىگە، ئۇ بىر قارىغايىنىڭ ئۈستىگە چۈشۈپتۇ. قارىغاي شاخلىرىغا تەگكەندە بەدىنى قاتتىق ئاغرىپ كەتكەن بولسىمۇ، ئۆلۈمدىن قۇتۇلۇپ قاپتۇ.

«بۇنداق خەتەرلىك ئىشنى ئەمدى تەكرارلىمايمەن!» دەپ قەسەم قىپتۇ قارا ئېيىق، ئاندىن سېرىق رەڭلىك يامغۇرلۇقنى پېرقىرىتىپ تاشلىۋېتىپتۇ.

جىلغىدا ياشايدىغان مۇگدىگەك چاشقان سېرىق رەڭلىك يامغۇرلۇقنى كۆرۈپ قاپتۇ. ئۇ يامغۇرلۇقنى سەگەنچۇك قىلىۋاپتۇ ۋە ئۇنىڭغا چىقىۋېلىپ چۈشلۈك ئۇيقۇسىنى ئۇخلايدىغان بوپتۇ.

لېكىن، بىر كۈنى قاتتىق يامغۇر يېغىپ، سەگەنچۇكنىڭ ئىچى يامغۇر سۈيىگە توشۇپ كېتىپتۇ، تاتلىق ئۇخلاۋاتقان مۇگدىگەك چاشقان تۇنجۇقۇپ ئۆلۈپ قالغىلى تاس قاپتۇ.

قاتتىق ئاچچىقى كەلگەن مۇگدىگەك چاشقان سەگەنچۇكنى تاشلىۋەتىمەكچى بولۇپ تۇرغاندا، ئىككى كىرپە كېلىپ قاپتۇ. ئۇلار قوشكېزەك ئاكا ـ ئۇكىلار ئىكەن. ئۇلاردىن بىرى:

— نېمە قىلىۋاتىسەن، مۇگدىگەك چاشقان؟ — دەپ سوراپتۇ.

— نېمە قىلاتتىم؟ ماۋۇ سەگەنچۇكنى تاشلىۋېتەي دەۋاتىمەن، — دەپتۇ مۇگدىگەك چاشقان.

— بىر ئوبدان رەخت ئىكەنغۇ بۇ! — دەپتۇ يەنە بىر كىرپە، — بولدى، بۇنى بىزگە سېتىپ بەر!

— ساتسام ساتتىم، — دەپتۇ مۇگدىگەك چاشقان.

ئاكا ـ ئۇكا كىرپىلەر سېرىق رەڭلىك يامغۇرلۇقنى چىدىر قىلىۋاپتۇ. يامغۇر ياغقان چاغلاردا ئۇلار بۇ چىدىرنىڭ ئىچىگە كىرىۋېلىپ دالدىلىنىپ تۇ. يەنە تېخى ئورمانلىقتىن ياۋا مېۋىلەرنى توشۇپ كېلىپ، ئۇنى ئامبار ئورنىدا ئىشلىتىپتۇ.

نۇرغۇن خەتەرلىك سەرگۈزەشتىلەرنى بېشىدىن ئۆتكۈزگەن يامغۇرلۇق ۋاقتىنىڭ ئۆتۈشى بىلەن ئۆتمىتۇشۇك بولۇپ، هارۋىغا يېپىپ قويۇلىدىغان چاغدىكىدەك يېڭى ئەمەس، بەلكى بەك كونىراپ كېتىپتۇ.

شۇ يىلى يامغۇر بەك كۆپ ياغقاچقا، ئورمانلىقتا موگۈلار بەك ياخشى ئۆسۈپتۇ.

هەر قېتىم يامغۇر توختىغاندىن كېيىن، ئاكا ـ ئۇكا كىرپىلەر ئورمانلىققا بېرىپ موگۈ تېرىدىكەن. تەرگەن موگۈلىرى بەك كۆپ بولغاچقا، ئۇلار بازارغا ئاپىرىپ ساتماقچى بوپتۇ.

لېكىن، ئۇلارنىڭ سېۋىتى بەك كىچىك ئىكەن. ئاكا ـ ئۇكا ئىككىيلەن نېمە قىلىشنى بىلمەي بىر ـ بىرىگە قاراپ تۇرۇپ قاپتۇ.

— هەي، ماۋۇ يامغۇرلۇقنى خالتا قىلىپ موگۈلارنى قا-چىلىمايلىمۇ؟ — دەپتۇ بىر كىرپە.

— توغرا، شۇنداق قىلساق ياخشى بولغۇدەك! — دەپتۇ يەنە بىر كىرپە.

كىرپىلەرنىڭ تەرگەن موگۈلىرى يامغۇرلۇققا پېتىپ كېتىپتۇ. لېكىن، يامغۇرلۇق بەك ئېغىر بولۇپ كېتىپتۇ. ئاكا - ئۇكا كىرپىلەر ئۇنى كۆتۈرۈپ بازارغا يېتىپ بارغۇچە ھاسىراپ - ھۆمىدەپ كېتىپتۇ، بىرنەچچە يەردە توختاپ دەم ئېلىشقا توغرا كەپتۇ.

ئاخىر بازارغا يېتىپ كەلگەن كىرپىلەر يامغۇرلۇقنى يەرگە قويۇپ قويۇپ، توۋلاشقا باشلاپتۇ:

— يېڭى موگۈ! يېپىيېڭى موگۈ! ئۈزى ئەرزان، كېلىڭلار، چاقماق سېتىۋېلىڭلار! تۇگەپ كەتسە قالمايدۇ!

بازار ئارىلاپ يۈرگەن ئانا توشقان موگۈلارنى كۆرۈپ:

— قانچە پۇلدىن ساتىسىلەر؟ — دەپ سوراپتۇ.

— بىزنىڭ بىر شېشە ھەسەل سېتىۋېلىشىمىزغا يەتكۈدەك پۇل بەرسەڭلا بولدى، — دەپتۇ كىرپىلەر.

توشقان ئانا موگۈلارغا سەپسېلىپ قاراپ، ئۇلارنىڭ سۆيۈتىنىڭ ناھايتى ياخشى ئىكەنلىكىنى بىلىپتۇ.

ئانا توشقاننىڭ يامغۇرلۇقلىمۇ كۆزى چۈشۈپتۇ.

— مەن ئىككى شەپكە ھەسەل سېتىۋېلىشىڭلارغا يەتكۈدەك پۇل بېرەي، — دەپتۇ ئانا توشقان كىر-پىلەرگە، — ماۋۇ يامغۇرلۇقنىمۇ ماڭا بېرىڭلار، قانداق دەيدىم؟

— بوپتۇ، يامغۇرلۇقمۇ سېنىڭ بولسۇن، — دەپتۇ كىرپىلەر.

شۇنداق قىلىپ، ئانا توشقان موگۈلارنىمۇ، يامغۇرلۇقنىمۇ سېتىۋاپتۇ.

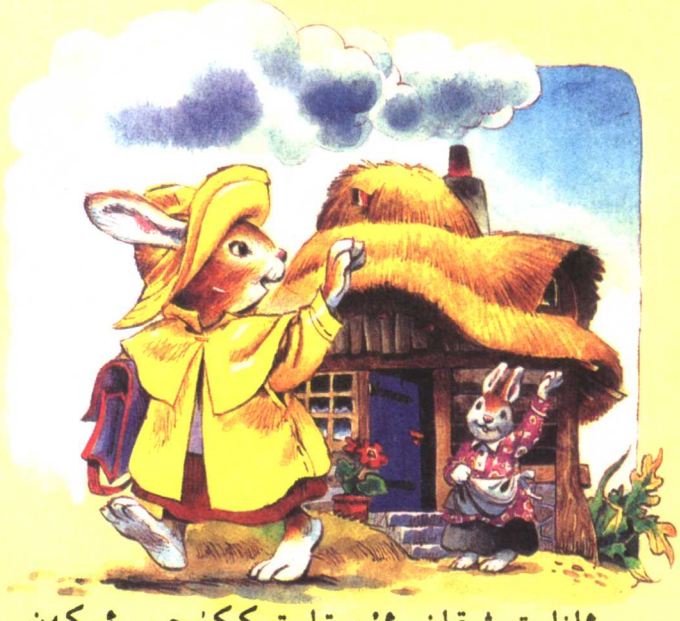
ئانا توشقان ئۆيگە قايتىپ كەلگەندە، چۆپلۈكتە ئويناۋاتقان قىزى ئۇنىڭ ئالدىغا يۈگۈرۈپ كەپتۇ:

— ئاپا، بازاردىن نېمە ئېلىپ كەلدىڭ؟

— موگۈ! قارىغىنا، قىزىم، نېمىدېگەن ياخشى موگۈلار!

توشقانچاق بىر موگۈنى ئېلىپ تېتىپ بېقىپ:

— راست، بەك تەملىك ئىكەن! — دەپتۇ تامىقىنى چاكىلدىتىپ.

ئانا توشقان ئۇستا تىككۈچى ئىكەن.

— كەل، قىزىم، سېنى ئۆلچىۋالاي. مەن يەنە ساڭا كىيىم تىكىپ بەرگىلى بىر پارچە رەختمۇ ئالغاچ كەلدىم.

ئانا توشقان قىزنىڭ بويىنى ئۆلچەپ، ئۇنىڭغا سېرىق يامغۇرلۇقتىن چىرايلىق يامغۇرلۇق چاپان تىكىپ بېرىپتۇ.

ئانا توشقان ئېشىپ قالغان رەختتە قىزىغا چىرايلىق شىلەپە تىكىپ بېرىپتۇ!

شىلەپە ۋە يامغۇرلۇق چاپان توشقانچاققا بەك ياراشپتۇ. ئەتىسى ئۇ يېڭى كىيىمىنى كىيىپ خۇشال — خۇرام مەكتەپكە بېرىپتۇ.

ساۋاقداشلىرى توشقانچاقنىڭ يېڭى كىيىمىگە ھەۋەس بىلەن قارىشىپتۇ ۋە ئاغزىغا تەگمەي ماختىشىپ كېتىپتۇ.

ئىيىقچاقنىڭ ئۈۋا ياسىشى

ئىتالىيە چۆچىكى

ئورمانلىقتا ياشايدىغان بىر ئانا قۇش تۇخۇم بېسىپ چۆجە چىقىرىپتۇ. بىر كۈنى ئانا قۇش يەم ئىزدەپ كەتكەندە، بىر بالىسى ئۇۋىسىدىن پەسكە چۈشۈپ كېتىپتۇ.

قۇش بالىسى ئۇۋىسىدىن ئۇدۇل بىر چاتقاللىقا چۈشۈپ قاپتۇ.

قۇش بالىسى تېخى ئۇچۇشنى ئۆگەنمىگەن بولغاچقا، چاتقاللىقتا يېتىپ ئانىسىنىڭ كېلىشىنى كۈتۈشكە مەجبۇر بولۇپتۇ. لېكىن، ئانىسى خېلى ئۇزاقتىن قايتىپ كەلمەپتۇ. شۇنىڭ بىلەن قۇش بالىسى گاھ ئۆمىلەپ، گاھ تاقلاپ دېگۈدەك ئورمانلىقتا ئىچكىرىلەپ كىرىپتۇ. ئۇ بىر كىمنى تېپىپ ياردەم سورىماقچى ئىكەن. لېكىن، ئۇ خېلى ئۇزاقتىن ھېچكىمنى ئۇچرىتالماپتۇ.

بىر چاغدا، ئاكا ـ ئۇكا ئىيىقچاقلار — بابى بىلەن بابۇ بۇ يەردىن ئۆتۈپ قاپتۇ. ئۇلار بىر قۇشنىڭ «ۋىچ ـ ۋىچ» قىلىپ ئېچىنىشلىق نالە قىلىۋاتقانلىقىنى ئاڭلاپ، ئۈياق ـ بۇياقتا قاراپتۇ ۋە بىر دەرەخنىڭ تۈۋىدە ئۆكسۈپ ـ ئۆكسۈپ يىغلاۋاتقان قۇش بالىسىنى كۆرۈپ قاپتۇ.

بابى بىلەن بابۇنىڭ قۇش بالىسىغا ئىچى ئاغرىپتۇ.

— يىغلىما، بولدى، يىغلىما، — دەپ بەزلەپتۇ ئۇلار قۇش بالىسىنى، — بىز ساڭا ئۇۋا ياساپ بېرەيلى!

شۇنىڭ بىلەن بابى بىلەن بابۇ شاخ ـ شۇمبا ۋە قۇرۇق ئوت ـ چۆپلەرنى ئىشلىتىپ چىرايلىق بىر قۇش ئۇۋىسى ياساپتۇ.

— هەي ئاغىنىلەر، نېمە قىلد-
ۇاتىسىلەر؟ — دەپ سوراپتۇ شاخ-
تىن - شاخقا سەكرەپ ئويناۋاتقان
بىر تىيىن.

— تىيىنجان، ئەجەب ياخشى
كېلىپ قالدىڭ! — دەپتۇ بابى، —
ماۋۇ بىچارىگە ئۇۋا ياسىغانىدۇق،
سەن ئۇنى ئاۋۇ شاخنىڭ ئاچىمىقىغا
ئورنىتىپ بەرگىنە!

— چاتاق يوق! — دەپتۇ تىيىن
خۇشاللىق بىلەن، — مانا ھازىرلا!

تىيىن قۇش ئۇۋىسىنى ئاچىماق-
قا پۇختا ئورنىتىپتۇ ۋە قۇش بالد-
سىنى ئاۋايلاپ كۆتۈرۈپ ئۇۋىسىغا
ئاچىقىپ قويۇپتۇ.

ئەتىسى، ئاكا - ئۇكا ئېيىقچاقلارنىڭ بىر قۇش بالىسىغا ئۇۋا ياساپ بەرگەنلىكى توغرىسىدىكى خەۋەر پۈتۈن ئورمانلىققا تارقىلىپ كېتىپتۇ. شۇنىڭ بىلەن ئورمانلىقتىكى ھەممە قۇشلار قۇش بالىسىنىڭ يېڭى ئۇۋىسىنى كۆرگىلى كەپتۇ.

— نېمىدېگەن چىرايلىق ئۇۋا بۇ! — دېيىشىپتۇ قۇشلار، — ئېيىقچاقلار بىز قۇشلار بىللە تۇرالايدىغان چوڭ ئۇۋىدىن بىرنى ياساپ بەر-
سە بوپتىكەن. يۈرۈڭلار، ئۇلارغا ئىلتىماس قىلىپ باقايلى!

— يۈرۈڭلار!

قۇشلار ئېيىقچاقلاردىن ئۆزلىرىگە چوڭ ئۇۋا ياساپ بېرىشىنى ئۆتۈنگەنىكەن، بابى بىلەن بابۇ خۇشاللىق بىلەن ماقۇل بوپتۇ.

— بولىدۇ، — دەپتۇ ئۇلار، — ئەمما بۇنىڭغا نۇرغۇن شاخ - شۇمبا ۋە ئوت - چۆپ كېتىدۇ، سىلەرمۇ ياردەملىشىڭلار.

بارلىق قۇشلار ھەربىرىگە بەزىلىرى تۇمشۇقى بىلەن قۇرۇق ئوت - چۆپ توشۇسا، بەزىلىرى لاي توشۇپتۇ، بەزىلىرى يوپۇرماق ئېلىپ كەلسە، يەنە بەزىلىرى پەي ئېلىپ كەپتۇ. . . ئىشقىلىپ ھەممەيلەن بۇ چوڭ ئۇۋىنى ياساش ئۈچۈن ئەجىر سىڭدۈرۈپتۇ.

ئۇزاق ئۆتمەي ئۇۋا پۈتۈپتۇ. بۇ چاغدا ئېيىقچاقلارنىڭ دادىسىمۇ يېتىپ كەپتۇ. ئۇ چوڭ ئۇۋىنى بىر دەرەخنىڭ ئاچمىقىغا پۇختا ئورنىتىپ بېرىپتۇ. يېڭى ھەم چىرايلىق ئۇۋىغا ئېرىشكەن قۇشلار خۇشاللىقىدا قىن - قىنىغا پاتماي قاپتۇ.

بىر كۈنى قۇشلار ئاكا - ئۇكا ئېيىقلارغا مىننەتدارلىقىنى قانداق بىلدۈ- رۈش توغرۇلۇق مەسلىھەتلىشىپتۇ.

ئاخىرىدا، تۆمۈرتۆمشۇقلارنىڭ تەكلىپىنى كۆپچىلىك بىردەك ماقۇللاپ-تۇ. تۆمۈرتۆمشۇقلار ئىچى كاۋاك بىر دەرەخ غولىنى تېپىپ، ئۇنىڭدىن ئۇرغۇن تۆشۈكلەرنى ئېچىپتۇ.

ئاندىن كېيىن، قۇشلار قۇندۇزنى ياردەمگە چاقىرىپتۇ. قۇندۇز بۇ دەرەخ غولىنى بىر ئېرىقنىڭ يېنىغا ئېلىپ كېلىپ، بىر ئۇچىنى ئېرىقنىڭ ئىچىگە ئورنىتىپتۇ. شۇنىڭ بىلەن ئېرىق سۈيى بۇ دەرەخنىڭ ئىچىدىن ئېقىپ ئۆتۈپ ئۆستەڭگە چۈشىدىغان، تۆشۈكلىرىدىن سۇ ئېتىلىپ چۈشۈپ تۇرىدىغان بوپتۇ.

ئاكا - ئۇكا ئېيىقچاقلار بۇ «مۇنچا»نى كۆرۈپ بەك خۇش بولۇپ كېتىپتۇ. چۈنكى، ئۇلار ئەمدى ئۆزلىرى خالىغان چاغدا مۇزدەك سۇدا راھەتلىنىپ يۈيۈنالايدىغان بوپتۇ!

غەلىتە ئىسىم

گېرمانىيە چۆچىكى
(ئەسلىي ئەسەر: گرىمىنىڭ)

بۇرۇننىڭ بۇرۇنىسىدا، پو ئې-
تىشقا ئامراق بىر تۇغمەنچى ئۆتكە-
نىكەن. ئۇ ئۇن تارتقۇزغىلى تۇغمە-
گە كەلگەن كىشىلەر بولامدۇ، يولدا
كېتىۋاتقان كىشىلەر بولامدۇ، ئىشقد-
لىپ يولدىن ئۆتكەن كىشىلەرنى تۇ-
تۇۋېلىپ ئۇزاقتىن - ئۇزاق پو ئاتىدە-
كەن، ئۇزۇنىڭ ئاتقان پولىرىغا كە-
شىلەر ئىشىنەمدۇ - ئىشەنمەمدۇ،
بۇنىڭ بىلەن كارى يوق ئىكەن، بەلكى
باشقىلار ئاڭلىسىلا، توختىماي پو ئې-
تىۋېرىدىكەن. بىر كۈنلەرگە بارغا-
دا، ئۇنىڭ «پوچى» دېگەن نامى پادىشاھنىڭ قۇلىقىغا يېتىپتۇ.
بىر كۈنى پادىشاھ تۇغمەنچىنىڭ ئىشىكى ئالدىدىن ئۆتۈپ قاپتۇ.
— بۇ كىمنىڭ تۇغمىنى؟ — دەپ سوراپ قاپتۇ پادىشاھ مۇلازىملىرى-
دىن.
— ھېلىقى پوچى تۇغمەنچىنىڭ.
— چاقىرىڭلار، — دەپتۇ پادىشاھ بىردىنلا قىزىقىپ قېلىپ، — ئۇنىڭ
قانداق پو ئاتىدىغانلىقىنى بىر كۆرۈپ باقاي.
تۇغمەنچى پادىشاھنىڭ كەلگەنلىكىدىن
خۇشال بولۇپ، ئاغزى قۇلىقىغا يەتكەن ھالدا
ئۆيىدىن يۈگۈرۈپ چىقىپتۇ. چىقىپتۇيۇ، ئا-
دىتى بويىچە ئۆزىنى باسالماي پو ئېتىشقا
باشلاپتۇ:
— ئەي پادىشاھى ئالەم، مېنىڭ بىر قە-
زىم بار، ئۇ شال پاخىلىدىن زەر يىپ چىقىرا-
لايدۇ!
— راستمۇ؟
— ئالىيلىرى، ئۇ راستتىنلا شال پاخىلە-
دىن زەر يىپ چىقىرالايدۇ!

— ياخشى! — دەپتۇ پادىشاھ، — ئەمسە مۇلازىملىرىم ساقلا شال پاخىلىنى يېتەرلىك يەتكۈزۈپ بېرىدۇ، قىزىڭ زەر يىپ چىقىرىپ بەرسۇن. ئەگەر ئۇ پاخالدىن زەر يىپ ئېگىرەلمىسە، كاللىسىدىن ئايرىلىدۇ!

پادىشاھنىڭ گېپىنى ئاڭلاپ تۇڭمەنچى قېتىپ تۇرۇپلا قاپتۇ.

پادىشاھ تۇڭمەنچىنىڭ قىزىنى شال پاخىلى دۆۋىلەكلىك بىر ئۆيگە سولاتقۇزۇپ:

— ئەتە ئەتىگەنگىچە بۇ پاخاللارنى زەر يىپ قىلىپ ئېگىرىپ بول! — دەپ بۇيرۇق قىپتۇ.

پادىشاھ سۆزىنى تۈگىتىپلا كېتىپ قاپتۇ، بىچارە قىزچاق ھۆڭگىرەپ يىغلاشقا باشلاپتۇ.

تۇيۇقسىز قىزنىڭ ئالدىدا بىر جىن پەيدا بولۇپ قاپتۇ. ئۇ پارپا جىن ئىكەن، ئاپئاق ساقىلى يەرگە سۆرۈلۈپ تۇرىدىكەن.

پارپا ساقىلىنى سىلاپ تۇرۇپ:

— ئەگەر مەن بۇ پاخاللارنى زەر يىپقا ئايلاندۇرۇپ بەرسەم، مېنى نېمە بىلەن رازى قىلىسەن؟ — دەپ سوراپتۇ.

قىزچاقنىڭ ناھايىتى قىممەت باھالىق مېدالىئونى بار ئىكەن. ئۇ مېدالىئوننى بوينىدىن ئېلىپ پارپىغا ئۇزىتىپ:

— مېنىڭدە پۇلغا يارىغۇدەك مۇشۇ بار، — دەپتۇ.

— سەن خاتىرجەم ئۇخلاۋەر، — دەپتۇ پارپا مېدالىئونىنى قولىغا ئېلىپ، — زەر يىپلار ئەتە ئەتىگەنگىچە تەييار بولىدۇ.

پارپا گەپىدە تۇرۇپتۇ. قىزچاق ئەتىگەندە ئويغىنىپ، ئالتە غالتەك زەر يىپ-نىڭ جوزا ئۈستىگە تىزىپ قويۇلغانلىقىنى كۆرۈپتۇ.

ئەتىگەندىلا يېتىپ كەلگەن پادىشاھ زەر يىپلارنى كۆرۈپ ئىنتايىن ھەيران بوپتۇ، شۇنىڭدەك بەك خۇشال بولۇپ كېتىپتۇ. شۇنىڭ بىلەن ئۇ تېخىمۇ چوڭ بىر ئۆينى شال پاخلىغا توشقۇزۇپ، قىزنى زەر يىپ ئېگىرىشكە بۇيرۇپتۇ.

قىزچاق ئۆز ھاياتىدىن ئۈمىد ئۈزۈپتۇ. لېكىن، شۇ كېچىسى يەنە ھېلىقى پارپا پەيدا بوپتۇ.

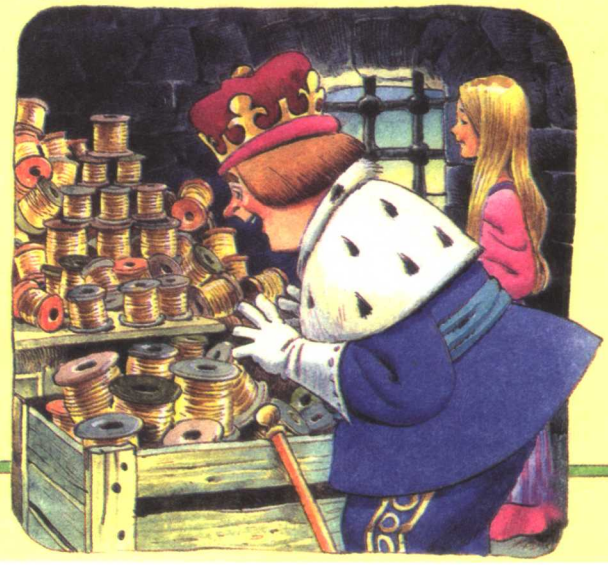
— ئەگەر بۇ قېتىممۇ سائا ياردەم قىلسام، مېنى نېمە بىلەن رازى قىلىسەن؟ — دەپ سوراپتۇ پارپا.

— مومامدىن قالغان بىر تال ئۈزۈكۈم بار، — دەپتۇ قىز، — مېنىڭ پۇلغا يارىغۇدەك نەرسەم پەقەت شۇ! شۇنى سائا بېرەي، سائا يەنە بىر قېتىم ياردەم قىل، بولمىسا كاللامدىن ئايرىلىپ قالىمەن!

— بولىدۇ، ئەكەل ئۈزۈكۈڭنى!

بۇ كۈنكى ئىشمۇ ئوخشاش بوپتۇ، پارپا ئۆيدىكى جىمى شال پاخلىنى زەر يىپقا ئايلاندۇرۇۋېتىپتۇ.

ئەتىسى پادىشاھ كېلىپ، غالتەك - غالتەك زەر يىپلارنى كۆرۈپتۇ. پادىشاھ تۇغمەنچىنىڭ قىزىغا بىرھازاغىچە قاراپ تۇرۇپ كېتىپ، كېيىن بىر ھېيلىنى ئويلاپ تېپىپتۇ.

— بۇگۈن كېچە سەن يەنە بىر قېتىم پاخالدىن زەر يىپ ئېگىر، — دەپتۇ ئۇ قىزغا، — ئەگەر ئۇلارنى يەنە زەر يىپقا ئايلاندۇرالىساڭ، مەن سېنى نىكاھىمغا ئالىمەن. لېكىن، بۇ قېتىم دېگىنىمنى قىلالمىساڭ، كاللاڭنى ئالىمەن!

قىزنى يەنە غەم بېسىپتۇ. «ئەمدى قانداق قىلارمەن؟ — دەپ ئويلاپتۇ ئۇ ئۆكسۈپ يىغلاپ، — بۇغۇن كېچە ھېلىقى پارپا كەلگىنى بىلەن بىكار، ئۇ ئەمدى ماڭا ياردەم بەرمەيدۇ، چۈنكى مېنىڭ ئۇنىڭغا بەرگۈدەك ھېچنېمەم قالمىدى. قارىغاندا، ئەمدى ئەجىلىم توشقان ئوخشايدۇ...»

بىچارە قىز يېرىم كېچىگىچە توختىماي يىغلاپتۇ. يېرىم كېچە بولغاندا، پارپا يەنە پەيدا بوپتۇ.

— مېنىڭ ساڭا بەرگۈدەك ھېچنېمەم قالمىدى! — دەپتۇ قىز تارام - تارام ياش تۆكۈپ.

پارپا كۈلۈمسىرىگىنىچە قىزغا قاراپتۇ ۋە:

— پادىشاھ سېنى نىكاھىغا ئالماقچى بوپتۇ، شۇنداقمۇ؟ — دەپ سوراپتۇ.

— ھەئە، — دەپتۇ قىز، — ئەمما بۇنىڭ ئۈچۈن بۇغۇن كېچە بۇ شال پاخالليرىنى زەر يىپقا ئايلاندۇرۇپ بولۇشۇم كېرەك ئىكەن.

— سەن ماڭا ھېچنېمە بېرەلمەيسەن، شۇنداقمۇ؟

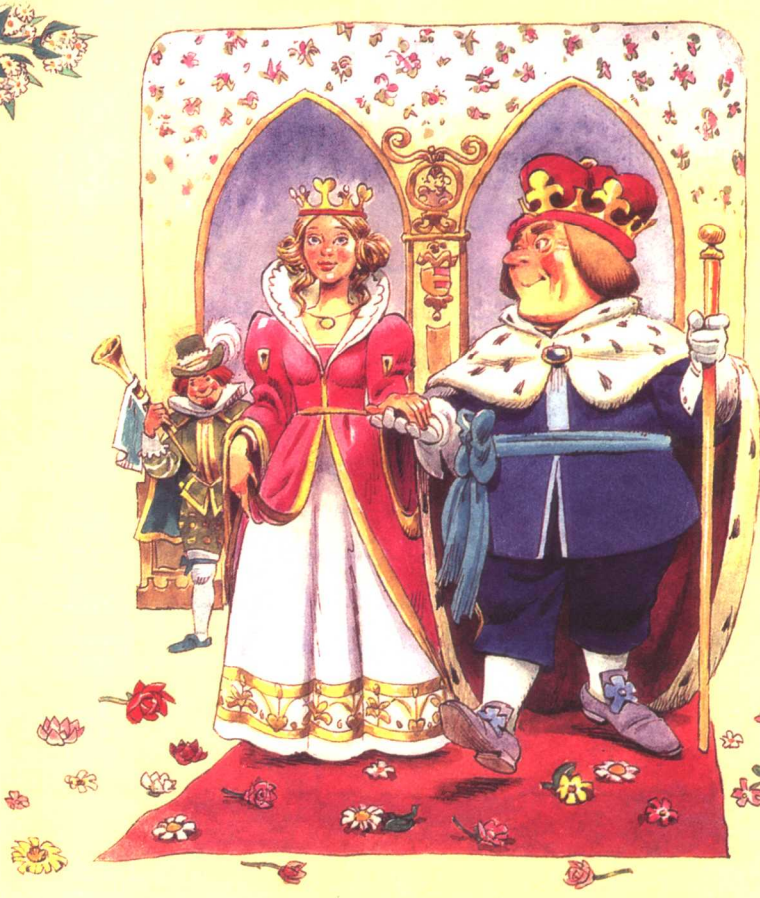
— ھەئە، — دەپتۇ قىز ھەسرەت بىلەن، — مېنىڭدە ئەمدى پۈلغا يارىغۇدەك ھېچنېمە يوق.

— ئەمىسە، مۇنداق بولسۇن، — دەپتۇ پارپا، — سەن خانىش بولۇپ بالا تۇغقاندىن كېيىن، مەن كېلىپ تۇنجى بالاڭنى ئېلىپ كېتىمەن. بۇ مېنىڭ ھازىرقى ياردىمىمنىڭ ھەققى بولسۇن. سېنىڭچە قانداق؟

قىز ھېچقانچە ئويلانمايلا ماقۇل بولۇپ باش لىڭشىتىپتۇ.

ئەتىسى ئەتىگەندە، ئىشلار ھېلىقى پارپىنىڭ‌ۋەدە قىلغىنىدەك بولۇپ، ئۆيدىكى دۆۋە - دۆۋە شال پاخالليرى غالتەك - غالتەك زەر يىپلارغا ئايلىنىپتۇ.

شۇنچە كۆپ زەر يىپقا ئېرىشكەن پادىشاھ ئىنتايىن خۇشال بوپتۇ. ئۇ تۇغمەنچىنىڭ قىزى بىلەن توي قىلماقچى بوپ- تۇ ۋە تويدىن كېيىن ئۇ- نىڭغا يەنە زەر يىپ ئېگىر- لىدىغان ئىشنى قىلدۇر- ماسلىققا ۋەدە بېرىپتۇ. كېيىن ئۇلار پۇتۇن يۇرتقا زىياپەت بېرىپ، كاتتا توي مۇراسىمى ئۆتكۈ- زۈپتۇ.

تويدىن كېيىن، پادە- شاھ بىلەن خانىشنىڭ تۇرمۇشى ناھايىتى كۆ- ڭۈللۈك ئۆتۈپتۇ.

ئاردىدىن توققۇز ئاي توققۇز كۈن ئۆتكەندىن كېيىن، خانىش چىرايلىق، بۇدرۇق بىر ئوغۇل تۇغۇپتۇ.

بىر كۈنى خانىش سەگەنچۇكتىكى ئوغلىنى ئەركىلىتىپ ئولتۇرسا، ھېلىقى پارپا كېلىپ قاپتۇ.

— كەلگىنىمگە ھەيران بولۇۋاتامسەن؟ — دەپتۇ پارپا، — مەن ئوغلۇڭ-نى ئېلىپ كەتكىلى كەلدىم، بىزنىڭ كېلىشىمىمىز ئېسىڭدە باردۇ؟

— ياق، ياق! — دەپ توۋلىۋېتىپتۇ خانىش ئېچىنىشلىق ئاۋازدا، — مەن بارلىق ئالتۇن - كۈمۈش، ئونچە - مەرۋايىتلىرىمنى بېرەي، ئوغلۇمنى ئېلىپ كەتمە! ئۆتۈنۈپ قالاي!...

— ھوي، سەن ۋەدەڭدىن يېنىۋالماقچىمۇ؟ — دەپتۇ پارپا قوللىرىنى شىلتىپ، — ئوبدان ئويلاپ باق، ئەگەر ھېلىقى كېچىسى زەر يىپ ئېگىرەلمىگەن بولساڭ، قانداقمۇ خانىش بولالايتتىڭ - ھە؟ ھىم، مەن ساڭا ياردەم قىلمىغان بولسام، ئاللىقاچان كاللاڭدىن ئايرىلغان بولاتتىڭ! ئەمدى گېپىڭدىن يېنىۋالساڭ بولمايدۇ، بالىنى چوقۇم ماڭا بېرىشىڭ كېرەك.

پارپا خانىشنىڭ ئوغلىنى ئېلىپ كېتىش نىيىتىدە چىڭ تۇرۇۋېتىپتۇ، ئەمما ئاخىرى خانىشنىڭ يىغا - زارىسى بىلەن كۆڭلى يۇمشاپ قېلىپ:

— بوپتۇ، ساڭا يەنە بىر قېتىم پۇرسەت بېرەي. ئەگەر سەن ئۇچ كۈن ئىچىدە مېنىڭ ئىسمىمنى تاپالمساڭ، بالا يېنىڭدا قالسۇن. تاپالمىساڭ، ئۇ چاغدا مېنىڭدىن رەنجىمە، بالاڭنى ئېلىپ كېتىمەن! — دەپتۇ.

پارپا گېپىنى تۈگىتىپلا غايىب بوپتۇ.

بۇ قېتىم خانىش پادىشاھنىڭ ھۇزۇرىغا كىرىپ، ھەممە ئىشنى ئەينى پېتى بايان قىپتۇ.

پادىشاھ پۈتۈن مەملىكەتتىكى دانىشمەنلەرنى ئوردىغا جەم قىپتۇ. ئۇلار پادىشاھ كۈتۈپخانىسىدىكى كىتابلارنى بىر - بىرلەپ ئاختۇرۇپ، ھېلىقى پارپىنىڭ ئىسمى توغرىسىدىكى مەلۇماتلارنى ئىزدەپتۇ.

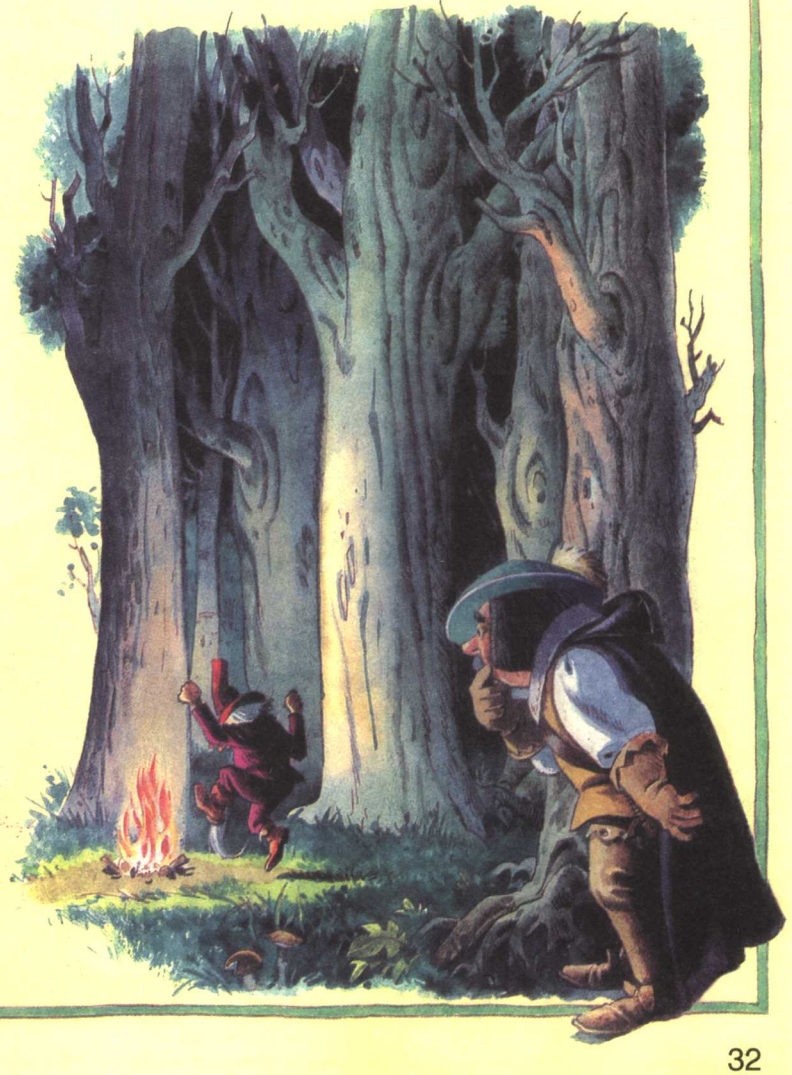
كاتتا ئالىملار كېچىنى كۈندۈزگە ئۇلاپ كىتاب ئاختۇرغان بولسىمۇ، ئارزۇ-ئارمۇ يېپ ئۇچىنى تاپالماپتۇ. كۆزنى يۇمۇپ ئاچقۇچە ئىككى كۈن ئۆتۈپ كېتىپتۇ، بىراق ئۇلار ھېچنېمىگە ئېرىشەلمەپتۇ.

پۈتۈن مەملىكەتتىكى كىشىلەر بۇ ئىشنى بىلىپ كېتىپتۇ. ئۇلارنىڭ ھەممىسى خانىش ئۇچۇن، كىچىك شاھزادىنىڭ تەقدىرى ئۇچۇن قايغۇرۇپ-تۇ. قاتتىق جىددىيلىشىپ كەتكەنلىكتىن پادىشاھنىڭ چاچلىرى ئاقىرىپ كېتىپتۇ. خانىش توختىماي يىغلىغانلىقتىن كۆزلىرى قىزىرىپ ئىششىپ كېتىپتۇ. كىچىك شاھزادە پادىشاھنىڭ تەخت ۋارىسى، ئۇنىڭ تەقدىرىنىڭ ياخشى - يامان بولۇشى دۆلەتنىڭ مۇقىملىقى ئۇچۇن ئىنتايىن مۇھىم بولغاندىكىن، ئەلۋەتتە شۇنداق بولىدۇ - دە!

نېمە قىلارىنى بىلمەي ھېشى قاتقان پادىشاھ ئوردىدا تېپىرلاپ يۈرگەندە، بىر خەۋەرچى كىرىپ مۇنداق بىر ئەھۋالنى مەلۇم قىپتۇ:

خەۋەرچى ئورمانلىقتىن ئۆتۈپ كېتىۋاتقاندا، ئاپئاق ساقاللىق بىر پارپا بوۋاينى كۆرۈپتۇدەك. ئۇ گۈلخاننى چۆرگىلەپ ئۇسسۇل ئويناپ:

«ھا-ھا، رامسېپلسدىل-تېسكىن، ئەتە باربسەن شاھ-زادىنى ئالغىلى. ھا - ھا، رامسېپلسدىلتېسكىن، ھېچكىم بىلمەس بۇ ئاجايىپ ئىسىمنى ...» دەپ ناخشا ئېيتىۋاتقۇدەك.

پادىشاھ خەۋەرچىنىڭ ئېيتقانلىرىنى ئاڭلاپ، دەرھال خانىشنىڭ يېنىغا كىرىپتۇ ۋە ئاڭلىغانلىرىنى بىرمۇبىر سۆزلەپ بېرىپتۇ. شۇ ھامان خانىشنىڭ چىرايىغا كۈلكە يۈگۈرۈپتۇ. چۈنكى، ئۇ ئورمانلىقتىكى ئاپئاق ساقاللىق بوۋاينىڭ دەل ھېلىقى پارپا ئىكەنلىكىنى بىلىپتۇ.

ئەتسى ئەتىگەندە، ئاپئاق ساقاللىق پارپا تۆيۈقسىز خانىشنىڭ ئالدىدا پەيدا بوپتۇ.

— ۋاقىت توشتى، — دەپتۇ ئۇ خانىشقا، — مەن شاھزادىنى ئېلىپ كەتكىلى كەلدىم.

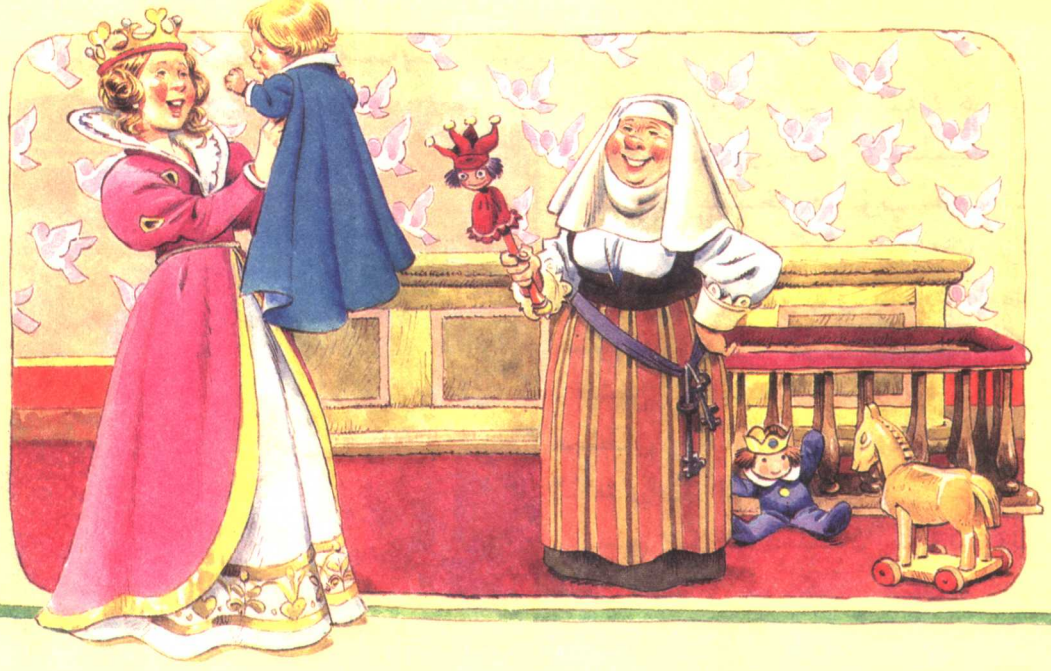
بۇ چاغدا خانىش قىلچە ھودۇقماپتۇ، بەلكى تەمكىنلىك بىلەن:

— توختاپ تۇر، رامسپېلدىلتېسكىن! — دەپتۇ

پارپا گويا بۇلۇتسىز كۈندە چاقماق چاققاندەك قاتتىق چۆچۈپ كېتىپتۇ - دە، شۇ ھامان ئىس - تۈتەككە ئايلىنىپ يوقاپ كېتىپتۇ.

قاتتىق خۇشال بولۇپ كەتكەن خانىش ئوغلىنىڭ يېنىغا يۈگۈرۈپ كىرىپ، ئۇنى باغرىغا چىڭ بېسىپ:

— قوزام، ئوماق قوزام، ئەمدى ساڭا ھېچ ئىش بولمايدۇ! ھېچكىم سېنى مېنىڭ قېشىمدىن ئېلىپ كېتەلمەيدۇ! — دەپتۇ.

چاشقان بىلەن ئاق قۇ

ئىتالىيە چۆچىكى

بۇرۇنىسىدا بىر ئېتىز چاشقىنى بولغا-
ئىكەن. ھەممەيلەن ئۇنى «قارا كۆز خېنىم»
دەپ ئاتايدىكەن. چۈنكى، ئۇنىڭ كۆزىنىڭ
چۆرىسىدە بىر كىچىك سىزىپ قويغاندەك قارا
رەڭلىك چەمبەر بار ئىكەن.

بىر كۈنى قارا كۆز خېنىم ئۆيىنىڭ
يېنىدا تۇرغان بىر چوڭ تۇخۇمنى كۆرۈپ
قاپتۇ.

قارا كۆز خېنىم تۇخۇمنىڭ ئەتراپىدا
ئايلىنىپ ئۇنىڭغا زەن سالغاچ: «بۇ تۇ-
خۇمنى كىم بۇ يەرگە قويۇپ قويغاندۇ؟»
دېگەنلەرنى ئويلاپ تۇرسا، بىردىنلا قار يې-
غىپ كېتىپتۇ.

«چاتاق بولدى! — دەپتۇ قارا كۆز خې-
نىم ئۆز - ئۆزىگە، — ئەمدى ھاۋا سوۋۇپ
كېتىدۇ، بۇ تۇخۇم بۇ يەردە تۇرىۋەرسە،
توڭلاپ قالىدۇ...»

قارا كۆز خېنىم تۇخۇمنىڭ ئىگىسى
كېلىپ قالارمىكىن دەپ بىردەم ساقلاپ بې-
قىپتۇ، بىراق ھېچكىم كەلمەپتۇ. شۇنىڭ
بىلەن ئۇ تۇخۇمنى غالتەك ھارۋىسى-
غا سېلىپ ئۆيىگە ئەكېلىپتۇ - دە،
مەشىنىڭ يېنىغا قويۇپ قويۇپتۇ.

بىرەر - ئىككى سائەت ئۆتكەن-
دىن كېيىن، ئوچاق يېنىدا ئىش قى-
لىۋاتقان قارا كۆز خېنىم ئارقا تە-
رەپتىن ئاڭلانغان «تاراس - تاراس»
قىلغان ئاۋازنى ئاڭلاپ قاپتۇ. ئۇ
ئالدىراپ ئۆرۈلۈپ قاراپتۇ - دە،
قاتتىق چۆچۈگىنىدىن توۋلىۋەتكىلى
تاس قاپتۇ. چۈنكى، ھېلىقى تۇخۇم

پارە - پارە بولۇپ كەتكەن بولۇپ، ئۇ-
نىڭ يېنىدا چوپچوڭلا بىر ئۇردەك چۈ-
جىسى قاناتلىرىنى پاقىلدىتىپ تۇرغۇ-
دەك، قورسىقىمۇ ئېچىپ كەتكەن بولسا
كېرەك، ھە دەپ يىغلاۋاتقۇدەك.

— سېنىڭ ئىسمىڭ «ئاپئاقجان» بولسۇن، — دەپتۇ قارا كۆز خېنىم، ئان-
دىن بايا ئۆزى ئۇچۇن راسلىغان شورپە-
نى ئۇردەك بالىسىنىڭ ئالدىغا قويۇپتۇ.

ئەتىسى سەھەردىلا ئويغانغان قارا كۆز خېنىم تالاغا چىقماقچى بوپتۇ، ئەمما كېچىچە ياغقان قار ئىشىكنى تو-
سۇۋالغاچقا، ئىشىكنى ئاچالماپتۇ.

«ماۋۇ قاملاشمىغان ئىشنى كۆر-
مەمدىغان!» دەپ كوتۇلداپتۇ قارا كۆز خېنىم ۋە دېرىزىنى ئېچىپ بېشىنى سىرتقا چىقىرىپتۇ. ئۇ ئۇياق - بۇياقتا بويۇن سوزۇپ قاراپ، دەرەخ شېخىغا قونۇۋالغان بىر قىزىل قۇيرۇقلۇق بۇلبۇلنى كۆرۈپتۇ.

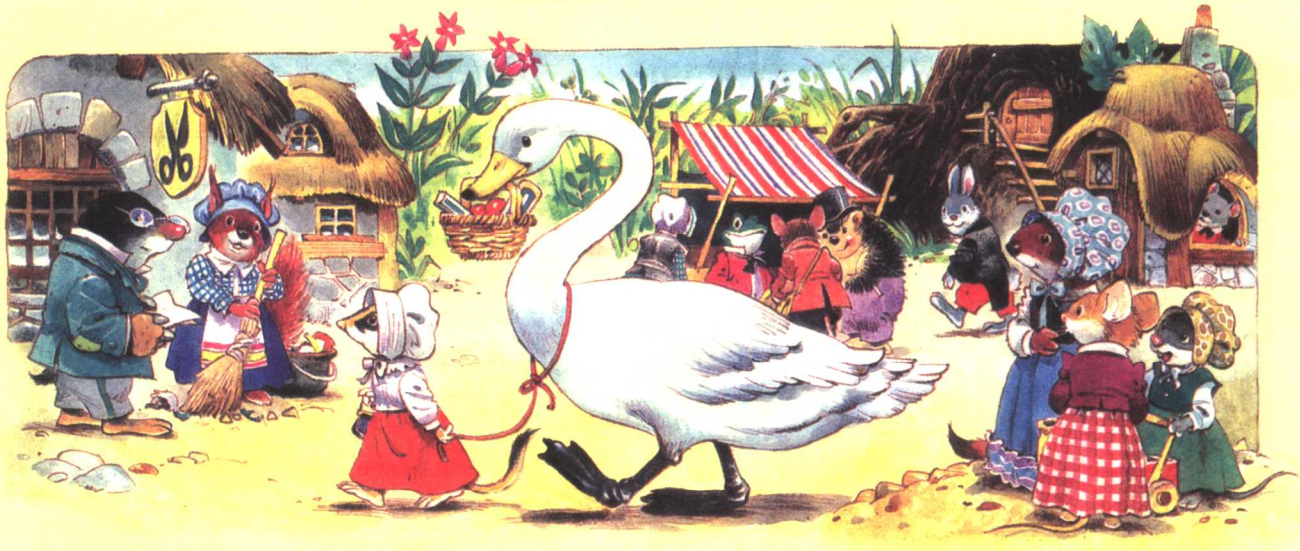
— سېنى ئاۋارە قىلمىدىغان بولدۇم، — دەپتۇ قارا كۆز چاشقان قىزىل قۇيرۇقلۇق بۇلبۇلغا، — سەن ۋە دوستلىرىڭ مېنىڭ ئىشىكتىن چىقالمايۋا-
تقانلىقىمنى قولۇم - قوشنىلىرىمغا خەۋەر قىلىپ قويسىڭلار، ئۇلار ئىش-
كىمنىڭ ئالدىدىكى قارنى تازىلىۋەتسە بوپتىكەن. ماقۇلمۇ؟

— چاتاق يوق، ھازىرلا خەۋەر قىلىۋېتەي! — دەپتۇ قىزىل قۇيرۇقلۇق بۇلبۇل خۇشاللىق بىلەن.

قىزىل قۇيرۇقلۇق بۇلبۇل دوستلىرىنى چاقىرغىلى كېتىپتۇ.

ئارىدىن ئۇزاق ئۆتمەي، بىر توپ قۇشلار ۋىچىرلاشقىنىچە تەرەپ - تەرەپكە ئۇچۇپ بېرىپ، قارا كۆز خېنىمنىڭ قولۇم - قوشنىلىرىغا ئۇنىڭ دېگەنلىرىنى يەتكۈزۈپتۇ.

قولۇم ـ قوشنىلارنىڭ بەزىلىرى گۈرجەك، بەزىلىرى سۈپۈرگە، يەنە بەزىلىرى سېۋەت دېگەندەك نەرسىلەرنى كۆتۈرۈپ كېلىپ، قارا كۆز خېنىم-نىڭ ئىشىكى ئالدىغا دۆۋىلىنىپ قالغان قارنى تازىلىۋېتىپتۇ.

ئۆيىدىن چىقالايدىغان بولغان قارا كۆز خېنىم قولۇم ـ قوشنىلىرىغا رەھمەت ئېيتىپتۇ. ئۇلار ئاپئاقجاننى كۆرۈپ ھەيران بولۇشۇپتۇ. قارا كۆز خېنىم بولسا، ئۇلارغا ھېلىقى تۇخۇم ۋە ئاپئاقجاننىڭ ھېكايىسىنى سۆزلەپ بېرىپتۇ ۋە:

— مەن ئۇنىڭغا ئاپئاقجان دەپ ئىسىم قويۇپ قويدۇم. ئەمدى بىر ئامال قىلىپ ئاتا ـ ئانىسىنى تېپىپ ئاپئاقجاننى ئۇلارنىڭ ئۆز قولىغا تاپشۇرسام بولاتتى. سىلەر ئۇنىڭ ئاتا ـ ئانىسىنىڭ نەدىلىكىنى ئېيتىپ بېرەلەرسىلەر-مۇ؟ — دەپتۇ.

قولۇم ـ قوشنىلار بىر ـ بىرىگە قارىشىپتۇ، ئاندىن قارا كۆز خېنىمغا:

— كەچۈرگىن، بۇنى بىلمەيدىكەنمىز، — دېيىشىپتۇ.

بىرنەچچە كۈن ئۆتۈپ كېتىپتۇ، قارا كۆز خېنىم ھەر كۈنى ئۇ يەر ـ بۇ يەردىن ھېلىقى تۇخۇمنىڭ قانداق بولۇپ بۇ يەرگە كېلىپ قالغانلىقى، ئاپئاقجاننىڭ ئاتا ـ ئانىسىنىڭ كىملىكىنى سۈرۈشتە قىپتۇ، ئەمما ھېچكىم بۇنىڭغا ئېنىق بىرنېمە دېيەلمەپتۇ.

قىش كېتىپ باھار كەپتۇ، دەسلەپتە قارا كۆز خېنىم ۋە ئۇنىڭ قوشنىلىرى ئۆزدەك چۈجىسى دەپ بىلگەن ئاپئاقجان چوڭ بولغانسېرى ئۆزگىرىپ ئىنتايىن چىرايلىق، ئىنتايىن قامەتلىك بولۇپ كېتىپتۇ. ئەسلىدە ئۇ بىر ئاق قۇ ئىكەن ئەمەسمۇ!

قارا كۆز خېنىم نەگىلا بارسا، ئاپئاقجاننى بىللە ئېلىپ بارىدىكەن. ئۇ ئۆزىنىڭ مۇشۇنداق سالاپەتلىك ۋە چىرايلىق دوستىنىڭ بارلىقى بىلەن پەخىرلىنىدىكەن.

ئاپئاقجانمۇ قارا كۆز خېنىمغا بارغانچە ئامراق بو-لۇپ كېتىپتۇ. قارا كۆز خې-نىم قەيەرگە بارسا، ئاپئاق-جان ئۇنىڭدىن بىر قەدەممۇ ئايرىلمايدىكەن، يەنە تېخى قارا كۆز خېنىمنىڭ ئىش-كۇشلىرىگە قۇرىبىنىڭ يېتە-شىچە قارىشىدىكەن.

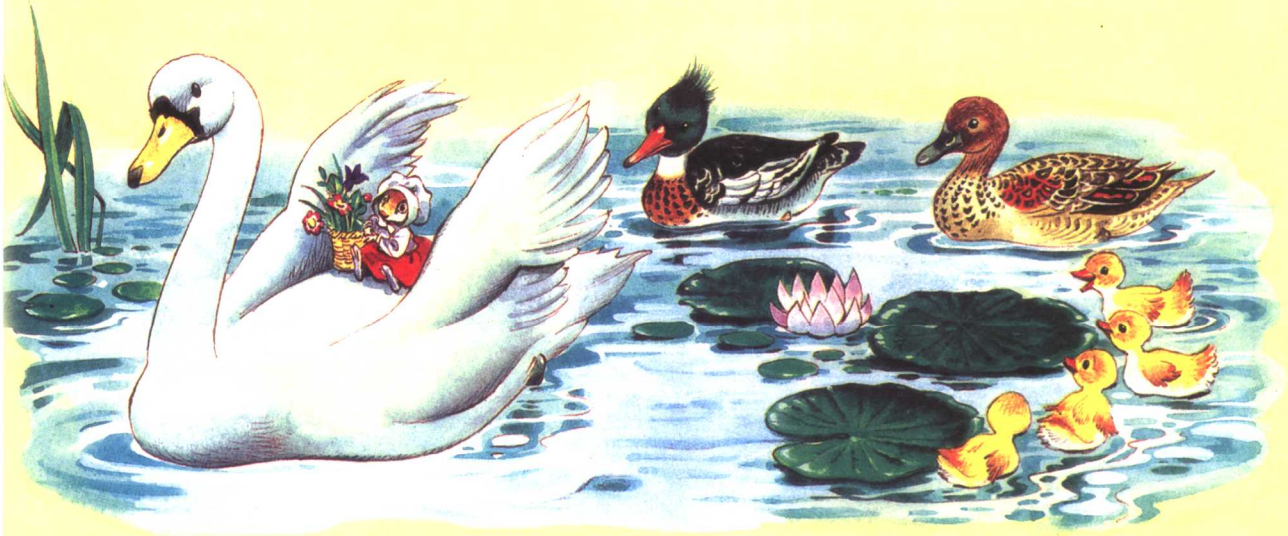
ئۇلار ھەرقانچە يېقىن بولسىمۇ، قارا كۆز خېنىم بىر غەمدىن قۇتۇلالماپتۇ:

«مەن ئاپئاقجاندىن ئاي-رىلىپ قېلىشنى ھەرگىز خالىمايمەن، ھەتتا خىيالىم-غا كەلتۈرۈشتىنمۇ قورقە-مەن. لېكىن، ئۇ داۋاملىق چوڭىيۋاتىدۇ، شۇنىڭغا يارىشا يەيدىغىنىمۇ كۆپەيۋاتىدۇ. ئامبىرىمدىكى ئوزۇق - تۈلۈكلەرنى يەپ بولدى، ئۆيدىكى يېگىلى بولىدىغانلىكى نەرسىلەرنىمۇ يەپ بولدى، بىراق ئۇ يەنىلا قورسىقىم تويمىدى، دەۋاتىدۇ. ئۇنىڭ ئاچ قېلىشىغا ھەرگىز چىدىمايمەن، بىراق ماڭىمۇ قىيىن، قورساقنىڭ ئىشىنى غەملىگۈدەك ھېچ ئىمكانىم قالمىدى، ئەمدى قانداقمۇ قىلارمەن؟...»

ۋاقىتنىڭ ئۆتۈشىگە ئەگىشىپ، قا-را كۆز خېنىم ئۆزىنىڭ ئاپئاقجانىنى بە-قىپ كېتەلمەيدىغانلىقىنى، ئۇنىڭ ھا-مان بىر كۈنى ئۆزىدىن ئايرىلىپ كېتى-دىغانلىقىنى چۈشىنىپ يېتىپتۇ. ئاپئاق-جاندىن ئايرىلىپ قېلىش قايغۇسى يۈرە-كىنى سىقسىمۇ، ئۇنىڭ ئۈچۈن توقچى-لىق، بايلىقات كۈنلەرنىڭ يېتىپ كېلە-ىشىنى ئويلاپ، قارا كۆز خېنىم ئۆز - ئۆزىگە تەسەللى بېرىپتۇ.

تۆتىنچى ئاي كەپتۇ، ھاۋا ئىللىپ قارلىق تاغدىكى قارلار ئېرىشكە باشلاپ-تۇ. يامغۇرلۇق كۈنلەر باشلىنىپ، دەريا

سۈيى ئۇلغىيىپ كۆۋەجەپ ئېقىشقا باشلاپتۇ، قۇرۇپ كەتكەن كۆللەر لىق-قىدە سۇغا تولۇپتۇ.

قارا كۆز خېنىم ئاپئاقجاننى كۆل بويىغا باشلاپ كەپتۇ. تۇنجى قېتىم كۆلنى كۆرگەن ئاق قۇ قاتتىق ھاياجانلىنىپتۇ، ئۇچۇشقا تەمشىلىپ ئىختىيارسىز قاناتلىرىنى كېرىپتۇ. لېكىن، ئۇ تېخى ئۇچۇشنى بىلمەيدىكەن، شۇڭا قاناتلىرى ئۆزىگە ئېغىر بىلىنىپتۇ. لېكىن، ئۇ يەنىلا خۇشاللىق بىلەن كۆلگە چۈشۈپ ئۈزۈشكە باشلاپتۇ.

ئاق قۇ كۆلنىڭ قارشى قىرغىقىغا ئۈزۈپ بېرىپ، بىر دەمدىلا قايتىپ كەپتۇ. ئۇ تولىمۇ تەملىك يۇمران چۆپلەرنى قارا كۆز خېنىمغا ئالغاچ كەپتۇ. ئۇ بۇلارنى كۆلنىڭ تېگىگە شۇڭغۇپ كىرىپ ئۈزۈپ چىققانىكەن.

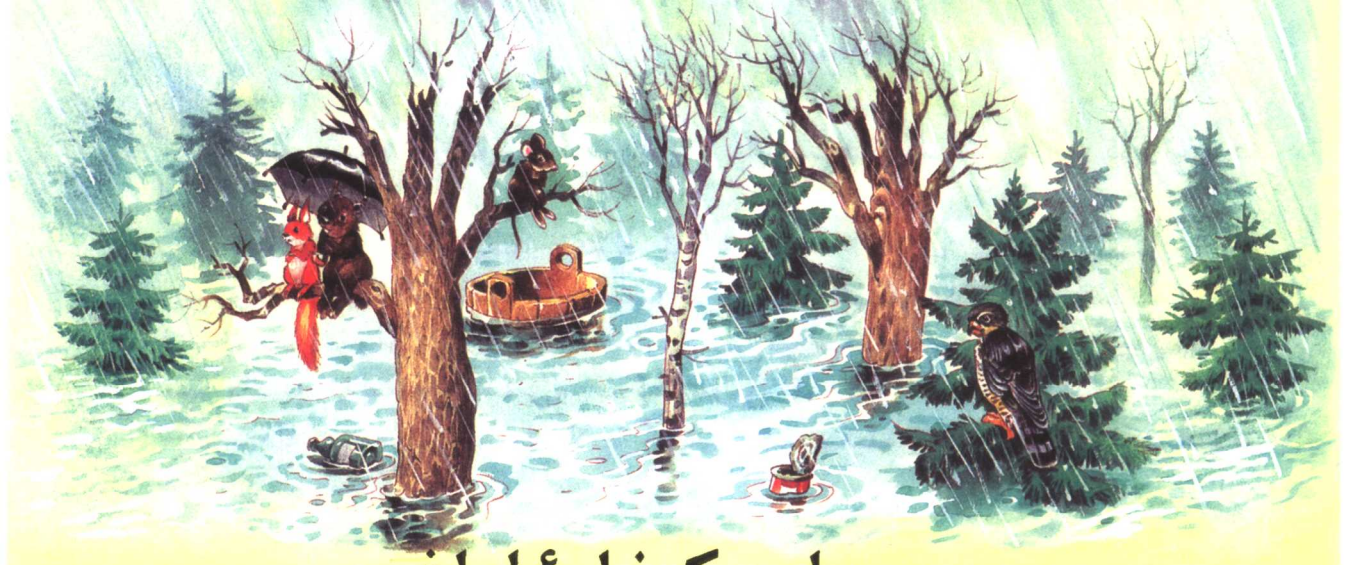
قارا كۆز خېنىم ئاق قۇنىڭ ئۆز ئائىلىسىنى تاپقانلىقىنى، مانا مۇشۇ كۆلدە يېتەرلىك يېمەكلىكلەرنى ئىزدەپ تېپىپ، ئۆزىنىڭ جېنىنى جان ئېتەلەيدىغانلىقىنى چۈشىنىپتۇ.

— ئاپئاقجان، ئوبدان ئويىنىغىن، ئەتە سېنى كۆرگىلى كېلىمەن! — دەپتۇ قارا كۆز خېنىم.

قارا كۆز خېنىم كەتكەندىن كېيىن، ئاق قۇ كۆلدە ئۈياق - بۇياققا ئۈزۈپ ئويناپتۇ، يەنە تېخى بۇ يەردىكى ياۋا ئۆردەكلەر بىلەن دوست بولۇپ ئىجىل - ئىناق ياشاشقا باشلاپتۇ.

شۇنىڭدىن تارتىپ، قارا كۆز خېنىم ئاق قۇنى كۆرگىلى ھەر كۈنى كۆل بويىغا كېلىدىغان، ئاق قۇمۇ قارا كۆز خېنىمغا كۆلدىكى ئەڭ چىرايلىق گۈللەرنى تەقدىم قىلىدىغان بوپتۇ.

شۇنداق قىلىپ، ھەممەيلەن قارا كۆز خېنىم دەپ ئاتايدىغان ئاق كۆڭۈل چاشقان بىلەن «ئاپئاقجان» ئىسىملىك ئاق قۇنىڭ دوستلۇقى كۈنسېرى كۈچىيىپ، تۈرمۇشى كۈندىن - كۈنگە خۇشاللىققا تولۇپتۇ.

بىر پاي كونا ئاياغ

ئىتالىيە چۆچىكى

بۇرۇننىڭ بۇرۇنسىدىكى كۈنلەرنىڭ بىرىدە، كىشىلەر دەريا قىنىدا تۇرغان بىر پاي كونا ئاياغنى كۆرۈپ قاپتۇ. بۇ ئاياغ ھەيران قالغۇدەك دەرىجىدە چوڭ بولسىمۇ، ھېچكىمنىڭ دىققىتىنى قوزغىيالماپتۇ.

ئارىدىن بىرنەچچە كۈنلەر ئۆتكەندىن كېيىن، تۆيۈقسىز يامغۇر يېغىپ كېتىپتۇ. دەھشەتلىك يامغۇر ئۇدا نەچچە كۈن يېغىپتۇ، دەريالار سۈغا تولۇپتۇ، ئورمانلىقنى سۇ بېسىپ كېتىپتۇ. جان قايغۇسىدا تېپىرلاپ يۈرگەن ھايۋانلارنىڭ نۇرغۇنلىرى ئورمانلىقتىن كۆچۈپ كېتىپتۇ، ئۇلگۈرەلمىگەنلىرى دەرەخلەرنىڭ ئۈستىگە چىقىۋېلىپ، كەلكۈندىن پاناھلىنىشقا مەجبۇر بوپتۇ.

كەلكۈن ھېلىقى كونا ئاياغنىمۇ ئېقىتىپ يىراقتىكى بىر كۆلگە ئاپىرىپ قويۇپتۇ.

بىرنەچچە كۈندىن كېيىن، يامغۇر توختاپ ھاۋا ئېچىلىپتۇ. ھايۋانلار تۇرمۇشىنى قايتىدىن باشلاپتۇ.

كۆل ئۈستىدە ئۈچۈپ كېتىۋاتقان كېپىنەك كونا ئايالغىنى كۆرۈپ قېلىپ:

— ئوھۇي، نېمىدېگەن چوڭ ئايالغ بۇ! — دەپ توۋلىۋېتىپتۇ.

كېپىنەك كونا ئايالغنى ئايلىنىپ ئۈچۈپ، ئۈنىڭغا زەن سېلىپتۇ ۋە: «بۇ ئايالغ ئاپتاپتا ئۇزاق تۇرۇپ تازا قۇرۇپ كېتىپتۇ. بىزگە ئۈنىڭ پايدىسى تېگىپ قالسا ئەجەب ئەمەس» دېگەنلەرنى ئويلاپتۇ.

كېپىنەك دوستلىرىنى باشلاپ كەپتۇ. ھەممەيلەن بۇ ئايالغنىڭ چوڭلۇقىغا ھەيران بوپتۇ.

— بۇنى نېمىگە ئىشلىتەلىشىمىز مۇمكىن؟ — دەپ سوراپتۇ تېيىن كېپىنەكتىن.

— بەك چوڭ ئىكەن، ئۇنى ھېچنېمە قىلغىلى بولمايدۇ، — دەپتۇ پاقا.

— ياق، — دەپتۇ كېپىنەك، — بىز ئالدى بىلەن ئۇنى قىرغاققا تارتىپ چىقىرايلى، ئاندىن قالغان گەپنى قىلىشايلى.

ئۇلار كونا ئايالغنى بىرلىكتە سۆرەپ، ئىتتىرىپ يۇرۇپ ناھايىتى تەستە قىرغاققا ئېلىپ چىقىپتۇ، ئاندىن ئۈنىڭدىن قانداق پايدىلىنىش توغرىسىدا مەسلىھەتلىشىشكە باشلاپتۇ.

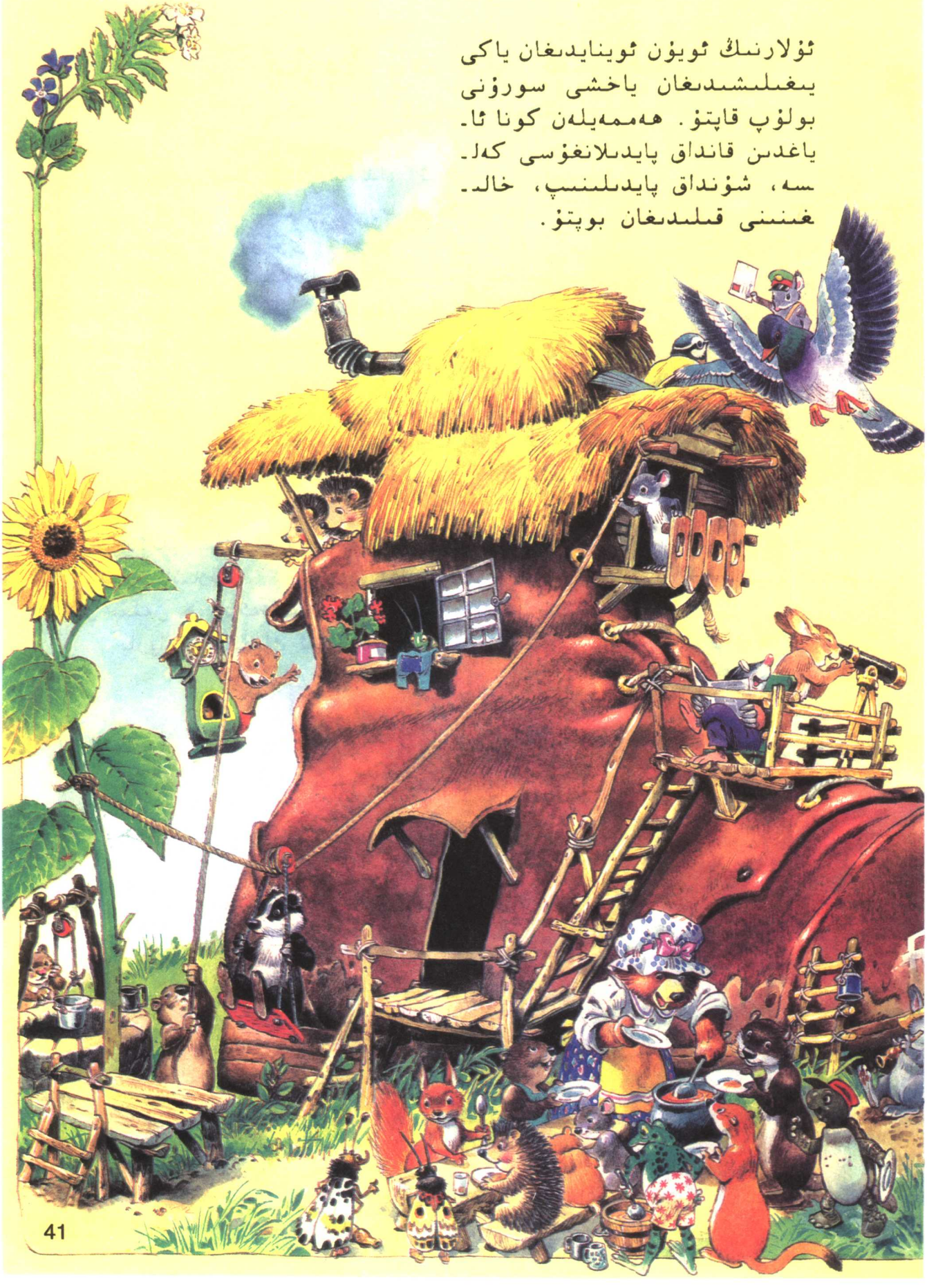
ئۇلار يەنىلا بىرلىككە كېلەلمەي، ھازىرچە ئايالغنى شۇ پېتى تاشلاپ قويماقچى بوپتۇ.

— ئۇنى كىم نېمە قىلغۇسى كەلسە، شۇنداق قىلسۇن! — دېيىشىپتۇ ئۇلار.

كۈنلەرنىڭ ئۆتۈشىگە ئەگىشىپ، بۇ يەر

ئۇلارنىڭ ئويۇن ئوينايدىغان ياكى يىغىلىشىدىغان ياخشى سورۇنى بولۇپ قاپتۇ. ھەممەيلەن كونا ئا-ياغدىن قانداق پايدىلانغۇسى كەل-سە، شۇنداق پايدىلىنىپ، خالـ-غىنىنى قىلىدىغان بوپتۇ.

پارپا ۋە پار هارۋىسى

ئىتالىيە چۆچىكى

زامانلارنىڭ زامانىسىدا، ئىنتايىن ئەقىل-لىق، قولى ئەپلىك بىر پارپا ئۇتكەنكەن. ئۇ ھەر كۈنى ئۈيمۇئۈي يۈرۈپ ئەسكى - تۈسكى نەرسىلەرنى، ئىشقىلىپ كىشىلەر تاشلىۋەتـ-كەچچى بولغانلىكى نەرسىلەرنىڭ بىرىنى قال-دۇرماي سېتىۋالىدىكەن.

ئۇ راستىنلا «پارپا» دېيىشكە ئەڭ مۇنا-سىپ پارپا ئىكەن. لېكىن، ئۇنىڭ ئەسكى - تۈسكى نەرسىلەر لىققىدە قاچىلانغان ئېغىر هارۋىنى ئىتتىرىپ يۈرۈشىگە توغرا كېلىدە-كەن.

كۈنلەرنىڭ ئۆتۈشىگە ئەگىشىپ، هارۋا ئىتتىرىش پارىغا ئېغىر كە-لىشكە باشلاپتۇ. شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئۇيان ئويلاپ، بۇيان ئويلاپ، ئاخىرى پار بىلەن هەربىرىكەتلىنىدىغان هارۋا ياساش خىيالىغا كەپتۇ.

پارپا كۈندىلىك ئىشىدىن سىرتقى ۋاقىتلىرىدا تەكرار - تەكرار سىناق قىلىشىئارقىلىق، ئاخى-رى بىر پار هارۋىسى-نى مۇۋاپىقىيەتلىك ياساپ چىقىپتۇ.

پارپا ئۆزى ياسىغان يېڭىچە ھارۋىسىدىن سۆيۈنۈپ كېتىپتۇ. شۇنىڭ بىلەن ئۇ قولۇم - قوشنا، تونۇش - بىلىشلىرىنى چاقىرىپ، كاتتا تەبرىكلەش يىغىلىشى ئۆتكۈزمەكچى بوپتۇ.

ئۇ ھەممەيلەنگە باغاق تارقىتىپتۇ. كەلگەن مېھمانلارنىڭ ھەممىسى پار ھارۋىسىنى زوق بىلەن تاماشا قىلىپ، ئەقىللىق پارپىنى ئاغزى - ئاغزىغا تەگمەي ماختىشىپتۇ.

تەبرىكلەش يىغىلىشى ئاخىرلىشىشى بىلەن، پارپا: «مانا ئەمدى مېنى جاپا تارتقۇزماي ئۆزى ماڭىدىغان ھارۋامۇ بار بولدى. ئەمدى ۋاقىتنى چىڭ تۇتۇپ، ئىلگىرى بېرىپ باقمىغان شەھەرلەرگە بېرىپ ئەسكى - تۈسكى، كونا نەرسىلەرنى يىغاي» دېگەنلەرنى ئويلاپتۇ.

پارپىنىڭ بۇ قېتىمقى سەپىرى تولىمۇ مۇۋەپپەقىيەتلىك بوپتۇ. ئۇنىڭ سېتىۋالغانلىرى ئىلگىرىكىدىنمۇ جىق بوپتۇ، يەنە كېلىپ بۇ نەرسىلەر ئۇنىڭ پار ھارۋىسىغا كەڭتاشا سىغىپ كېتىپتۇ. ئۇ شۇنداق خۇشال بولۇپ كېتىپتۇكى، ئۆمرىدە بۇنداق خۇشال بولۇپ باقمىغانىكەن!

شۇ كېچىسى ئاي قاراڭغۇسى ئىكەن. ئەتراپ گويا قازان كۆمتۇرۈپ قويۇلغاندەك قاپقاراڭغۇ بولۇپ كېتىپتۇ. بۇ قاراڭغۇچىلىق دەردى يەتمىگەندەك يەنە تېخى يامغۇر چېلەكلەپ يېغىشقا باشلاپتۇ.

پارپا ھارۋىسىدىن بىر پانارنى ئاپتۇ ۋە ئۇنى ياندۇرۇپ ھارۋىسىنىڭ ئالدىغا ئېسىپ قويۇپتۇ، ئاندىن يولىنى يەنە داۋاملاشتۇرۇپتۇ.

پارپا يامغۇرنىڭ توختاپ قېلىشىنى تىلەپتۇ، بىراق يامغۇر بىر خىلدا يېغىۋېرىپتۇ. يول تېيىلغاق، ھاۋا بەك سوۋۇپ كېتىپتۇ. پارپا پار ھارۋىسىنى ھەيدەپ يولىنى داۋاملاشتۇرۇپتۇ، بىراق ماڭغانچە گاڭگىراپ، ئاخىرى يولدىن ئېزىپ قاپتۇ.

بىر چاغدا، «گۈلدۈر» قىلغان ئاۋاز بىلەن تەڭ، پارپا ھارۋىسى بىر-لەن بىللىلا سۇغا چۈشۈپ كېتىپ-تۇ. ئەسلىدە بۇ بىر كۆل ئىكەن.

قاراڭغۇ، يەنە كېلىپ شارىل-داپ يامغۇر يېغىۋاتقان بۇ كېچىدە يۇز بەرگەن بۇ پالاكەتچىلىكنى كۆرمەمدىغان! بىچارە پارپا تېخىمۇ توڭلاپ كېتىپتۇ، قورسىقىنىڭ كۆرۈلداپ ئېچىپ كېتىۋاتقانلىقى-نى دېمەمسىز تېخى!

لېكىن، پارپا ھارۋىسىدىن بىر قەدەممۇ نېرى بولماپتۇ، ئۇ قىزىل شارپىسىنى بويىنىغا چىڭ ئوراۋىلى-چە ھارۋىسىدىن چۈشمەي، تاڭنىڭ ئېتىشىنى كۈتۈپتۇ.

ئاخىرى تاڭمۇ يورۇپتۇ. پارپا تۇيۇقسىز ئەتراپتىن كېلىۋاتقان كۈرۈلدە-غان ئاۋازنى ئاڭلاپ قاپتۇ:

«كۈر - كۈر!...»

پارپا زەن سېلىپ قارىسا، ھارۋىنىڭ ئەتراپى پاقىلارغا تولۇپ كەتكەن-كەن!

پاقىلار پارپىنىڭ ئەتراپىغا ئولىشىپتۇ. ئۇلارنىڭ پادىشاھى قوپاللىق بىلەن:

— هەي، يۈرىكىڭ قاپتەك بار ئىكەنا سېنىڭ! مەندىن ئىجازەت ئالماي بۇ كۆلگە كىرىشكە قانداق پېتىنىدىڭ؟! — دەپ ۋارقىراپتۇ.

— ئالىيلىرى، ئۇنى قانداق جازا-لايمىز؟ — دەپ ۋارقىرىشىپتۇ پاقىلار.

«تۇگەشتىم!» دەپ ئويلاپتۇ قاتتىق قورقۇپ كەتكەن پارپا. ئۇ غال - غال تىترىگەن هالدا:

— ئالىيلىرى، بۇ مېنىڭ ئىخ-تىيارلىقىم بىلەن بولغان ئەمەس. كېچە بەك قاراڭغۇ، ئۇنىڭ ئۈستى-گە يامغۇر يېغىۋاتقان بولغاچقا، ئېھتىياتسىزلىقتىن بۇ كۆلگە چۈ-شۈپ كەتتىم! — دەپتۇ.

— هارۋاڭدا نېمە بار؟ قېنى، مەن كۆرۈپ باقاي!

— ئالىيلىرى، هارۋىدا ئەسكى - تۈسكى نەرسىلەردىن باشقا هېچنەرسە يوق، — دەپتۇ پارپا هارۋىنىڭ ئىشىكىنى ئېچىپ.

پاقا پادىشاھ هارۋىدىكى نەرسىلەرنى كۆرۈپ، بۇلارنى ئىشلىتىپ قو-مۇشلۇققا سېلىنغان چىرايلىق بىر ئۆينى سەرەمجانلاشتۇرغىلى بولغۇدەك دەپ قاراپتۇ.

— مەن هارۋاڭنى كۆلدىن قىرغاققا ئاچىقتۇرۇپ بېرەي، بۇنىڭ بەدىلى-گە هارۋىدىكى نەرسىلەرنىڭ هەممىسىنى ماڭا بەر! — دەپتۇ پاقا پادىشاھ.

پارپا يېغلىۋەتكىلى تاس قاپتۇ، ئەمما ئۆزىنى تۇتۇۋېلىپ:

— پادىشاھ ئالىيلىرىنىڭ رەھىم قىلىشىنى، بۇلاردىن ئازراقىنى بولسى-مۇ ماڭا قالدۇرۇپ قويۇشىنى تىلەي-مەن، قىزىل شارپامغا پاتقۇدەك كلا نەرسە بولسا بولدى، — دەپتۇ.

پادىشاھ ئويلاپ تۇرمايلا ما-قۇل بوپتۇ.

پاقا پادىشاھ كۆركىراپ بىر بۇيرۇق بەرگەنكەن، هەربىي فورما كىيگەن، رەتلىك كېيىن-گەن پاقا مۇھاپىزەتچىلەر ئەتر-ەتتىكىلەر يېتىپ كەپتۇ.

پاقا گېنېرال: «تارتىڭلار!» دەپ بىر ۋارقىرىغانىكەن، پاقىلار پار هار-ۋىسىغا هەربىرىدەك ئولىشىپتۇ. هارۋىنىڭ ئالدىدىكىلىرى تارتىپتۇ، كەينىدىكىلىرى ئىتتىرىپتۇ، هارۋىغا قولى يەتمىگەنلىرى ئالدىدىكى پاقىلارنى ئىتتىرىپتۇ.

— بىر، ئىككى، ئۈچ! بىر، ئىككى، ئۈچ!...

پاقىلار خېلى ئۇزاققىچە هەپىلەشكەن بولسىمۇ، هارۋىنى كۆلدىن تارتىپ چىقىرالماپتۇ. هەممەيلەن كۈچەۋېرىپ هالىدىن كېتىپتۇ. ئاخىرى، گېنېرال ئەهۋالنى پاقا پادىشاهقا مەلۇم قىلىشقا مەجبۇر بوپتۇ:

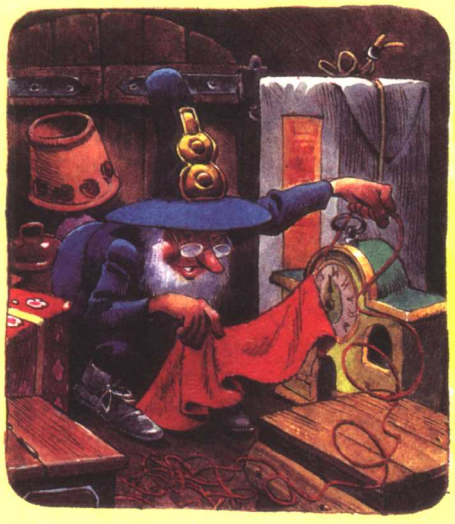
— ئالىيلىرى، — دەپتۇ ۋەزىر روهسىز قىياپەتتە، — شۇنچە كۈچەپ باقتۇق، ئەمما هارۋىنى قىرغاققا ئېلىپ چىقالمىدۇق...

— بۇ قانداق گەپ؟! نانقېپىلار، شۇنچىلىك ئىشقىمۇ يارىمىغىنىڭلار-نى قارىمامدىغان! — دەپ ۋارقىراپتۇ پاقا پادىشاه دەرغەزەپكە كېلىپ.

ۋەزىر بوينىنى قىسىپ يەرگە قاراپ تۇرۇپتۇ.

پاقا پادىشاهنىڭ هارۋىدىكى نەرسىلەرنى قولدىن چىقىرىپ قويغۇسى يوق ئىكەن، شۇڭا ۋەزىرنى ئەۋەتىپ قۇندۇز، ئىككى چوڭ چاشقاندىن ياردەم تەلەپ قىپتۇ.

قۇندۇز ۋە چاشقانلار يېتىپ كەپتۇ. ئۇلار هەقىقەتەن كۈچلۈك ئىكەن. پاقا پادىشاهنىڭ ئۇزىنىڭ قوماندانلىق قىلىشى بىلەن، هەممەيلەن بىرلىكتە كۈچ چىقىرىپ هارۋىنى كۆلدىن تارتىپ چىقىرىپتۇ.

ھەممەيلەن ناھايىتى خۇشال بولۇپ، قىقاس - چۇقان سېلىشىپ تاقلاپ-سەكرىشىپ كېتىپتۇ.

پارپا قىزىل شارپىسىنىڭ يېپىنى سۇغۇرۇپ، پار ماشىنىسىنى يېپ بىلەن ئوراشقا باشلاپتۇ. ئاخىرى، ھارۋىدىكى نەرسىلەرنىڭ ھەممىسى يېپ ئورالمىنىڭ ئىچىگە كىرىپ قاپتۇ!

پارپا پاقا پادىشاھقا دەپتۇ:

— ئالىيلىرى، سىلى بايا شارپامغا پاتقان نەرسە-لەرنىڭ ھەممىسى مېنىڭكى بولۇشىغا ماقۇل بول-غان. پادىشاھنىڭ سۆزى ئۆزگەرمەستۇر!

— نېمە؟ نېمە دېدىڭ؟! — دەپ توۋلىۋېتىپتۇ پاقا پادىشاھ قاتتىق چۆچۈگەن ھالدا.

پارپا تەمتىرىمەي پاقا پادىشاھنىڭ كۆزلىرىگە تىكىلىپتۇ. پاقا پادىشاھ ئۆزىنىڭ ئالدانغانلىقىنى چۈشىنىپتۇ. ماۋۇ قاملاشمىغان ئىشنى كۆرمەمدىغان! مانا ئەمدى ئۇ كۆز ئالدىدىكى شۇنچە كۆپ نەرسىنى بۇ پارپىغا بىكاردىن - بىكار بېرىۋېتەمدۇ؟

لېكىن، ئۇ پادىشاھ بولۇش سۈپىتى بىلەن، ئۆزىنىڭ لەۋزىدىن يېنىۋالسا بولمايدىغانلىقىنى يادىغا ئاپتۇ! مەيلى قانچىلىك زور بەدەل تۆلىسۇن، پاقا پادىشاھ «ئېغىزدىن چىققان سۆزدىن يېنىشقا بولمايدۇ» دېگەن سۆزگە ئەمەل قىلىشى كېرەك ئىكەن. شۇڭا، ئۇ پارپىنى پار ھارۋىسى ۋە ھارۋىدىكى نەرسىلىرى بىلەن قوشۇپ يولغا سېلىپ قويۇشقا مەجبۇر بوپتۇ.

پارپا خۇشال - خۇرام ھالدا ھارۋىسىنى ھەيدەپ ئۆيىگە قايتىپ كەپتۇ. ئۇ ھارۋىدىكى نەرسىلەرنىڭ ھەممىسىنى دوستلىرىغا ئۈلەشتۈرۈپ بېرىپتۇ.

پارپا دوستلىرىغا شۇنداق دەپتۇ:

— مەن ئىلگىمدىكى بارلىق نەرسە - كېرەكلەرنى دوستلىرىمغا بېرىۋېتىشكە رازىكى، ئەمما ئۆكتەم، زوراۋان پاقا پادىشاھقا بېرىشنى ئەسلا خالىمايمەن!

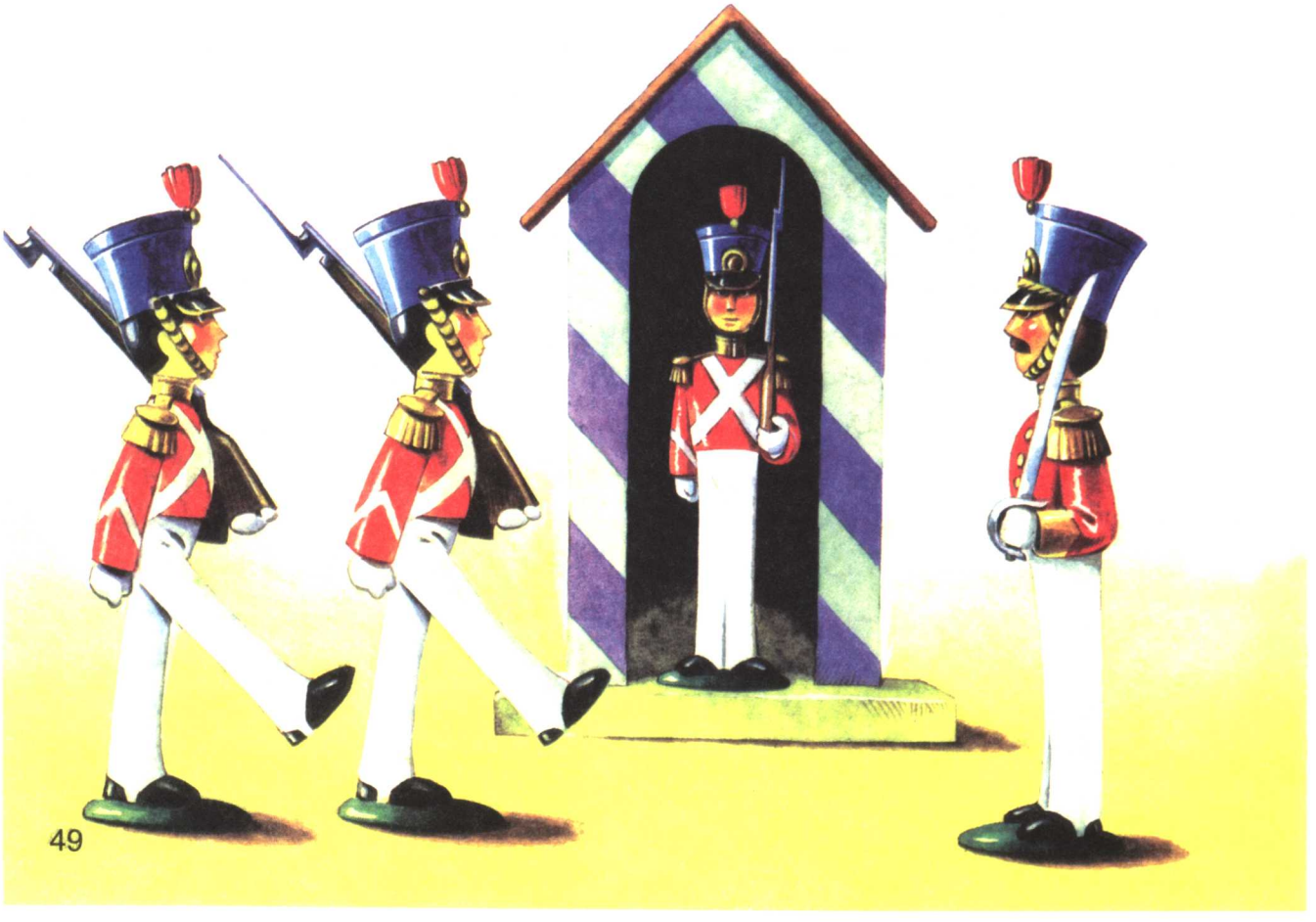
قەلەي ئەسكەر

دانىيە چۆچىكى (ئەسلىي ئەسەر : ئاندېرسوننىڭ)

نۇرغۇن يىللار ئىلگىرى ، بىر ئوغۇل بالا بولغانكەن . ئۇنىڭ جىق ـ جىق ئويۇنچۇقلىرى بار ئىكەن . ئۇنىڭ ئەڭ ياخشى كۆرىدىغان ئويۇنى ئويۇنچۇق قەلەي ئەسكەرلەرنى جەڭگە سېلىش ئىكەن .

ئۇنىڭ يىگىرمە بەش قەلەي ئەسكىرى بار ئىكەن ، بۇ ئويۇنچۇقلارنى باشقىلار ئۇنىڭ تۇغۇلغان كۈنىدە سوۋغا قىلغانكەن . ئۇلارنىڭ ھەممىسى بىر خىل فورما كىيگەن ، ھەممىسى مىلتىق كۆتۈرۈۋالغانكەن ، ئۇلار بىر نىشانغا تىكىلىپ قاراپ تۇرىدىغان بولۇپ ، بەك جەسۇر كۆرۈنىدىكەن . بۇ قەلەي ئەسكەرلەر قېرىنداش ئىكەن ، ئۇلار بىر كونا قەلەي چۆمۈچنى ئېرىتىپ قۇيۇلغانكەن .

قەلەي ئەسكەرلەرنىڭ ھەممىسى ئوپئوخشاش بولۇپ ، پەقەت بىر ئەسكەر باشقىچىرەك ئىكەن . ئۇ ئاخىرىدا ياسالغان بولغاچقا ، بىر پۇتى قالغاندا قەلەي يەتمەي قالغانكەن . ئۇ بىر بىر پۇتى بولمىسىمۇ ، پۇتى ساق ئەسكەرلەردەك مەزمۇت تۇرىدىكەن .

ھېلىقى ئوغۇل بالا بىر پۈتلۈق ئەسكەرگە ئامراق ئىكەن ، دائىم ئۇنى قەلەي ئەسكەرلەر سېپىنىڭ ئەڭ ئالدىغا تىزىدىكەن ، ئۇنىڭ ئەڭ باتۇر ئەسكەر بولۇشىنى ئۈمىد قىلىدىكەن .

ئوغۇل بالىنىڭ ئويۇنچۇقلىرى كۆپ ئىكەن ، ئەمما بىر پۈتلۈق ئەسكەر ئۇلارنىڭ ئارىسىدا كۆزگە ئالاھىدە چېلىقىپ تۇرىدىغان ئۇسسۇلچى قىزنى بەك ياخشى كۆرىدىكەن . قەلەيدىن ياسالغان بۇ قىز ئىككى قولىنى ئېگىز كۆتۈرۈپ ، بىر پۈتىنىڭ ئۇچىنى يەنە بىر پۈتىنىڭ تىزىغا تەگكۈزۈپ تۇرىدىكەن .

ھەر كۈنى كەچ كىرگەندە بۇ يەردىكى قونچاقلار جانلىنىپ كېتىدىكەن . بىر كېچىسى يەنە شۇنداق بوپتۇ . قونچاقلار ھەر خىل ئويۇنلارنى ئويناپتۇ ، ھەتتا بەزىلىرى تانسىمۇ ئويناپتۇ . قۇتىغا سېلىپ قويۇلغان قالغان قەلەي ئەسكەرلەر قۇتىدىن چىقالماي چۇقان سېلىشىپ كېتىپتۇ . ياڭاق ياغىچىدىن ياسالغان ئامبۇر موللاق ئېتىشقا باشلاپتۇ ، تاش قەلەم تاش دوسكىدا ئېگىز - پەس سەكرىگىلى تۇرۇپتۇ . بۇ ۋاراڭ - چۇرۇكنى ئاڭلىغان سېرىق قۇشقاچ چۆچۈپ ئويغىنىپ كېتىپ ۋىچىرلاشقا باشلاپتۇ . ئۇنىڭ ئاۋازى مۇزىكىدەك يېقىملىق ئىكەن . پەقەت بىر پۈتلۈق ئەسكەر بىلەن ئۇسسۇلچى قىزلا جايىدىن قوزغالماپتۇ . قىز پۈتىنىڭ ئۇچىدە دەسسەپ ، ئىككى قولىنى ئېگىز كۆتۈرۈپ تۇرۇپتۇ ، قەلەي ئەسكەرمۇ بىر پۇتى بىلەن مەزمۇت تۇرۇپتۇ ، كۆزلىرى قىزدىن نېرى كەتمەپتۇ .

سائەت قوڭغۇرىقى ئون ئىككىگە داڭ ئۇرغاندا ، بىر چەتتە تۇرغان تاماكا قۇتىسى بىردىنلا ئېچىلىپ كېتىپتۇ ، لېكىن ئۇنىڭدا تاماكا ئەمەس ، بىر جادۇگەر بار ئىكەن .

جادۇگەر قەلەي ئەسكەرگە قوللىرىنى شىلتىپ ۋارقىراپتۇ :

— ھەي شۇمتەك ! سەن كۆزۈڭگە قاراپ يۈر ، بىزنىڭ ئۇسسۇلچى قىزغا يەنە شۇنداق قاراۋېرىدىغان بولساڭ ، كۆرگۈلۈكۈڭنى كۆرسەن !

ئىزا تارتىپ چىرايى پوكاندەك قىزىرىپ كەتكەن بىچارە قەلەي ئەسكەر نېمە قىلىشىنى بىلمەي تۇرۇپ قاپتۇ .

ئاق كۆڭۈل ئۇسسۇلچى قىز ئۇنىڭغا تەسەللى بېرىپتۇ :

— ئۇنىڭ گېپى بىلەن كارىڭىز بولمىسۇن ، ئۇ ھەم سەت ، ھەم ھەسەتخور . مەن سىز بىلەن پاراڭلىشىشنى بەك ياخشى كۆرىمەن .

ئۇ سۆزلەۋاتقاندا مەڭىزلىرى ئالمىدەك قىزىرىپ كېتىپتۇ .

بۇ ئىككى قەلەي ئادەم بەك تارتىنچاق ئىكەن ، ئۇلارنىڭ ھېچقايسىسى «ياخشى كۆرىمەن» دېگەن سۆزنى ئاغزىدىن چىقىرالمايدىكەن .

ئەتىسى ئەتىگەندە ئوغۇل بالا ئورنىدىن تۇرۇپ ، قەلەي ئەسكەرنى دېرىزە تەكچىسىگە ئېلىپ قويۇپتۇ .

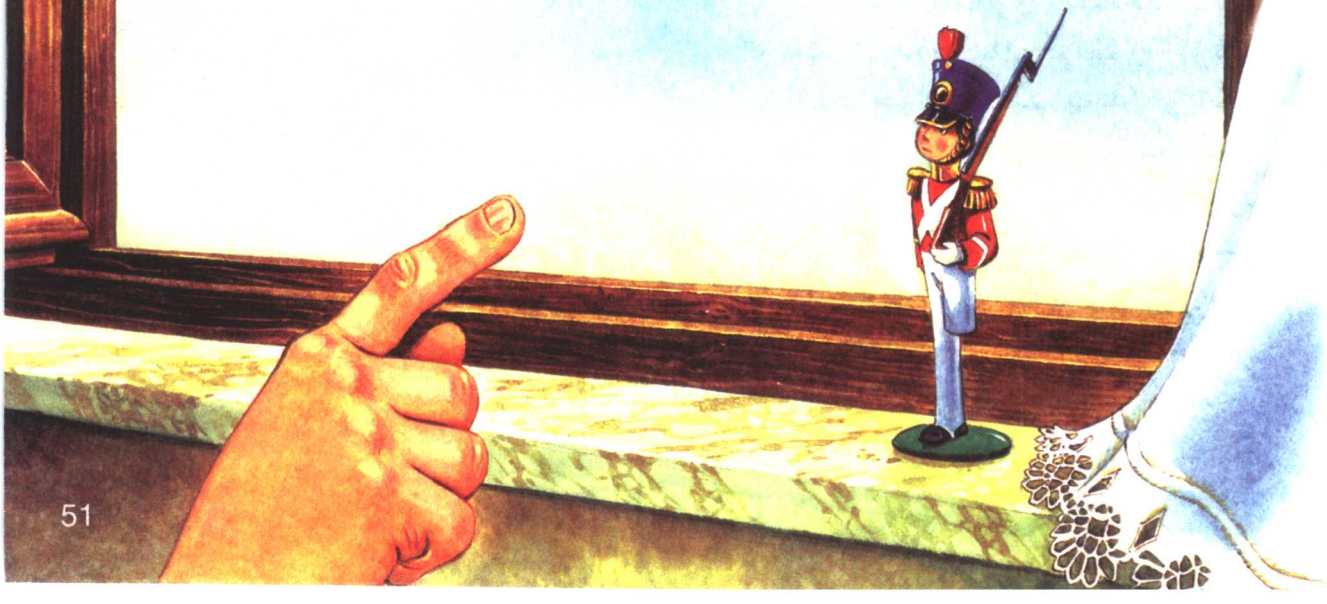
— سەن بۇ يەردە پوستتا تۇر ، — دەپتۇ ئوغۇل بالا ، ئاندىن تالاغا چىقىپ كېتىپتۇ .

بۇ دەل ياز كۈنلىرى ئىكەن ، قەلەي ئەسكەر شۇ تۇرغىنىچە بىرنەچچە كۈن تەكچىدە تۇرۇپ قاپتۇ .

ھېلىقى جادۇگەر ئەپسۇن ئوقۇدىمۇ ياكى شامالدا شۇنداق بولدىمۇ ، دېرىزە توساتتىن ئېچىلىپ قەلەي ئەسكەر تالاغا موللاق ئېتىپ چۈشۈپتۇ . ئۇنىڭ ساۋۇت كىيگەن بېشى يەرگە ، پۇتى ئاسمانغا بولۇپ قاپتۇ . مىلتىقىنىڭ ئۇچى يولغا ياتقۇزۇلغان تاشلارنىڭ يوچۇقىغا قادىلىپ قاپتۇ .

قەلەي ئەسكەر ئۆھ تارتىپ : «ئەگەر ئۇنى يەنە بىر قېتىم كۆرۈۋالغان بولسام نەقەدەر ياخشى بولاتتى ـ ھە !» دەپتۇ ئۆز ـ ئۆزىگە .

ئەتىسى ئەتىگەندە ، ئوغۇل بالا بىلەن بالا باققۇچى ئۇنى ئىزدىگىلى بىنادىن چۈشۈپتۇ ، بالا باققۇچى قولىغا بىر تاياقنى ئېلىۋاپتۇ .

ئۇلار قوللىرى بىلەن ئوت - چۆپلەرنى قايرىپ خېلى ئۇزاق ئىزدەپتۇ ، قەلەي ئەسكەرنىڭ يېنىدىن ئۆتكەن بولسىمۇ ، ئۇنى كۆرەلمەي قاپتۇ . قەلەي ئەسكەر : «مەن بۇ يەردە !» دەپ توۋلىماقچى بوپتۇيۇ ، ئۇچامدا ھەربىي كىيىم تۇرۇپ بۇنداق ۋارقىرىسام ئەدەپسىزلىك بولىدۇ ، دەپ ئويلاپ ئۇننى چىقارماپتۇ .

چۈشتىن كېيىن ھاۋا تۇتۇلۇپ يامغۇر يېغىشقا باشلاپتۇ ۋە بارغانسېرى كۈچەيىپ ، خۇددى ئاسماندىن چېلەكلەپ سۇ قۇيغاندەك چۈشكىلى تۇرۇپتۇ . يامغۇر توختىغاندا ، يېقىن ئەتراپتىكى باشلانغۇچ مەكتەپنىڭ ئوقۇغۇچىلىرى ۋاراڭ - چۇرۇڭ قىلىشىپ مەكتەپتىن قايتىپتۇ .

تام ياقىلاپ ماڭغان ئىككى ئوغۇل بالا باشچىلاپ سانجىلىپ قالغان قەلەي ئەسكەرنى كۆرۈپ قاپتۇ . بىر بالا ئۇنى تارتىپ چىقىرىپ ، يانچۇقىغا سېلىۋاپتۇ .

بۇ چاغدا كوچىنىڭ ئۇ تەرىپىدىكى كېرەكسىز سۇ ئېرىقىدا يامغۇر سۈيى لىققىدە ئېقىۋاتقانىكەن . بىر بالا :

— بۇ قەلەي ئەسكەرنى قېيىققا سېلىپ ئوينايلى ، — دەپتۇ .

ئۇلار بىر پارچە گېزىتتىن قېيىق ياساپ ، قەلەي ئەسكەرنى ئۇنىڭ ئىچىگە ساپتۇ . قەلەي ئەسكەر ئېرىقنى بويلاپ ئېقىپ كېتىپتۇ . ئىككى بالا قاشتا چاۋاك چېلىشىپ ئارقىدىن يۈگۈرۈپتۇ .

— ئەجەب تېز ئېقىپ كېتىۋاتىدۇ !

ئۇلار جېنىنىڭ پارىچە يۈگۈرگەن بولسىمۇ ، قېيىق بارغانسېرى يىراقلاپ كېتىپتۇ .

قاتتىق يامغۇر ياغقاچقا ، ئېرىقتا شىددەتلىك دولقۇن كۆتۈرۈلۈپ چوڭ ئېقىم پەيدا بوپتۇ . قېيىق بىر ئۆرلەپ ، بىر پەسلەپ مېڭىپتۇ ، بەزىدە تۈيۈقسىز پىر قىراپ قەلەي ئەسكەرنىڭ بېشىنى قايدۇرۇۋېتىپتۇ . ئەمما ، ئۇ چىرايىنى قىلچە ئۆزگەرتمەي ، مىلتىقىنى مۇرىسىگە قويۇپ ، بىر نىشانغا تىكىلگىنىچە مەڭمۇ قەد كۆتۈرۈپ تۇرىۋېرىپتۇ .

قاتتىق يامغۇردا سۇنىڭ ئېقىشى تېزلەپ كەتكەنلىكتىن ، قېيىق بىر ئۆرلەپ ، بىر پەسلەپ ئېقىپ قەلەي ئەسكەرنىڭ بېشىنى قايدۇرۇپ ، كۆزلەرنى ئالىچەكمەن قىلىۋېتىپتۇ . ئەمما ، ئۇ قەددىنى تىك تۇتقىنىچە قېيىق ئۈستىدە مەزمۇت تۇرۇپتۇ .

قېيىق كېتىۋېتىپ بىردىنلا كەڭ يەر ئاستى ئۆستىڭگە چۈشۈپ كېتىپتۇ . ئەتراپنى زۇلمەت قاراڭغۇلۇقى بېسىپ ، قەلەي ئەسكەر يەنە قۇتىنىڭ ئىچىگە سولىنىپ قالغاندەك بولۇپ قاپتۇ .

«قېنى ، قاراپ باقاي ، ئېقىپ نەگە بارىدىكىن ؟ — دەپ ئويلاپتۇ قەلەي ئەسكەر ، — توغرا ! بۇ ھېلىقى جادۇگەرنىڭ ھىيلىسى ! ئاھ ، شۇ تاپتا قېيىقىمدا ئۇسسۇلچى قىز بولغان بولسا ، ھەرقانچە قاراڭغۇدىنمۇ قورقمىغان بولاتتىم ! »

يەر ئاستى سۇ يولى قاپقاراڭغۇ ، سۇ چوڭقۇر ھەم پاسكىنا ئىكەن . تۇيۇقسىز يەر ئاستى ئۆستىڭىدىن يوغان بىر چاشقان چىقىپتۇ :

— يولخېتىڭ قېنى ؟ يولخېتىڭنى چىقار ! ھەي ئەسكەر ، مەن سېنىڭدىن يولخېتىڭنى سوراۋاتىمەن ! — دەپ ۋارقىراپتۇ چاشقان چىشلىرىنى غۇچۇرلىتىپ .

قەلەي ئەسكەر بىر ئېغىزمۇ گەپ قىلماي ، قولىدىكى مىلتىقنى تېخىمۇ چىڭ تۇتۇپ تۇرۇپتۇ .

قېيىق ئالغا قاراپ مېڭىۋېرىپتۇ ، چاشقان ئۇنىڭ ئارقىدىن قوغلاپ كېلىۋېتىپ توۋلاپتۇ :

— ئۇنى تۇتۇڭلار ، ئۇنى تۇتۇڭلار ! ئۇ يول پۇلى تۆلىمىدى !

قەلەي ئەسكەر چاشقانغا زادىلا پەرۋا قىلماي ، ئالدىغا قارىغىنىچە تۇرۇۋېرىپتۇ . قېيىق ئۇچقاندەك ئېقىۋېرىپتۇ ، چاشقان كەينىدىن قوغلىغىنىچە چالۋاقاپتۇ :

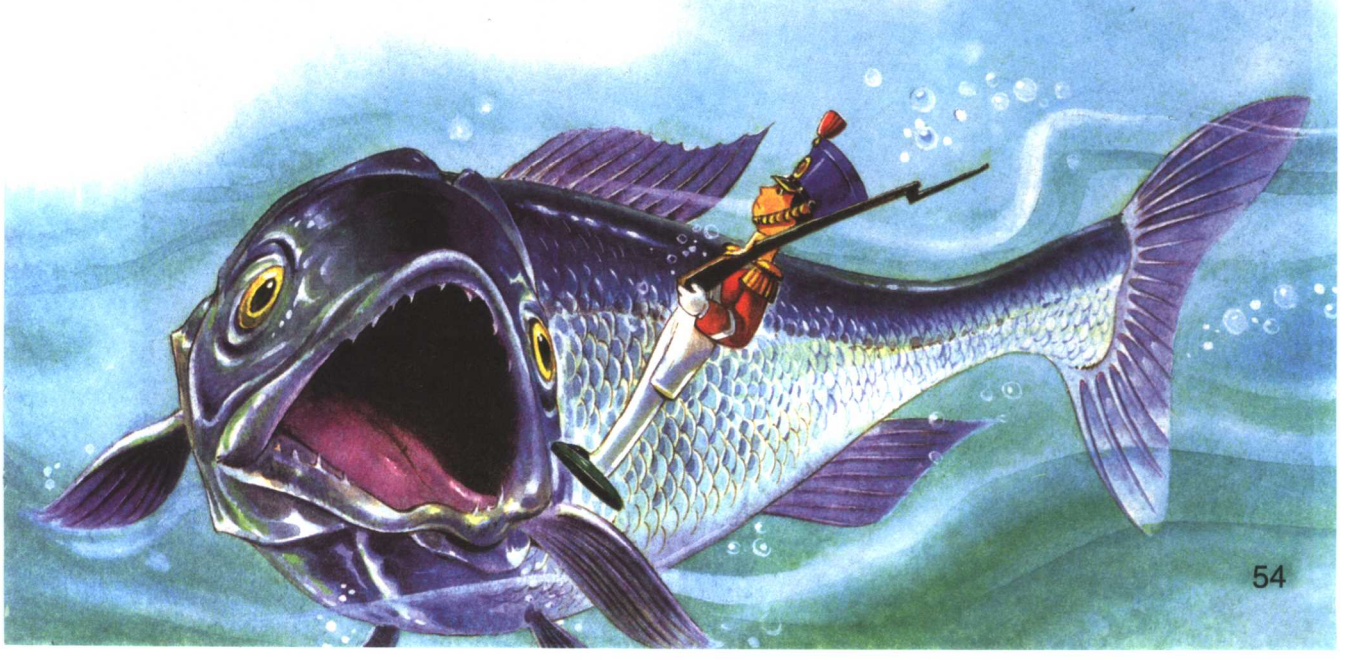
— ئاۋۇ ئەبلەخنى چاقمان تۇتۇڭلار ، ئۇنى قاچۇرۇپ قويماڭلار !

ئۇ ھەرقانچە ۋارقىرىغان بىلەن ، ئالدى تەرەپتە چاشقاننىڭ دوستلىرى يوق ئىكەن . چاشقان كەيپى ئۇچقان ھالدا كېتىپ قاپتۇ .

قېيىق يەر ئاستى ئۆستىڭىنىڭ ئايىغىغا يېتىپ بارغاندا كۈن نۇرى كۆرۈنۈپتۇ . لېكىن ، ھەرقانچە باتۇر ئادەمنىڭمۇ يۇرىكىنى تىترەتكۈدەك دەھشەتلىك شاۋقۇن ئاڭلىنىپتۇ ، ئۆستەڭ كەڭ قانالغا قۇيۇلۇپتۇ . قەلەي ئەسكەر ئۆزىنى توختىتالماي قانالغا چۈشۈپ كېتىپتۇ . قېيىق قىرغاقتا قاتتىق سوقۇلۇپتۇ . قەلەي ئەسكەر قەددىنى تىك تۇتۇشقا تىرىشىپتۇ . قېيىق ئۇچ - تۆت قېتىم پىرقىراپتۇ - دە ، ئىچىگە سۇ تولۇپ ، چۆكۈشكە باشلاپتۇ ... قەددىنى تىك تۇتۇپ تۇرغان قەلەي ئەسكەرنىڭ بېشىلا كۆرۈنۈپ قاپتۇ . قېيىق چۆككەنسېرى قەغەزمۇ يۇمشاپ كېتىپتۇ ، قەلەي ئەسكەرنىڭ بېشىمۇ سۇغا چۆكۈشكە باشلاپتۇ . ئۇ ئەمدى گۈزەل ئۇسسۇلچى قىزنى كۆرەلمەيدىغان بولدۇم ، دەپ ئويلاپتۇ .

قەغەز يىرتىلىپ قەلەي ئەسكەر سۇ ئاستىغا چۆكۈپ كېتىپتۇ . شۇ چاغدا بىر يوغان ئېغىز «ھام» قىلىپلا قەلەي ئەسكەرنى يۇتۇپ كېتىپتۇ . قەلەي ئەسكەرنىڭ كۆز ئالدى قاراڭغۇلىشىپتۇ . ئۇ كۆزىنى قايتا ئاچقاندا ، ئۆزىنى بىر يوغان بېلىقنىڭ قورسىقىدا كۆرۈپتۇ .

بېلىقنىڭ قورسىقى يەر ئاستى ئۆستىڭىدىنمۇ سېسىق ھەم تار ئىكەن ، لېكىن قەلەي ئەسكەر قەتئىي تىز پۈكمەپتۇ ، ھەتتا يىقىلىپ چۈشكەن چاغدىمۇ مىلتىقىنى چىڭ تۇتۇپ تۇرۇپتۇ .

بېلىق ئۆزىنى ھەر تەرەپكە ئۇرۇپ بىرھازا تېپىرلاپ ، بىردىنلا جىمىپ كېتىپتۇ . ئەسلىدە ئۇ بېلىقچىنىڭ توربىغا چۈشۈپ قالغىنىكەن . ئۇزاق ئۆتمەي ، نەپىسى قىينىلىشىپ كېتىۋاتقان بېلىق سېۋەتكە سېلىنىپ بازارغا ئاپىرىلىپتۇ .

بىر قىز بازاردا نەرسە ـ كېرەك سېتىۋېلىپ يۈرگەنىكەن ، ئۇ دەل قەلەي ئەسكەر تۇرىدىغان ئۆينىڭ خىزمەتكارى ئىكەن . قىز ھېلىقى بېلىقنى كۆرۈپتۇ ـ دە ، ئۇنى سېتىۋاپتۇ .

قىز بېلىقنىڭ ئىچىنى تازىلىماقچى بولۇپ قورسىقىنى يارغاندا ، ئۇستۇڭ ئېشى مەينەت بولۇپ كەتكەن قەلەي ئەسكەرنى كۆرۈپ قاپتۇ . خىزمەتكار قىز ئىختىيارسىز :

— قەلەي ئەسكەر ! — دەپ ۋارقىرىۋېتىپتۇ .

«ئۇ بىزنىڭ ئۆيدىكى ئوغۇل بالىنىڭ ئويۇنچۇقلىرىغا بەك ئوخشايدىكەن... » دەپ ئويلاپتۇ خىزمەتكار قىز . ئۇ قەلەي ئەسكەرنى ئوغۇل بالىنىڭ ياتقىغا كۆتۈرۈپ ئەكىرىپتۇ . ئوغۇل بالا قەلەي ئەسكەرنى كۆرۈپ ئورنىدىن سەكرەپ تۇرۇپ كېتىپتۇ .

خىزمەتكار قىز كۆرگەنلىرىنى بالىغا سۆزلەپ بېرىپتۇ .

ئوغۇل بالا بىر قاراپلا بىر پۈتلۈق قەلەي ئەسكەرنى تونۇۋاپتۇ .
— ۋاي - ۋۇي ، شۇنچە ئىزدەپمۇ ئۇنى تاپالمىغىنىم ئەجەبلىنەرلىك ئەمەسكەن - دە ! — دەپتۇ ئۇ ھەم ھەيران ، ھەم خۇشال بولۇپ .
بالا ئۇنى جوزىنىڭ ئۈستىگە ، ھېلىقى ئۈسسۈلچى قىزنىڭ يېنىغا قويۇپ قويۇپتۇ .
قەلەي ئەسكەر ئۆزىنىڭ يەنە بۇرۇنقى ئۆيگە كېلىپ قالغانلىقىنى بايقاپ قاتتىق ھەيران بوپتۇ . ئۈستەلدىكى ئويۇنچۇقلار ، ھەشەمەتلىك ئويۇنچۇق ئوردا شۇ پېتى ئىكەن . ھېلىقى ئوماق ، نازۇك ئۈسسۈلچى قىز يەنىلا بىر پۇتىنى تىزىغىچە كۆتۈرۈپ ، يەنە بىر پۇتىنىڭ ئۇچى بىلەن يەرنى دەسسەپ تۇرغۇدەك ، قەلەي ئەسكەر قىزنىڭ قەيسەرلىكىدىن قاتتىق تەسىرلىنىپ ، يىغلىۋەتكىلى تاسلا قاپتۇ ، بىراق ئۆزىنى بېسىۋاپتۇ . چۈنكى ، ياش تۆكۈش ھەرگىز ئوغۇل بالىنىڭ خىسلىتى ئەمەس - دە !
ئۇلار بىر - بىرىگە قارىشىپ گەپ - سۆز قىلماي تۇرۇپ قاپتۇ .
بىر جۇپ ئاشىق - مەشۇقلارنى تەقدىر يەنە بىر قېتىم جەم قىپتۇ . ئۇلار شۇ تاپتا ئۆزلىرىنىڭ يېقىن تۇرغانلىقىدىن ئىنتايىن خۇش بوپتۇ . كەچ كىرگەندە بۇ يەردىكى قونچاقلار يەنە جانلىنىپ كېتىپتۇ . ئۇلار ھەر خىل ئويۇنلارنى ئويناپتۇ ، ھەتتا بەزىلىرى تانسىمۇ ئويناپتۇ . قۇتىغا سېلىپ قويۇلغان قالغان قەلەي ئەسكەرلەر قۇتىدىن چىقالماي چۇقان سېلىشىپ كېتىپتۇ . ياڭاق ياغىچىدىن ياسالغان ئامبۇر موللاق ئېتىشقا باشلاپتۇ ، تاش قەلەم تاش دوسكىدا ئېگىز - پەس سەكرىگىلى تۇرۇپتۇ ، ئويغىنىپ كەتكەن سېرىق قۇشقاچمۇ ۋىچىرلىغىلى تۇرۇپتۇ...

ئەمما ، قەلەي ئەسكەر بىلەن ئۇسسۇلچى قىز ئويۇنغا قوشۇلماپتۇ ، ئۇلار ئايرىلىپ كەتكەن چاغلىرىدىكى ئىشلار توغرىسىدا قانغۇچە پاراڭلىشىپتۇ .

بىر كۈنى تۈيۈقسىز چىقىقان بوران قىلىن ھەم ئېغىر دېرىزە پەردىسىنى پۈلاڭلىتىۋېتىپتۇ ، ئۇسسۇلچى قىز بىردىنلا جوزىدىن تام مەشكە چۈشۈپ كېتىپتۇ . قەلەي ئەسكەر قاتتىق قورقۇپ كېتىپتۇ .

ئۇسسۇلچى قىزنىڭ تام مەشكە چۈشۈپ كەتكەنلىكىنى كۆرگەن قەلەي ئەسكەر قاتتىق ئۈمىدسىزلىنىپتۇ . ئۇنىڭ ئۆزى چىن كۆڭلىدىن ياخشى كۆرگەن قىزنى ئوتتىن قۇتقۇزۇۋېلىشقا ئامالسىز ئىكەن . چۈنكى ، قەلەي ئوتتا ناھايىتى ئاسانلا ئېرىپ كېتىدىغان .

لېكىن ، مۇھەببەتنىڭ كۈچ - قۇدرىتى قەلەي ئەسكەرگە مەدەت بېرىپتۇ . ئۇ ئاقساقلىغان پېتى سۈرۈلە - سۈرۈلە ، ئاخىرى تېگى بىلەنلا تام مەشنىڭ ئىچىگە سەكرەپ چۈشۈپتۇ .

شۇنداق قىلىپ ، بەختسىز ئىككى قەلەي ئادەم ئوت ئىچىدىمۇ يانمۇيان تۇرۇپتۇ ، ئۇلارنىڭ ئاياغ ئاستىدىكى تەگلىك ئېرىشكە باشلاپتۇ ، ئىككىسىنىڭ قەلەي ئېرىتمىلىرى قوشۇلۇپ كېتىپتۇ .

ئۇلارنىڭ بەدەنلىرى ئېرىپ كېتەي دېگەن چاغدا ، ئۇشتۇمتۇت ھېلىقى ئوغۇل بالا ئۇلارنى كۆرۈپ قاپتۇ . ئۇ لاخشىگىرنى ئېلىشقىمۇ ئۇلگۈرمەي ، پۈتى بىلەن بىر تېپىپ ئىككى قەلەي ئادەمنى چىقىرىۋاپتۇ .

كېيىن قەلەي ئەسكەر بىلەن ئۇسسۇلچى قىز يۈرەك شەكلىدىكى تەگلىك ئۈستىدە مەزمۇت تۇرىدىغان ، بىر - بىرىدىن مەڭگۈ ئايرىلمايدىغان بوپتۇ .

ئالتە ئەزىمەت

گېرمانىيە چۆچىكى (ئەسلىي ئەسەر : گرىمنىڭ)

بۇرۇننىڭ بۇرۇنىسىدا ، مارتىن ئىسىملىك بىر ياش ئەسكەر ئۆتكەنىكەن . ئۇ پادىشاھ قوشۇنىغا قوبۇل قىلىنغاندىن كېيىنكى بىرقانچە يىللىق ئۇرۇش ئوتى ئىچىدە ئۆتۈپتۇ . بىر كۈنلەرگە بارغاندا ئۇرۇشمۇ تۈگەپتۇ . مارتىن ئەسكەرلىكتىن بوشىنىپ ، يۈرتىغا بېرىپ خاتىرجەم تۇرمۇش كەچۈرمەكچى بوپتۇ . ئەمما ، ئۇرۇشتا غەلىبە قىلغان پادىشاھ مارتىننى شۇ يەردە قېلىپ ئىككى دۆلەتنى ئايرىپ تۇرغان بىر دەريادىكى كۆۋرۈكنى ساقلاشقا بۇيرۇپتۇ .

ھەش - پەش دېگۈچە يەنە ئىككى يىل ئۆتۈپ كېتىپتۇ ، مارتىن سادىقلىق بىلەن كۆۋرۈكنى قوغداپتۇ . لېكىن ، ئاشۇ ئىككى يىل جەريانىدا پادىشاھ ھەربىي تەمىنات بەرمىگەچكە ، مارتىن كۆۋرۈكنى ساقلىغاچ تىلەمچىلىك بىلەن جان بېقىشقا مەجبۇر بوپتۇ .

«بۇنداق كېتىۋەرسەم بولمىغۇدەك ! — دەپ ئويلاپتۇ مارتىن بىر كۈنلەرگە بارغاندا ، — كۆۋرۈكنى ساقلىسام ساقلاي ، ئەمما پادىشاھ ماڭا تەمىنات بېرىشى كېرەك - دە !»

شۇنىڭ بىلەن مارتىن پايتەختكە بېرىپ ، پادىشاھتىن ئۆزىنىڭ ئىش ھەققىنى ئالماقچى بوپتۇ .

مارتىن بىرنەچچە كۈن يول يۈرۈپ ، بىر دەريانىڭ بويىغا يېتىپ كەپتۇ . بۇ يەردە ئۇ بىلەكلىرى بۇقىنىڭ يوتىسىدەك توم ، مۇرىلىرى خۇددى ئىشىكنىڭ قانىتىدەك كەڭ بىر گىگانت ئادەمنى كۆرۈپتۇ .

مارتىن گىگانت ئادەمگە سالام بېرىپتۇ ۋە ئۆزىنىڭ پادىشاھتىن ئىش ھەققىنى ئالغىلى كېتىۋاتقانلىقىنى سۆزلەپ بېرىپتۇ . گىگانت ئادەم بىر چوڭ دەرەخنى ھېچقانچە كۈچىمەيلا يۇلۇۋاپتۇ - دە ، دەرياغا توغرىسىغا قويۇپ :

— قېنى ، ئەسكەر ، دەريادىن خاتىرجەم ئۆت ! — دەپتۇ .

مارتىن بۇ كۈچتۇنگۇر پالۋاننىڭ كېرەككە كېلىدىغانلىقىنى بايقاپ ، ئۇنى بىللە سەپەر قىلىشقا تەكلىپ قىپتۇ .

ئۇلار ئانچە ئۇزاق ماڭمايلا بىر ئوۋچىغا يولۇقۇپتۇ .

— يىراقتىكى تاغ چوققىسىدىكى ئاۋۇ ئۆمۈچۈك توربىدىكى ئۆمۈچۈكنى كۆردۈڭلارمۇ ؟ — دەپ سوراپتۇ ئوۋچى ۋە گېپىنى تۈگىتىپلا بىر پاي ئوق ئېتىپتۇ . ئوۋچىيەلەن تاغ چوققىسىغا چىقىپ ، ھېلىقى ئۆمۈچۈكنىڭ ئوقتا ئۆلگەنلىكىنى كۆرۈپتۇ .

مارتىن ئوۋچىنىمۇ ئۆزى بىلەن پايتەختكە بېرىشقا تەكلىپ قىپتۇ .
ئۇچەيلەن ماڭا - ماڭا ، توختىماي پىرقىراۋاتقان بىر شامال تۇغمىنىڭ يېنىغا كېلىپ قاپتۇ . لېكىن ، بۇ يەردە ئازراقمۇ شامال يوق ئىكەن .
ئۇلار يەنە ئالغا قاراپ كېتىۋاتسا ، ئاجايىپ سېمىز بىر ئادەم ئۇچراپتۇ ، ئۇ بارمىقى بىلەن بۇرنىنىڭ بىر تۆشۈكىنى ئېتىۋېلىپ ، يەنە بىر تۆشۈكىدىن چىقارغان ھاۋا بىلەن شامال تۇغمىنىنى پىرقىرىتىۋاتقۇدەك . مارتىن ھەيرانلىقىنى باسالماي قاپتۇ . شۇنىڭ بىلەن ئۇ ھېلىقى «بودەك»نى ئۆزلىرىنىڭ قاتارىغا قېتىلىشقا قايىل قىپتۇ .
پايتەختكە يېتىپ بېرىشقا ئاز قالغاندا ، ئۇلار بىر ئادەمنى كۆرۈپتۇ . ئۇ ئىككى پۇتىنى بىر قىلىپ باغلۇۋېلىپ ، تاقلاپ - سەكرەپ مېڭىپ كېتىۋاتقۇدەك .

— سېنى كىم بۇنداق باغلاپ قويدى؟ — دەپ سوراپتۇ تۆتەيلەن .

— ئۆزۈم باغلىدىم ، — دەپتۇ بۇ يىگىت ، — ئەگەر مەن پۈتلىرىمنى باغلىۋالمىسام ، شامالدەك ئۇچۇپ كېتىمەن ـ دە ، ئەتراپتىكى مەنزىرىلەرنى قانغۇدەك كۆرەلمەي قالىمەن .

شۇنىڭ بىلەن بۇ يىگىتمۇ ئۇلارنىڭ سېپىگە تەكلىپ بىلەن قېتىلىپتۇ . ھەممەيلەن ئۇنى «يەلتاپان» دەپ چاقىرىدىغان بوپتۇ .

ئۇزاق ئۆتمەي ، ئۇلار بىر دەرەخنىڭ ئاستىدا ئولتۇرغان يۈملاق يۈزلۈك ، پاكار بويلۇق بىر ئادەمنى كۆرۈپتۇ . ئۇ شىلەپىسىنى چۆكۈرۈپ كىيىپ سول قۇلىقىنى ئېتىۋالغانكەن .

— سول قۇلىقىڭنى ئېتىۋالغىنىڭ نېمىسى؟ — دەپ سوراپتۇ مارتىن ھەيران بولۇپ .

— ئەگەر شىلەپەمنى ئېلىۋەتسەم ، — دەپتۇ ئۇ ، — ئەتراپتىكى نەرسىلەرنىڭ ھەممىسى توكلاپ چوكا مۈزغا ئايلىنىپ قالىدۇ .

ھەممەيلەن ئۇنىڭ بۇ ماھارىتىگە قايىل بوپتۇ .

— سىلەر نەگە كېتىۋاتىسىلەر؟ — دەپ سوراپتۇ . مارتىن ئەھۋالنى سۆزلەپ بەرگەنكەن ، ئۇمۇ مارتىنلارنىڭ قاتارىغا قوشۇلۇپتۇ . شۇنداق قىلىپ ، ئۇلار تەقى ـ تۇرقىمۇ ، قوللىدىغان كېلىدىغان ئىشىمۇ ئاجايىپ ـ غارايىپ بولغان ئالتە ئادەمى بار بىر گۇرۇپپا بولۇپ قاپتۇ .

ئۇلار سېپىل دەرۋازىسىغا كەپتۇ . قارىسا ، سېپىل تېمىغا بىر ئېلان چاپلاپ قويۇلۇپتۇدەك . ئېلاندا يۇگۇرۇش مۇسابىقىسىدە مەلىكىنى كىم يېڭىۋالسا ، ئۇ شۇنىڭغا تېگىدۇ ، دەپ يېزىلغانكەن .

ئالتەيلەن بىر سارايغا ئورۇنلىشىپتۇ . ئۇزۇن سەپەر جەريانىدا ئۇستۇ-
شى ۋە يۈز - كۆزلىرىنى چاڭ - توزان باسقان مارتىن يۇيۇنۇپ ئوبدان ئارام
ئاپتۇ . ئەتىسى ئۇ ئوردا ئالدىغا بېرىپ ، مەلىكە بىلەن يۈگۈرۈش مۇسابىقە-
سىگە چۈشىدىغانلىقىنى ، ئەمما ئۆزىنىڭ ئورنىدا بىر مالىيىنىڭ يۈگۈرىدە-
غانلىقىنى ئېيتىپتۇ .

مەلىكە ئۇنىڭ گېپىنى ئاڭلاپ كۈلۈپ كېتىپتۇ . «ئۆزۈڭنىڭ تۇرقىدىن
قارىغاندا ئاددىي بىر ئەسكەردەك قىلىسەن ، سېنىڭ مالىيىڭ قانچىلىك بول-
ماقچى» ئويلاپتۇ ئۇ ۋە مارتىنىنىڭ شەرتىگە ماقۇل بوپتۇ .

ئەتىسى ئەتىگەندە مەلىكە بىلەن «يەلتاپان» ئىككىيلەن بىردىن سۇداننى
ئېلىپ يۈگۈرۈش مۇسابىقىسىنىڭ باشلىنىش نۇقتىسىغا كەپتۇ . چۈنكى ،
مۇسابىقە قائىدىسى بويىچە ، مۇسابىقىلەشكۈچىلەر يۈگۈرۈش جەريانىدا بە-
سىپ ئۆتىدىغان ئۆستەڭدىن سۇدانغا سۇ ئېلىشى ، ئاخىرقى نۇقتىغا يېتىپ
كەلگەندە ، سۇداندا لىقمۇلىق سۇ بولۇشى كېرەك ئىكەن .

يۈگۈرۈش سىزىقى ئۈستىدە ئوق ئاۋازى ياڭراپتۇ . «يەلتاپان» ئىككى
پۇتىنى باغلىۋالغان شويىنىنى يېشىۋەتكەنىكەن ، راكېتادەك ئۇچۇپ كېتىپتۇ .
«يەلتاپان» سۇدانغا سۇنى تولدۇرۇپ بولۇپ ، قايتىدىغان چاغدا ئارقىغا قاراپ-
تۇ ، ئەمما مەلىكىنىڭ ئۆزى تۇرماق ، كۆلەڭگۈسىمۇ كۆرۈنمەپتۇ . شۇنىڭ
بىلەن ئۇ تاغ باغرىدا يېتىپ بىردەم ئارام ئېلىۋالماقچى بوپتۇ .

مۇسابىقە ئوتلاقتا ئېلىپ بېرىلغانىكەن ، مەخمەلدەك ئوت - چۆپلەر ۋە ياۋا گۈللەرنىڭ خۇش پۇرىقى تەبىئەتنى ياخشى كۆرىدىغان «يەلتاپان»نى ئاجايىپ راھەتلەندۈرۈۋېتىپتۇ . ئۇ ئوتلاقتا يېتىپ تۇرۇپ ئارقىغا يەنە قاراپ- تۇ ، ئەمما مەلىكە كۆرۈنمەپتۇ . «يەلتاپان» مىيىقىدا كۈلۈپ قويۇپ : «بۇ ھاكاۋۇر مەلىكە مەن بىلەن مۇسابىقىلەشكۈدەك تېخى ! — دەپتۇ ئۆز - ئۆزىگە ، — مەن بىر ئۇخلاپ قوپقۇچە بۇ يەرگە يېتىپ كېلەلمىدۇ قېنى ، بىر كۆرۈپ باقاي ! »

«يەلتاپان» راستتىنلا خورۇلداپ ئۇخلاپ كېتىپتۇ .

بىردەمدىن كېيىن مەلىكە يېتىپ كەپتۇ . قارىسا ، «يەلتاپان» تاتلىق ئۇخلاۋاتقۇدەك . مەلىكە : «ئوبدان ئۇخلا ، كالۋا ! سەن مېنىڭ تەڭدىشىم بولالامتىڭ» دەپتۇ - دە ، «يەلتاپان»نىڭ سۇدىنىنى ئاستاغىنا تېپىپ ئۆرۈۋې- تىپتۇ ، ئاندىن ئاخىرقى نۇقتىغا قاراپ يۈگۈرۈپ كېتىپتۇ . ئۇ ئەمدى چوقۇم يېڭىدىغان بولدۇم ، دەپ ئويلاپتۇ .

بۇ ئىشلارنىڭ ھېچقايسىسى ئوۋچىنىڭ كۆزىدىن قېچىپ قۇتۇلالماپتۇ . ئۇ ئەھۋالنىڭ چاتاقلىقىنى بايقاپ ، ئاسمانغا قارىتىپ بىر پاي ئوق ئېتىپتۇ . ئوق دەل «يەلتاپان»نىڭ قۇلاق تۈۋىدىكى ئوتلاققا كېلىپ چۈشۈپتۇ .

چۆچۈپ ئويغانغان «يەلتاپان» شۇنداق قارىغۇدەك بولسا ، مەلىكە ئاخىر- قى نۇقتىغا يېتىپ بېرىشقا ئاز قاپتۇدەك . ئۇ دەرھال ئۆستەڭ بويىغا ئۇچاڭ- دەك قايتىپ بېرىپتۇ - دە ، سۇدانغا لىق سۇ ئېلىپ چاقماق تېزلىكىدە ئاخىرقى نۇقتىغا قاراپ ئېتىلىپتۇ .

«يەلتاپان» يېڭىۋاپتۇ !

پادىشاھ مارتىن ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرىنى ئوردىغا تەكلىپ قىلىشقا مەجبۇر بوپتۇ .

مارتىن ئىككى يىلدىن بۇيان چېگرىدىكى دەريادا سېلىنغان كۆۋرۈكنى ساقلىغانلىقىنى ، ئەمما بىرەر قېتىممۇ ھەربىي تەمىنات ئالالمايلا تىلەمچىلىك بىلەن تۇرمۇش كەچۈرگەنلىكىنى سۆزلەپ بېرىپتۇ . لېكىن ، پادىشاھ مارتىنىڭ ساداقەتمەنلىكىدىن ۋە شۇنچە جاپا - مۇشەققەت تارتىپ كۆۋرۈكنى قوغدىغانلىقىدىن تەسىرلەنمەپتۇ ، ئەكسىچە «مېنىڭدىن ھەق تەلەپ قىلغۇدەك بولدۇڭمۇ ؟ !» دەپ خاپا بولۇپ كېتىپتۇ .

ئۇنىڭ قارىشىچە ، مەيلى قانداق بولسا بولسۇن ، بۇ نامرات ئەسكەرنى ئۆزىنىڭ كۈيئوغلى قىلىش تۇرسۇن ، ئىككى يىللىق ئىش ھەققىنى بەرسىمۇ بولمىغۇدەكمىش .

لېكىن ، ھېيلىگەر پادىشاھ يەنىلا قىزغىن قىياپەتكە كىرىۋېلىپ ، مارتىن ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرىغا زىياپەت بېرىپتۇ .

ئۇلار تەكلىپ قىلىنغان ئاشخانا ناھايىتى ھەشەمەتلىك بولغىنى بىلەن ، ئۇ ناھايىتى چوڭ بىر مەشنىڭ ئۈستىگە سېلىنغانىكەن .

مارتىن ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرى بۇ ئۆينىڭ ئۆزلۈكىدىن ئېتىلىپ قالىدىغانلىقىنى بىلمەي ، ئۆيگە كىرىپ غىزالىنىشقا باشلاپتۇ .

— بۇ يالاڭتۆش مېنىڭ قىزىمغا ئۆيلەنگۈدەك تېخى ! — دەپتۇ پادىشاھ دىمىغىنى قېقىپ ، — ئۇنداق ئاسان ئىش يوق ساڭا !

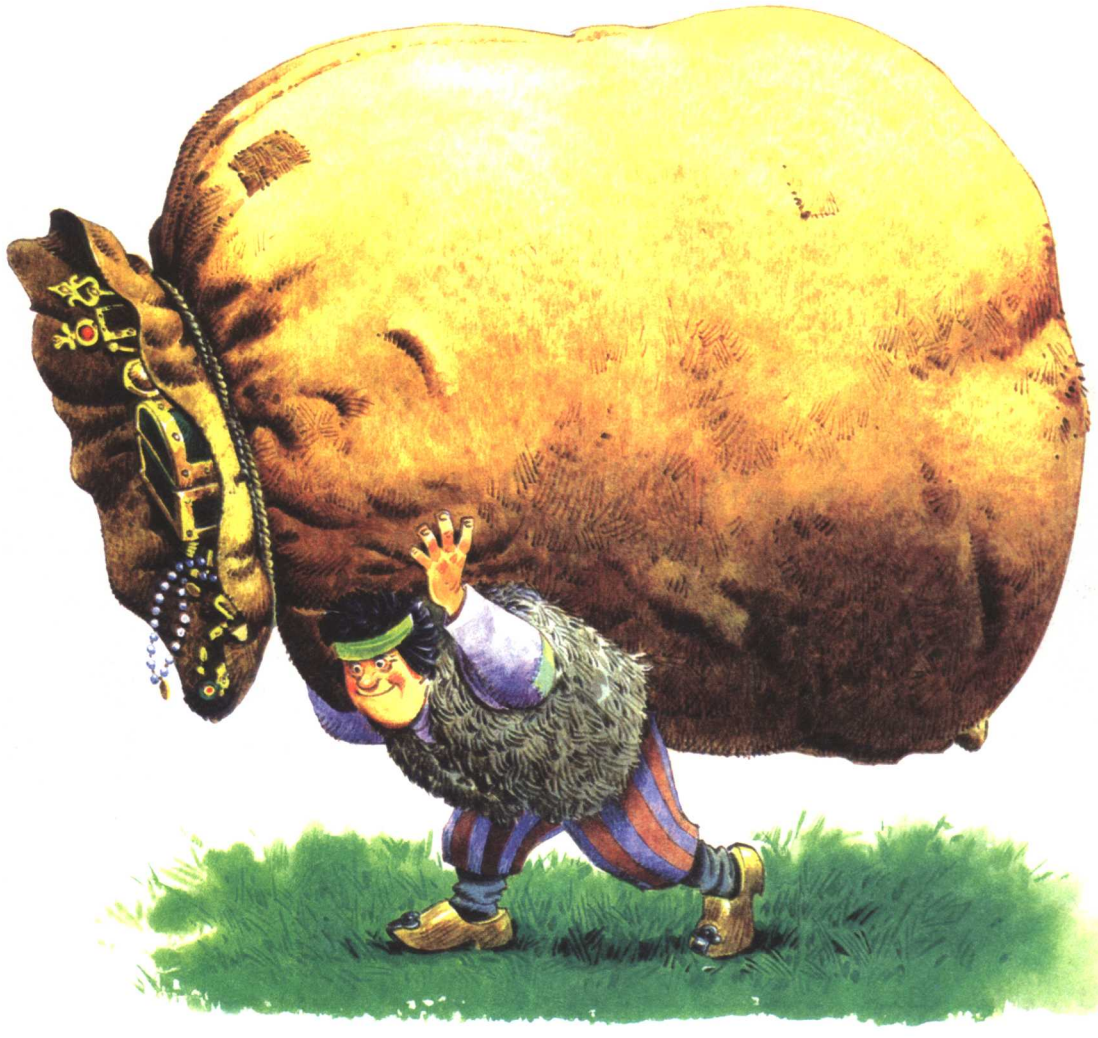
پادىشاھ خىزمەتكارلىرىغا ئاشخانىنىڭ ئىشىكىنى چىڭ تاقاپ ، ئاستىدىكى مەشكە ئوت قالاشقا بۇيرۇپتۇ .

ئالتە ئاغىنە ئەمدىلا غىزالىنىپ تۇرۇشىغا ، ئۆينىڭ ئىسسىپ كېتىۋاتقانلىقىنى سېزىپ قاپتۇ . بىردەمدىن كېيىن ئۇلار ئىسسىقتا نەپەسمۇ ئالالماي قاپتۇ .

— خاتىرجەم بولۇڭلار ، چاتاقنى ئوڭشايدىغانغا مانا مەن بار ! — دەپتۇ يۇمىلاق يۈزلۈك پەتەك . ئۇ بىر قۇلىقىنى باستۇرۇپ قىڭغىر كىيىۋالغان شىلەپىسىنى تۈز كىيگەنىكەن ، ئۆينىڭ ئىچى بىردەمدىلا مۇزلاپ كېتىپتۇ ، ھەتتا ئانچە ئۆتمەي ئۇلار سوغۇقتا جاقىلداپ تىترەشكە باشلاپتۇ .

ئەتىسى پادىشاھ كاۋاپ بولۇپ ئۆلگەن ئالتەيلەننىڭ ئۆلۈكىنى كۆرۈپ باقماقچى بولۇپ ھېلىقى ئۆينىڭ ئىشىكىنى ئاچقۇزسا ، مارتىن ۋە ئۇنىڭ بەش ھەمراھى سوغۇقتا دىر - دىر تىترەپ تۇرغۇدەك . پادىشاھ چۆچۈپ كېتىپتۇ ، ئەمما چاندۇرماپتۇ . ئۇ بۇ قېتىممۇ يېڭىلگىنىگە تەن بېرىشكە مەجبۇر بوپتۇ ، ئەمما قىزىنى مارتىنغا بېرىشنى يەنىلا خالىماپتۇ .

— ئەگەر سەن توي ئىشىنى تىلغا ئالمىساڭ ، ساڭا لىققىدە بىر خالتا ئالتۇن بېرىمەن ، — دەپتۇ پادىشاھ سودىلاشماقچى بولۇپ .

— بولىدۇ ! — دەپتۇ مارتىن ، — بىراق بىر شەرتىم بار
— قىزىم توغرۇلۇق گەپ قىلمايدىغانلا بولساڭ ، ھەرقانداق شەرتىڭگە قوشۇلۇشقا مەن تەييار ! — دەپتۇ پادىشاھ .
— شەرتىم شۇ : قانداق خالتىنى تاللاش مېنىڭ ئىختىيارىمدا بولسۇن .
— چاتاق يوق ، كۆتۈرەلەيدىغانلا بولساڭ ، خالتاڭنى خالىغىنىڭچە توشقۇزۇۋال ، — دەپتۇ پادىشاھ .
بىچارە پادىشاھ ناھايىتى چوڭ بىر خالتىغا ئالتۇن ـ كۈمۈشلەر قاچىلىنىشقا باشلىغانلىقىنى كۆرگەن چاغدىلا ، ئاندىن ئۆزىنىڭ پۈتۈن خەزىنىسىدىكى بايلىقى بۇ خالتىغا پېتىپ كېتىدىغانلىقىنى چۈشىنىپ يېتىپتۇ .
دەرۋەقە ، پادىشاھنىڭ خەزىنىسى قۇرۇقدىلىنىپ قاپتۇ ، پادىشاھ بىر نامرات يالاڭتۆشكە ئايلىنىپ قاپتۇ .
پادىشاھ ئاچچىقىدا بۇرگىدەك سەكرەپ كېتىپتۇ . ئۇ ئىككى يېڭ ئەسكەرنى مارتىن ۋە ئۇنىڭ ھەمراھلىرىنى تۇتۇپ كېلىشكە ئەۋەتىپتۇ .
— ئالتۇن ـ كۈمۈشلەرنى پادىشاھقا قايتۇرۇپ بېرىڭلار ، قولۇڭلارنى كۆتۈرۈپ تەسلىم بولۇڭلار ! — دەپ ۋارقىرىشىپتۇ ئەسكەرلەر .

لېكىن ، ئالتە ئەزىمەت قىلچە قورقۇپ قالماپتۇ . چۈنكى ، ئۇلارنىڭ «بوۋەك» باتۇرى بار - دە ! «بوۋەك» چوڭقۇر نەپەس ئېلىۋېلىپ ، تازا كۈچەپ بىر پۈۋلىگەنكەن ، پادىشاھنىڭ ئەسكەرلىرىنىڭ بەزىلىرى ئاتلىرى بىلەن قوشۇلۇپ يىراق - يىراقلارغا دومىلاپ كېتىپتۇ ، بەزىلىرى ئاتلىرىدىن دومىلاپ چۈشۈپتۇ ، ئۇلارنىڭ ئۆلگەنلىرى ئۆلۈپ ، ئۆلمىگەنلىرى قورال - ياراغلىرىنى تاشلاپ بەدەر تىكىۋېتىپتۇ .

پادىشاھنىڭ قوشۇنى ئادەتتىن تاشقىرى ماھارەتكە ئىگە بۇ ئالتە ئەزىمەتكە زادىلا تەڭ كېلەلمەپتۇ . ئالتە ئەزىمەت ئالتۇن - كۈمۈشلەرنى باراۋەر ئالتە ئۇلۇشكە تەقسىملەپ بۆلۈشۈپتۇ ، ئاندىن بىر - بىرى بىلەن قۇچاقلىشىپ خوشلىشىپ ، ئۆز يوللىرىغا راۋان بولۇشۇپتۇ .

شۇنىڭدىن تارتىپ ، مارتىن بۇياقلارغا قايتىپ كەلمەپتۇ .

ئەقللىق دېھقان

روسىيە چۆچىكى (ئەسلىي ئەسەر : ئافاناسىيېفنىك)

بۇرۇنقى زاماندا بىر دېھقان ئۆتكەنىكەن . ئۇ ھەر كۈنى تاڭ سۈزۈلگەندىن تا يۇلتۇزلار جىمىرلىغۇچە ئېتىزدىن بېرى كەلمەيدىكەن . ئەمما ، ئۇ ئىشلەيدىغان يەرنىڭ ئىگىسى كاتتا بىر باي ئىكەن .

بىر كۈنى دېھقان ئېتىزلىقتا بىر دەرەخ كۆتىكىنى كولاپتۇ . بىردەم ئىشلىگەندىن كېيىن ، گۈرجىكى نېمىگىدۇر تەگكەندەك قىپتۇ . دېھقان يەنە بىرئاز كولىغانىكەن ، بىر ھەمىيان چىقىپتۇ . ئېچىپ قاراپ باقسا ، لىققىدە تىللا قاچىلاقلىق ئىكەن .

— ۋاي ، بۇ نېمە كارامەت ؟ ! — دېھقان ئىختىيارسىز توۋلىۋېتىپتۇ . ئۆمرىدە بۇنچە كۆپ تىللانى كۆرۈپ باقمىغان دېھقان داڭقېتىپ تۇرۇپلا قاپتۇ .

قانۇن بويىچە بولغاندا ، بۇ يەر باينىڭ بولغاندىكىن ، دېھقان ئېتىزلىقتا تېپىۋالغان تىللالارنىڭ ھەممىسىنى بايغا تاپشۇرۇپ بېرىشى كېرەك ئىكەن . لېكىن ، دېھقان : «بۇنداق بولسا بەك ئادالەتسىزلىك بولىدۇ ، چۈنكى ئۇچ يۈز ئاتمىش كۈن ئارام ئالماي شۇنچە ئىشلىسەممۇ مەن يەنىلا ئىنتايىن نامرات ، باينىڭ بولسا نۇرغۇن ـ نۇرغۇن پۇللىرى بار . ئۇنىڭ ئۈستىگە ، بۇ ھەمياننى باينىڭ كۆمۈپ قويۇشى مۇمكىن ئەمەس ، ئۇنداق بولغاندىكىن ، كىم تېپىۋالسا شۇنىڭكى بولۇشى كېرەك» دەپ ئويلاپتۇ .

دېھقان ھوشيارلىق بىلەن ئەتراپىغا قاراپتۇ ، چۈنكى ئۇ ئېھتىيات قىلمىسا بولمايدۇ ـ دە ! ئەگەر باشقىلار ئۇنىڭ تۇيۇقسىز ئامىتى كەلگەنلىكىنى بىلىپ قالغۇدەك بولسا ، دېھقاننى پالاكەت بېسىشى تۇرغان گەپ . دېھقاننى تەلىيىگە يېقىن ئەتراپتا ھېچكىم كۆرۈنمەپتۇ .

«بۇ ئىشنى ھېچكىمگە ، ھەتتا ئايالىمغىمۇ تىنماسلىقىم كېرەك ! » دەپ ئويلاپتۇ دېھقان . ئۇنىڭ ئايالى مەھەللىدە داڭقى بار ۋېتىلداق بولۇپ ، زادىلا ئىچىدە گەپ ياتمايدىكەن .

دېھقان تولا ئويلاپ ، ئاخىر بىر ئامال تېپىپتۇ . ئۇ ئۆيگە قايتىشتىن بۇرۇن ، تىللالارنى ئوت ـ چۆپلەرنىڭ ئارىسىغا كۆمۈپ قويۇپتۇ .

ئەتىسى ئەتىگەندە دېھقان ئۇدۇل بازارغا بېرىپ ، بىرنەچچە تال يېڭى ھەم چىرايلىق قىزىل تروت بېلىقى ، بولكا ۋە بىر توشقان سېتىۋاپتۇ . ئۇ بازاردىن يېنىپ ئورمانلىققا بېرىپتۇ .

چۈشتىن كېيىن دېھقان ئۆيگە قايتىپ كېلىپ ، ئايالىغا :

— سېۋەتتىن ئالغىن ، موگۇ تەرگىلى بارىمىز ، — دەپتۇ .

— ۋىيەي ، ئەجەب ياخشى بولدى ! — دەپ خۇشال بولۇپ كېتىپتۇ ئايالى . ئۇ بەك ئامراق ئىكەن .

ئۇلار ئورمانلىققا بېرىپتۇ . بىر چاغدا ، ئالدىدا كېتىۋاتقان دېھقان كەيـ
ـنىگە بۇرۇلۇپ توۋلاپتۇ :

— ھەي ، چاققان بۇياقتا كەل !

— نېمىگە ئالدىرىتىسەن ؟ بۇ يەردە موگۇ بەك تولا ئىكەن ، تېرىۋالاي .

— چاققان بۇياقتا كەل دەۋاتىمەن ! قارىغىنا ! بۇ يەردە بىر بولكا دەرىخى بار ئىكەن !

ئايال سېۋىتىنى تاشلاپ يۈگۈرۈپ كەپتۇ . قارىسا ، راستتىنلا بىر دەرەخـ
ـنىڭ شاخلىرىدا بىرمۇنچە بولكىلار ساڭگىلاپ تۇرغۇدەك .

ئايال ھەم ھەيران ، ھەم خۇشال بوپتۇ . بىردەمدىن كېيىن ، ئۇنىڭ ئۆزى ئورمانلىقتىن بىر تال چىرايلىق قىزىل تروت بېلىقىنى تېپىۋېلىپ تېخىمۇ خۇشال بولۇپ كېتىپتۇ .

دېھقان قاقاھلاپ كۈلۈپ :

— بۇگۈن بىزنىڭ تەلىيىمىز كەلگەن كۈن بولدى ! كىم بىلىدۇ ، بىز ئالتۇن ـ كۈمۈشمۇ تېپىۋالامدۇق تېخى ! — دەپتۇ .

دېھقاننىڭ ئايالى ئاغزى بېسىقماي سۆزلەشنىلا بىلىدىغان ، كاللىسى ئاددىي ، تولىمۇ ساددا ئايال ئىكەن .

بىرنەچچە مىنۇتتىن كېيىن ، ئايال ئېرىنىڭ ۋارقىرىغىنى ئاڭلاپتۇ :

— بۇياقتا قارا ! مەن نېمىنى تۇتۇۋالدىم ؟ ! بۇ گۈن راستىنلا تەلىيىمىز بار ئىكەن ! تورغا بىر چوڭ توشقان چۈشتى !

ئايال ئېرىنىڭ يېنىغا يۈگۈرۈپ بېرىپتۇ . قارىسا ، ئېرى بىر كۆلچەك-نىڭ ئىچىدە بىر قولىدا بېلىق تورىنى ، بىر قولىدا بىر توشقانىنى تۇتقان ھالدا كۈلۈپ تۇرغۇدەك . ئايال خوشاللىقىدا چاۋاك چېلىۋېتىپتۇ .

دېھقان ھەمىيان يوشۇرۇپ قويۇلغان يەرگە يېتىپ بارغاندا ، چۆچۈگەن ئاھاڭدا توۋلاپتۇ :

— بۇ يەرگە قارا ! بۇ يەردە غەلىتە بىر خالتا تۇرىدۇ... ئىچىدە نېمە بار كىنە ؟ ئۇزى كىچىك بولغىنى بىلەن ئەجەب ئېغىر ئىكەن !... ۋاي خۇدا-يىم ! ھەممىسى تىللا ئىكەن !

دېھقاننىڭ ئايالى يالتىراپ تۇرغان تىللالارنى سىلىغىنىچە ، بىر ئېغىزمۇ گەپ قىلالماي قاپتۇ .

ئەتىسى دېھقان ئىشلىگىلى ئېتىزلىققا مېڭىپتۇ . ئۇ ئىشكىتىن چىقىدى-غان چاغدا :

— ئاغزىڭنى چىڭ تۇت جۇمۇ ! تۇنۇگۈنكى ئىشلارنى ھەرگىز بىر كىم-گە تىنما ! — دەپ جىكىلەپتۇ ئايالىغا .

شۇ كۈندىن تارتىپ ، دېھقان ھەر كۈنى ئۆيدىن ئايرىلىدىغان چاغدا ئايالىغا بۇ سۆزنى بىر قېتىم تاپىلايدىكەن . لېكىن ، ئۇزاق ئۆتمەي پۈتۈن كەنتتىكىلەر دېھقاننىڭ تەلىيى كېلىپ بىر ھەمىيان تىللا تېپىۋالغانلىقىنى ئاڭلاپ كېتىپتۇ .

بۇ ئىشنى باي ئاڭلاپ ، ئۇنىڭ ئىچىگە جىن كىرىپتۇ . شۇنىڭ بىلەن ، ئۇ دېھقان بىلەن ئۇنىڭ ئايالىنى ئۆيىگە چاقىرىپ سوراق قىپتۇ .

دېھقاننىڭ ئايالى دەرەخنىڭ ئۈستىدىكى بولكا ، چۆپلۈكتىكى قىزىل تروت بېلىقى ، يەنە ئېرى كۆلچەككە تور سېلىپ تۇتقان توشقان قاتارلىقلارنىڭ گېپىنى قىپتۇ .

— سەن بۇنىڭغا نېمە دەيسەن ؟ — دەپتۇ باي دېھقانغا ھۆرپىيىپ .

— ۋاي - ۋۇي ، مەن نېمە دېيەلەيتتىم ؟ ئايالىم مۇشۇنداق گەپلەرنى قىلىشقا ئامراق ، — دەپتۇ دېھقان دولىسىنى قىسىپ قويۇپ .

باي دېھقاننىڭ ئايالىغا ۋارقىراپتۇ :

— دېگەنلىرىڭ راستمۇ ؟

— راست ، راست بولمايچۇ !

دېھقان ئىلاجسىز قالغاندەك قىياپەتتە ئۇنىڭ يېنىدا تۇرۇپتۇ .

باي ئەلپازى قاتتىق بۇزۇلغان ھالدا ئايالىغا قاراپ دەپتۇ :

— بۇ گەپچە ، سەن بىر مەخپىي خەزىنىمۇ تېپىۋالدىڭ ، شۇنداقمۇ ؟

— تامامەن توغرا ! — دەپ جاۋاب بېرىپتۇ ئايال .

— سەن ھەقىقەتەن بەختسىز ئىكەن ، مەنمۇ ھەم شۇنداق ، چۈنكى مېنىڭ ئايالىممۇ مۇشۇنداق ، — دەپتۇ باي دېھقانغا .

پارپا بىلەن موزدۇز

گېرمانىيە چۆچىكى (ئەسلىي ئەسەر : گرىمنىڭ)

بۇرۇننىڭ بۇرۇنىسىدا ، بىر موزدۇز بولغانىكەن . ئۇ ياشىنىپ قالغانلىقتىن ، كۆزلىرى تورلىشىپ ، بۇرۇنقىدەك ئىشلىيەلمەيدىغان بولۇپ قاپتۇ . شۇنىڭ بىلەن ، ئۇنىڭ ھال - كۈنى ناچارلاپ كېتىپتۇ .

بىر كەچتە ، قېرى موزدۇز ئەسۋاب ۋە ماتېرىياللىرىنى ئوبدان تەييارلىۋېلىپ ، ئەتىسى بىر جۈپ يېڭى ئايىغ تىكمەكچى بوپتۇ .

لېكىن ، ئەتىسى ئەتىگەندە موزدۇز ئۆزى ئايىغ تىكىش ئۈچۈن تەييارلاپ قويغان خۇرۇمنىڭ غايىب بولغانلىقىنى ، ئۇنىڭ ئورنىدا بىر جۈپ چىرايلىق ئايىغنىڭ تۇرغانلىقىنى كۆرۈپ ھەيرانۇھەس بوپتۇ . «ماڭا بۇ ياخشىلىقنى كىم قىلغاندۇ ؟» دەپ ئويلاپتۇ ئۇ ، ئەمما ھەرقانچە ئويلاپمۇ بۇ ئىشنىڭ تېگىگە يېتەلمەپتۇ .

ئايىغ بۇيرۇتقان خېرىدار يېڭى ئايىغىنى كۆرۈپ ناھايىتى رازى بولۇپ ، ئاغزى - ئاغزىغا تەگمەي كېتىپتۇ ۋە ئەسلىدە كېلىشكەن باھادىن بىر ھەسسە كۆپ ھەق بېرىپتۇ .

شۇ ئاخشىمى موزدۇز يەنە بىر جۈپ ئايىغقا يەتكۈدەك خۇرۇمنى دۈكىنىغا قويۇپ قويۇپتۇ . ئەتىسى كېلىپ قارىسا ، شۇنداق ياخشى تىكىلگەن بىر جۈپ يېڭى ئايىغ تۇرغۇدەك .

شۇنىڭدىن كېيىن ، موزدۇز سىرلىق ياردەمچىسىنىڭ ياردىمى بىلەن جىق پۇل تېپىپتۇ .

موزدۇزنىڭ ئايالى بۇ غەلىتە ئىشنى ئاڭلىغاندىن كېيىن ، ئوغرىلىقچە مارىلاپ باقايلى ، دەپتۇ .

— شۇنداق قىلايلى ، — دەپتۇ موزدۇز . ئۆزىنىڭ ئىشىنى ئاسان قىلىۋاتقان سىرلىق يارىدەمچىسىنىڭ كىم ئىكەنلىكىنى ئۇنىڭمۇ بىر كۆرۈپ باققۇسى بار ئىكەن .

شۇ كېچىسى ئۇلار دېرىزە پەردىسىنىڭ كەينىگە مۆكۈ-ۋاپتۇ . يېرىم كېچە بولغاندا ، ئاپئاق ساقاللىق ئىككى پارپا موزدۇز دۇكىنىغا غىپپىدە كىرىپتۇ . ئۇلار ئۆيگە كىرىپلا ، موزدۇزنىڭ ئورۇندۇقىغا ئولتۇرۇپ ئاياغ تىكىشىنى باشلىۋې-تىپتۇ . بىر ئۆمۈر بۇ ھۈنەرنى قىلىپ بۇنچە ئۇستا موزدۇزلار-نى كۆرۈپ باقمىغان قېرى موزدۇز ئاغزىنى ئېچىپلا قاپتۇ .

پارپىلار بىردەمدىلا بىر جۈپ ئاياغنى تىكىپ پۈتتۈرۈپتۇ . موزدۇز ۋە ئۇنىڭ ئايالى ئىككى پارپىنىڭ ئۇستۈېشى جۈل - جۈل ئىكەنلىكىنى ، سوغۇقتا غال - غال تىترەۋاتقانلىقىنى بايقاپ قاپتۇ .

— ئىككى قۇر كىيىم تىكىپ بېرەي ، ئىسسىق كىيىۋال-سۇن . كىم بىلىدۇ ، ئۇلار ھەر كېچىسى ئىككى جۈپتىن ئاياغ تىكىۋېتەمدۇ تېخى ! — دەپتۇ مومای موزدۇزغا .

ئەتىسى يېرىم كېچىدە ، ئىككى پارپا ئىككى قۇر چىرا-لىق قىزىل چاپاننى كۆرۈپ خۇشاللىقىدا توۋلىۋېتىپتۇ :

— ئوھۇ ! ئەمدى ئېسىل كىيىمىمىز بار بولدى ، ئىشلەپ چاپا تارتىپ نېمە قىلىمىز ؟ !

ئۇلار گېپىنى تۈگىتىپ چاپانلارنى كىيىپتۇ - دە ، پىرقە-راپ ئۇسسۇل ئوينىۋېتىپ ، كۆزنى يۇمۇپ ئاچقۇچە دۇكا-نىدىن چىقىپ كېتىپتۇ . شۇنىڭدىن كېيىن ، موزدۇز ئەر - خوتۇن بۇ ئىككى پارپىنى قايتا كۆرەلمەپتۇ .

ئېيىق قۇيرۇقى

شۆھرەتسىيە چۆچىكى

بىر كۈنى بىر بېلىقچى ھارۋىسىنى ھەيدەپ ئورمانلىقنى كېسىپ ئۆتۈپتۇ . بىر ئانا تۈلكە ھارۋىدىكى بېلىقلارنىڭ ھىدىنى پۇراپ قاپتۇ ـ دە ، ھارۋىنىڭ كەينىگە چۈشۈپتۇ .

بېلىقچىنىڭ قامچىسى ئۇزۇن ئىكەن ، بېلىقچى ئۇنى ھەر قېتىم شىلتىغاندا «تارس» قىلغان ئاۋاز ياڭراپ كېتىدىكەن . تۈلكە ھارۋىنى خېلى ئەگىشىپ ماڭغان بولسىمۇ ، بېلىقچىنىڭ قامچىسىدىن قورقۇپ ھارۋىغا يېقىنلىشالماپتۇ .

ھارۋا ئالغا قاراپ كېتىۋېرىپتۇ ، تۈلكىمۇ ئۇنىڭ ئارقىدىن قالماپتۇ . بېلىق پۇرىقى بارغانچە كۈچىيىپ كېتىۋاتقانىدەك بىلىنىپ ، ئاخىرى تۈلكە چىدىيالماي قاپتۇ . ئۇ : «بۇنداق قىينالغۇچە ، بېشىمغا كەلگەننى كۆرەي» دەپ ئويلاپتۇ ـ دە ، ھارۋىغا لىككىدە سەكرەپ چىقىپ ، بىر بېلىق سېۋىتىنى قارغا دۆمىلىتىپتۇ . بېلىقچى بۇنى سەزمەي يولىغا كېتىۋېرىپتۇ .

ئانا تۈلكە گۈلقەلىرى ئېچىلغان ھالدا ھارۋىدىن سەكرەپ چۈشۈپتۇ ـ دە ، بېلىق سېۋىتىگە ئۆزىنى ئېتىپتۇ . ئەلۋەتتە قاتتىق خۇشال بولىدۇ ـ دە ! بۇنداق ئامەت دائىم كېلىۋېرىدىغان ئىش نەدە بار ؟

ئانا تۇلكە بېلىق سېۋىتىنى ئېچىپ ، تازا بىر مەززە قىلماقچى بولۇپ تۇرغاندا ، بىر ئىت- ئېيىق كېلىپ قاپتۇ . ئۇ ئاغزىدىن سېرىقسۇيد- نى ئاققۇزغان ھالدا سوراپتۇ :

— بۇ بېلىقلارنى نەدىن تاپتىڭ ؟

تۇلكە بىر سەۋەب تېپىپ ئىتئېيىقنى كەت- كۈزۈۋەتمىسە ، ئەمدىلا قولغا چۈشۈرگەن مەززىلىك تاۋامنى ئۇنىڭ بىلەن بىللە يېيىشكە توغرا كېلىدىغانلىقىنى بىلىپتۇ . بۇنداق بولسا قانداق بولىدۇ ؟

— مەن قۇيرۇقۇم بىلەن تۇتقان ، — دەپتۇ ئۇ .

— قۇيرۇقۇم بىلەن ؟ قۇيرۇقىنىڭ بېلىق تۇتالايدىغانلىقىنى ئاڭلاپ باقماپ- تىمەن ، — دەپتۇ ئېيىق ئىشەنگۈسى كەلمەي .

— بۇ ناھايىتى ئاسان ، — دەپتۇ تۇلكە ، — كۆلگە بېرىپ مۇزنى تېشىپ بىر كاچكول ئاچسەنە ، ئاندىن قۇيرۇقۇڭنى كاچكولغا تىقىپ ئولتۇرسەن . بېلىقلار كېلىپ قۇيرۇقۇڭغا يېپىشىپ قالىدۇ ، ساڭا قانچىسى كېرەك بول- سا ، شۇنچىسىنى كاچكولدىن تارتىۋالسەن .

ئېيىق تۇلكىنىڭ گېپىنى ئاڭلاپلا ، كۆل بويىغا قاراپ چېپىپتۇ .

كۆل قېلىن مۇز تۇتۇپ كەتكەنكەن . ئىتئېيىق بىرھازاغىچە ھەپىلە- شىپ بىر كاچكول ئېچىپتۇ - دە ، قۇيرۇقىنى سۇغا تىقىپ ئولتۇرۇپتۇ .

ۋاقىتنىڭ ئۆتۈشىگە ئەگىشىپ ، ئىتئېيىقنىڭ قۇيرۇقىنىڭ ئەتراپىدىكى سۇ مۇز تۇتۇشقا باشلاپتۇ . بىر چاغدا ، ئىتئېيىق قۇيرۇقىنىڭ يېڭىنە سانجىل- غاندەك ئاغرىۋاتقانلىقىنى سېزىپتۇ .

— ۋايجان ! قۇيرۇقۇمنى بېلىق چىشلىۋالغان ئوخشىمامدۇ !

ئىتئېيىق ئاغرىقنى چىدىماي ۋارقىرىۋېتىپتۇ ۋە قۇيرۇقىنى كاچكولدىن چىقىرىۋالماقچى بوپتۇ ، لېكىن قۇيرۇقى تېخىمۇ ئاغرىپ كېتىپتۇ . ئۇ قاتـ- تىق كۆچەتكەن ، نېمىنىڭدۇر تاراسلاپ كەتكىنىنى ئاڭلاپتۇ ، شۇنىڭ بىلەن تەڭلا ئارقا تەرىپى قاتتىق ئاغرىپ كېتىپتۇ .

ئىتئېيىق ئەنە شۇ چاغدىلا قۇيرۇقىنىڭ ئۇزۇلۇپ مۇزنىڭ ئىچىدە قالغان- لىقىنى بىلىپتۇ .

ئېيتىشلارغا قارىغاندا ، ئىتئېيىقنىڭ قۇيرۇقى شۇ چاغدىن باشلاپ كالتە بولۇپ قالغانكەن !

پادىشاھنىڭ يېڭى كىيىمى

دانىيە چۆچىكى (ئەسلىي ئەسەر : ئاندېرسوننىڭ)

بۇرۇنسىدا ، بىر پادىشاھ ئۆتكەنكەن . ئۇ ئېسىل كىيىملەرنى كىيىشكە بەك ھەۋەس قىلىدىكەن . تاپقان پۇلىنىڭ ھەممىسىنى كىيىم - كېچەككە خەجلەپ ، دۆلەتنىڭ ئىشلىرىغا قىلچە كۆڭۈل بۆلمەيدىكەن . يېڭى كىيىمىنى كۆز - كۆز قىلىمەن دېمىسە ، پەيتۇنغا ئولتۇرۇپ كوچا ئارىلاشمۇ ياقتۇرمايدىكەن . ھەر سائەتتە بىر قېتىم كىيىم يۆتكەيدىكەن .

كۈنلەرنىڭ بىرىدە بۇ شەھەرگە ئىككى كاززاپ كېلىپ :

— بىز ئىككىمىز ئۇستا باپكار ، كىشىلەر ئويلاپ باقمىغان چىرايلىق رەختلەرنى توقۇيالايمىز . بىز توقۇغان رەختلەرنىڭ رەڭ - نۇسخىلىرى كۆركەم بولۇپلا قالماي ، ئۇنىڭدىن تىكىلگەن كىيىمىمۇ ئاجايىپ خاسىيەتكە ئىگە . بۇنداق كىيىمنى خىزمەتتە لاياقەتسىزلەر ياكى دۆت ئادەملەر كۆرەلمەيدۇ ، — دەپ ئۆزلىرىنى داڭلىشىپتۇ .

ئىككى كاززاپنىڭ قىلغان گەپلىرى پادىشاھنىڭ قۇلىقىغا يەتكەنىكەن ، ئۇ قاتتىق قىزىقىپ قاپتۇ . «مانا بۇ مېنىڭ كۆڭلۈمدىكىدەك كىيىم ئىكەن ، — دەپ ئويلاپتۇ پادىشاھ ، — ئۇنى كىيسەم ، كىملەرنىڭ خىزمەتتە لاياقەتسىز ، كىملەرنىڭ ئەقىللىق ، كىملەرنىڭ دۆتلۈكىنى ئاسانلا بىلۈۋالىمەن . ئۇلارغا بۇ رەختنى تېزرەك توقۇتاي !»

پادىشاھ مۇلازىملىرىغا ئۇلار ئىككىيلەننى ئوردىغا باشلاپ كېلىشكە بۇيرۇپتۇ .

پادىشاھنىڭ ئالدىغا كىرگەن ئىككى كاززاپ ئۆز ھۈنىرىنى ئاغزى - ئاغزىغا تەگمەي يەنە بىر قېتىم كۆپتۈرۈپ ماختاپ ، پادىشاھنىڭ قىزىقىشىنى تېخىمۇ كۈچەيتىۋېتىپتۇ .

— سىلەرگە نېمە كېرەك؟ — دەپ سوراپتۇ پادىشاھ ئىككى كاززاپ-تىن.

— بىر دەستىگاھ، بىر كىيىم-لىك رەختكە يەتكۈدەك يىپەك يىپ ۋە زەر يىپ بولسا كۇپايە، — دەپتۇ ئىك-كىسى.

پادىشاھ ئۇلارغا بىر ھەمياڭ تىللا بېرىپ:

— بۇ سىلەرگە بەرگەن زاكالىتىم بولسۇن! سىلەر دېگەن نەرسىلەر بۇ-گۈنلا تەييار بولىدۇ. ئىشنى دەرھال باشلاڭلار! — دەپتۇ.

كاززاپلار ئاۋۋال پادىشاھنىڭ بە-دىنىنى ئۆلچىۋاپتۇ، ئاندىن كېيىن ئۆز ئىشىنى باشلاپتۇ: ئۇلار بىر دەستە-گاھنى قۇرۇۋېلىپ رەخت توقۇغان قە-يەرتكە كىرىۋاپتۇ، لېكىن ئۇلارنىڭ دەستىگاھىدا ھېچ نەرسە يوق ئىكەن. شۇنىڭغا باقماي، ھە دېسىلا پادە-شاھتىن يىپنىڭ ئېسىلىنى كەلتۈرۈپ بېرىشنى، ئالتۇننى ئايماي بېرىشنى تەلەپ قىپتۇ. پادىشاھ بەرگەن پۇل - مالنى چۆنتىكىگە سېلىپ، قۇرۇق دەستىگاھ ئالدىدا كېچە - كۈندۈز ئالدىراش ئىشلەۋاتقاندەك ئولتۇرۇۋېرە-تتۇ.

«ئۇلارنىڭ رەختنى قانداق توقۇغانلىقىنى بىر كۆرسەم بولاتتى» دەپ ئويلاپتۇ پادىشاھ. لېكىن، ئۇ ھېلىقى كاززاپلارنىڭ ئۇ رەختنى دۆتلە-ر كۆرەلمەيدۇ، دېگەن گېپىنى ئېسىگە ئېلىپ ئىككىلىنىپ قاپتۇ. شۇنىڭ بىلەن ئۇ رەختنى كۆرۈپ بېقىشقا ئاۋۋال باشقا بىرىنى ئەۋەتىپ باقماقچى بوپتۇ.

«رەخت توقۇغان يەرگە ساداقەتمەن باش ۋەزىرىمنى ئەۋەتەي، — دەپ ئويلاپتۇ پادىشاھ، — ئۇ كاللىسى سەگەك، ئىشتىمۇ ھەممىدىن لايا-قەتلىك ئادەم، رەختنىڭ قانداقلىقىنى ئاشۇ ۋەزىرىملا بىلەلەيدۇ.»

باش ۋەزىر ئىككى كاززاپنىڭ ئىشخانىسىغا بارسا، ئۇلار قۇرۇق دەستە-گاھنىڭ ئالدىدا بىرى بىرىدىن ئالدىراش ئىشلەۋاتقۇدەك.

«بۇ نېمە ئىش؟ — دەپ ئويلاپتۇ باش ۋەزىر، — ھېچ نەرسىنى كۆرەل-مەيۋاتسەمغۇ؟» لېكىن، ئۇ بۇ گەپنى ئاغزىدىن چىقىرىشقا پېتىنالماپتۇ.

ئىككى كاززاپ ئۇنىڭغا :
— يېقىنراق كېلىپ كۆ-
رۈپ باقسىلا ، بۇ رەختنىڭ
رەڭگى ، يوللىرى نېمىدېگەن
چىرايلىق ! سىلاپ باقسىلا ،
نېمىدېگەن يۇمشاق - ھە ! —
دەپ ماختاپ كېتىپتۇ .

بىچارە ۋەزىر كۆزلىرىنى
يوغان ئېچىپ قاراپ كېتىپتۇ ،
ئەمما ھېچ نەرسىنى كۆرەل-
مەي ، جىددىيلەشكىنىدىن
سوغۇق تەرلەپ كېتىپتۇ .

«خۇدايا توۋا ! — دەپ
ئويلاپتۇ ئۇ ، — ئەجەبا مەن
شۇنچە دۆتمۇ ؟ ئۆزۈمنىڭ ئەق-
لىگە بەك ئىشىنىپ كەلگەن-
دىم ، ئەمدى خەق مېنىڭ
رەختنى كۆرەلمىگەنلىكىمنى
بىلىپ قالسا ، مېنى دۆت ھەم
لاياقەتسىز بىرنېمىكەن دەپ
قالمامدۇ ؟ ياق ، ھەرگىز چاز-
دۇرماسلىقىم كېرەك !»

— پاھ - پاھ ، بەك ئېسىل
بوپتۇ ، — دەپتۇ باش ۋەزىر
كۆزەينىكىنى تاقىغان ھالدا سەپسېلىپ قاراپ ، — بۇ رەختنىڭ يوللىرى
شۇنچە كۆركەم ، رەڭگى شۇنچە چىرايلىق ئىكەن . مەن بىرىپ رەختنىڭ
بەكمۇ ئېسىل توقۇلغانلىقىنى پادىشاھىمىزغا مەلۇم قىلاي .

ئىككى ئالدامچى رەخت توقۇشقا ئىشلىتىمىز دەپ پادىشاھتىن يەنە
نۇرغۇن پۇل ، يىپەك ۋە ئالتۇن ئاپتۇ .

پادىشاھنىڭ خاسىيەتلىك رەختنى ئۆز كۆزى بىلەن كۆرگۈسى كېلىپ
تاقىتى تاق بوپتۇ . شۇ كۈنلەرنىڭ بىرىدە ئىككى كاززاپ رەختنىڭ توقۇلۇپ
بولغانلىقىنى ، ئۇنىڭدا تىكىلگەن يېڭى كىيىمنىڭمۇ پۈتۈپ بولغانلىقىنى
خەۋەر قىپتۇ .

پادىشاھ قول ئاستىدىكى ئەڭ يېقىن كىشىلىرىنى ئەگەشتۈرۈپ ئىككى
كاززاپ ئىشلەۋاتقان ئۆيگە كەپتۇ . كەلگەنلەرنىڭ ئېچىدە بۇرۇن رەختنى
كۆرگەن باش ۋەزىرمۇ بار ئىكەن .

— مانا كېيىم ! — دەپتۇ ئىككى كاززاپ بىر نەرسىنى ئىككى قوللاپ كۆتۈرگەنىدەك قىياپەتتە ، — كۆرۈپ باقسىلا ، ئالىيلىرى ، كۆڭۈللىرىگە ياقامدىكىن .

— قارىسىلا ، ئالىيلىرى ، — دەپتۇ باش ۋەزىرىمۇ ، — بۇ رەختىنىڭ گۈللىرى نېمىدېگەن كۆرۈكەم ! كېيىممۇ شۇنداق چىرايلىق تىكىلىپتۇ .

لېكىن ، پادىشاھ ھېچنېمىنى كۆرەلمەپتۇ . «بۇ نېمە ئىش ؟ — دەپ ئويلاپتۇ ئۇ ، — ھېچنېمىنى كۆرەلمىدىمغۇ ؟ قىزىق ، مەن شۇنچە دۆت ئادەممۇ ؟ پادىشاھ بولۇشقا يارىمامدىمەن يا ؟»

پادىشاھ ئويلىغانسېرى جىددىيلىشىپ ھوشىدىن كەتكىلى تاسلا قاپتۇ ، لېكىن ھەرھالدا ئۆزىنى تۇتۇۋاپتۇ .

— پاھ ـ پاھ ! قالتىس چىرايلىق ئىكەن ! — دەپتۇ ئۇ بېشىنى لىڭشىتىپ ، — ماڭا بەك يارىدى .

— پادىشاھ ئالىيلىرى ، قېنى ، كېيىملىرىنى سالسىلا ، — دەپتۇ ئىككى كاززاپ ، — مانا بۇ ئەينەكنىڭ ئالدىغا كەلسىلە ، يېڭى كېيىملىرىنى ئۆز قولىمىز بىلەن كىيدۈرۈپ قويايلى .

پادىشاھ كېيىملىرىنى پۈتۈنلەي سېلىپ تاشلاپتۇ . ئىككى كاززاپ يېڭىلا تەييار بولغان كېيىملەرنى پادىشاھقا بىر ـ بىرلەپ سۈنۈپ بەرگەنىدەك ھەرىكەتلەرنى قىپتۇ .

پادىشاھنىڭ قالغان ھەمراھلىرىنىڭمۇ باش ۋەزىرگە ئوخشاشلا ھېچنېمىنى كۆرمىگەنلىكىنى چاندۇرۇپ قويۇپ دۆتلەر قاتارىغا كىرىپ قالغۇسى يوق ئىكەن ، شۇڭا ئۇلارمۇ :

— پاھ ، پاھ ، بۇ كېيىم سىلىگە ئاجايىپ ياراشتى ! رەڭگىمۇ ، پاسونىمۇ بەك چىرايلىق بوپتۇ . ھەقىقەتەن بىباھا كېيىم ئىكەن ، — دېيىشىپتۇ بىردەك ئاۋازدا .

— ھەقىقەتەن ناھايىتى چىرايلىق كېيىم بوپتۇ ! — دەپتۇ پادىشاھمۇ ئەينەك ئالدىدا ئۆيان ـ بۇيان مېڭىپ ، — شۇنداق ئەمەسمۇ ؟... ھەقىقەتەن قالتىس ھۈنەرۋەنلار بار ئىكەن !

بۇ چاغدا ، باش ۋەزىر :

— ئالىيلىرى ، پۇتۇن دۆلەتتىكى پۇقرالار سىلىنىڭ يېڭى كىيىم كىيگەن چاغدىكى قىياپەتلىرىنى بىر كۆرۈشكە ئىنتىزار بولماقتا . ئۇلارنى ناۋۇمىد قويمىغايلا ، — دەپ ئىلتىماس قىپتۇ .

پادىشاھ دەسلەپتە پۇقرالارغا يالىڭاچ ھالدا كۆرۈنۈشتىن ئەنسىرەپتۇ ، بىراق بۇ ئەندىشىسى ناھايىتى تېزلا غايىب بوپتۇ . چۈنكى ، پەقەت ئۇچىغا چىققان دۆتلەرلا بۇ خاسىيەتلىك كىيىمنى كۆرەلمەيدۇ ئەمەسمۇ ؟

— بولىدۇ ! يۈرۈڭلار ، بۇگۈن مەن پۇقرالىرىمغا پەۋقۇلئاددە ئىلتىپات كۆرسىتەي ، — دەپتۇ پادىشاھ .

شەھەر خەلقى ئۆيلىرىنىڭ ئىشىك ئالدىغا چىقىشىپتۇ . ھەممەيلەن ئۆز قوشنىسىنىڭ قانچىلىك دۆت ياكى ئەقىللىق ئىكەنلىكىنى كۆرۈپ بېقىشنى ئويلايدىكەن .

— پادىشاھنىڭ يېڭى كىيىمىنى كۆرۈۋېلىڭلار ! پاھ ، نېمىدېگەن چىرايلىق !

— پادىشاھنىڭ بەستىگىمۇ قالتىس يارىشىپتۇ !

ھەممە كىشى خۇددى پادىشاھنىڭ يېڭى كىيىمىنى كۆرۈۋاتقاندەك قىيا-
پەتكە كىرىۋاپتۇ . بىر چاغدا ، تۇيۇقسىز كىشىلەر توپىدىن بىر كىچىك بالا
چىقىپتۇ . چىرايىدىن ئۇنىڭ يالغان گەپ قىلىشنى بىلمەيدىغانلىقى بىلىنىپ
تۇرىدىكەن .

ئۇ پادىشاھنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ كىشىلەرگە توۋلاپتۇ :

— قاراڭلار ، پادىشاھ ئۇچىسىغا ھېچنېمە كىيمەپتۇ . !

كىشىلەر بالىنىڭ گېپىنى ئاڭلاپ ، غۇلغۇلا قىلىشقا باشلاپتۇ :

— شۇ ئەمەسمۇ ، ئۇ راستتىنلا قىپيالىڭاچ كېتىۋاتىدۇ .

ئاخىرىدا كىشىلەر ھە دەپ توۋلاشقا باشلاپتۇ :

— توغرا ! پادىشاھ كىيىم كىيمەپتۇ !

بۇ گەپنى ئاڭلىغان پادىشاھ خىجىل بولغىنىدىن ئۆزىنى قويغۇدەك جاي
تاپالماي قاپتۇ ، ئەمما ئۆزىنىڭ ھاماقەتلىك قىلغانلىقىنى زادىلا ئېتىراپ
قىلغۇسى كەلمەپتۇ . ئۇ گويا كىشىلەرنى ئۆزىنىڭ ئۇستىدىكى كىيىمىنىڭ
دۇنيادا تەڭداشسىز كىيىم ئىكەنلىكىگە ئىشەندۈرمەكچى بولغاندەك پەيتۇندا
تىك تۇرۇپ يولنى داۋاملاشتۇرۇپتۇ...

ئالتۇن بېلىق كۆلى

روسىيە چۆچىكى

نۇرغۇن يىللار بۇرۇن ، روسىيىدىكى بىر كەنتتە ئىگور ئىسىملىك بىر يىگىت ئۆتكەنىكەن . ئۇ شۇنچە قاۋۇل ، ساغلام ئىكەنۇ ، ئىش دېسە بېشى ئاغرىيدىكەن ، بېشىلا ئەمەس ، بەدىنىنىڭ ھەممىلا يېرىگە ئاغرىق كىرىپ كېتىدىكەن . يېيىشكە كەلگەندە مەن ـ مەن دەيدىغان كىشىلەرنىڭ نەچچىسىنىڭ يەيدىغان تامىقىنى يەۋېتىپ ، يەنە بارمۇ ، دەيدىكەن .

ئىگورنىڭ يا ئاتا ـ ئانىسى ، يا تۇرار ئۆيى يوق ئىكەن . ئۇ ئەتىگەندىن كەچكىچە لاغايلاپ يۈرۈشتىن باشقا ئىش قىلمايدىكەن ، دائىم دېگۈدەك ئاچ ـ توق يۈرىدىكەن .

ئىگورنىڭ بولۇمسىزلىقى ۋە ھۇرۇنلۇقىغا قاراپ ئىچى پۇشقان كەنتداشلىرى ئۇنىڭغا ئۇ يەر ـ بۇ يەردىن ئىش تونۇشتۇرۇپ بېقىپتۇ . لېكىن ، يا چاقچاقلا يۆلەپ ئۆتكۈزۈۋېتىپتۇ ، يا قوپاللىق بىلەن رەت قىپتۇ . ئىشلىمىگەن ئادەمگە پۇل نەدە دەيسىلەر ! ئىگور كۈنلىرىنى شۇنداق ئۆتكۈزىدىغان بولغاچقا ، بىر تىيىن پۇلنى ئىشلەپ تېپىپ باقماپتۇ .

ئىگور كۈن بويى ھېچقانداق ئىش قىلماسلىق جاھانىدىكى ئەڭ كاتتا راھەت دەپ بىلىدىكەن ، شۇڭا ھەر كۈنى ئويناپ ـ كۈلۈپلا يۈرىدىكەن .

ھاۋا ئوچۇق ، ئىللىق كۈنلەردە ، ئىگور كۈندۈزنى دالا ۋە ئورمانلىقتا ئويناپ ئۆتكۈزسە ، كېچىسى ئورمانلىقتا ئۇخلاپ ، ئەتىسى چۈش بولۇپ قۇياش نۇرى تىكلىشىپ بېشىغا چۈشكەندىلا ئاندىن دەرەخنىڭ سايىسىگە سۈرۈلىدىكەن . قورسىقى ئاچقاندا ، يېقىن ئەتراپتىكى ئېتىز ۋە خامانلاردىن ئانچە ـ مۇنچە بىرنېمىلەرنى تېپىپ قورسىقىنى ئەستەرلەيدىكەن . شۇڭا ، ئۇ ئىش ئورنى يوقلۇقى تۈپەيلى ئاچ قېلىشتىن غەم قىلىپ كەتمەيدىكەن .

لېكىن ، ئۇزۇن ھەم قەھرىتان قىش پەسلى يېتىپ كەلگەندە ، ئىگورنىڭ ھالى خاراپلىشىپ كېتىدىكەن . ئۇ ئۆيمۇئۆي يۈرۈپ تىلەمچىلىك قىلىشقا ، شۇنداقلا تۇرغۇدەك جاي ئىزدەشكە مەجبۇر بولىدىكەن . ئەمما ، ياش ھەم ساق تۇرۇپ تىلەمچىلىك قىلىدىغان ، قونالغۇ ئىزدەيدىغانلارغا بېرىدىغان تاماق ، ياتىدىغان ياتاق نەدە دەيسىلەر ؟ كەنتداشلىرىمۇ ئۇنىڭغا ئانچەھ ـ مۇنچە ئىچ ئاغرىتىپ بېقىپتۇيۇ ، ئاخىرىغا بېرىپ : «ئىشلە دېسەك ئۇنىمـ ـدىڭ ، ئەمدى يازىچە ئوينىغىنىڭغا توي !» دەپ ئۆيلىرىنىڭ ئىشىكىنى ئېچىپ بەرمەيدىغان بوپتۇ .

بىر يىلى قىشتا ھاۋا بەكلا سوغۇق بولۇپ كېتىپتۇ . كۈن بويى توختـ ـماي ۋىزىلداۋاتقان شىۋىرغانىنىڭ ئاچچىقى سوغۇقى سۆڭەك ـ سۆڭەكلەرـ دىن ئۆتۈپ كېتىدىكەن . ئۇستۇېشى يېلىڭ ، تۇرار ئۆيى يوق ئىگور تازا قىينىلىپتۇ ، ئۇيان ئىزدەپ ، بۇيان ئىزدەپ يۈرۈپ تولىمۇ تەستە بىر ساماـ ـلىقنى تېپىپتۇ .

كۈن بويى ياتقۇدەك جاي ئىزدەپ قاتراپ ھالىدىن كەتكەن ئىگور سامانـ ـنىڭ ئىچىگە شۇڭغۇپ كىرىپتۇ ـ دە ، تېزلا ئۇيقۇغا كېتىپتۇ .

شۇ كېچىسى ئۇ ناھايىتى شېرىن چۈش كۆرۈپتۇ . چۈشىدە ، پۇتۇنلەي ئالتۇن رەڭلىك بېلىقلارلا ياشايدىغان بىر كۆلنى كۆرۈپتۇ . ئۇ كۆلنىڭ بېشىدا ئولتۇرۇپ كۆلگە قارماق تاشلاپتۇدەك . ئۇ قارماققا ئىلىنغان بېلىقنى كۆل يۈزىگە تارتىپ چىقارغان چاغدا ، بېلىق بىردىنلا ئالتۇندىن قۇيۇلغان بېلىققا ئايلىنىپ قاپتۇدەك !

ئەتىسى ئەتىگەندە ئىگور ئويغىنىپ ، بۇنىڭ بىر چۈش ئىكەنلىكىنى بىلىپتۇ . ئۇ شۇ كۈنى كەچكىچە سامانلىقتا كېچە كۆرگەن چۈشىنى ئويلاپ يېتىپتۇ .

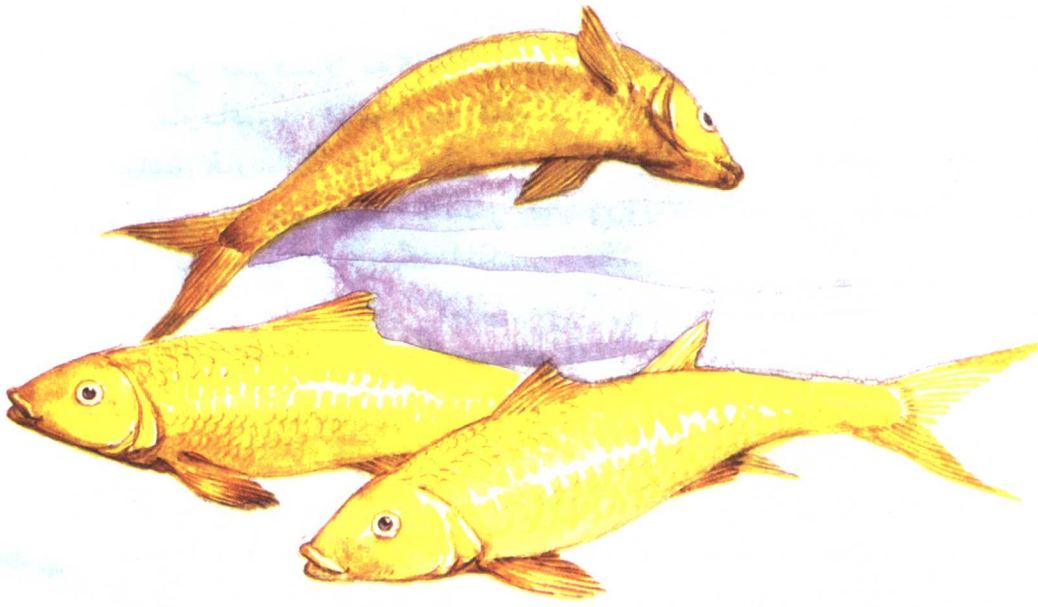
شۇنىڭدىن كېيىن ئىگور ئۇدا نەچچە كېچە پەقەت ئاشۇ چۈشىنىلا كۆرۈپتۇ : ئۇ كۆل بويىغا ئولتۇرۇپ كۆلگە قارماق تاشلىغۇدەك . قارماقنى ئىلىنغان ھەربىر بېلىق سۈدىن ئايرىلغان ھامان ئالتۇندىن ياسالغان بېلىققا ئايلىنىپ قالغۇدەك !

بۇ چۈشنى كۆرۈۋەرگەچكە ، ئىگور ئالتۇن بېلىق كۆلى چوقۇم بار ، بۇ كۆلنى ئىزدەپ تاپسام چاققانلا بېيىپ كېتىمەن ، دەپ ئويلاپتۇ .

ئۇ باھارنىڭ يېتىپ كېلىشىنى تۆت كۆزى بىلەن كۈتۈپتۇ . باھار كېلىپ ھاۋا ئىللىغان ھامان ئالتۇن بېلىق كۆلىنى نەدىن بولسىمۇ تېپىشقا بەل باغلاپتۇ .

باھار كەپتۇ . ئىگور بىر تال ئۈزۈن دەرەخ شېخىنى ، ئىنچىكە شوينا ۋە بىر تال ئىلغاقنى تېپىپ قارماق ياساپتۇ ، ئاندىن كەنتتىن

چىقىپ ئالتۇن بېلىق كۆلنىى تاپقىلى مېڭىپتۇ . بىرنەچچە سائەت ماڭغاندىن كېيىن ، بىر كۆلنىڭ بويىغا كېلىپ قاپتۇ . قارىسا ، بۇ كۆل چۈشىدە كۆرگەن كۆلگە ئوخشاپ تۇرغۇدەك . ئىگور : «بۇ چوقۇم ئاشۇ كۆل شۇ !» دەپ ئويلاپتۇ .

شۇنىڭدىن باشلاپ ، ئىگور كەنتتە لاغايلاپ يۈرمەيدىغان بوپتۇ . ئۇ سەھەردىلا كەنتتىن چىقىپ بىرنەچچە سائەت يول يۈرۈپ ھېلىقى كۆلنىڭ بويىغا بېرىپ قارماق تاشلايدىكەن . ئەتىگەندىن كەچكىچە سۇ يۈزىگە ، قارماققا قاراپ ئولتۇرىدىكەن . شۇنداق قىلىپ ، ئىگور ناھايىتى تېزلا بېلىق تۇتۇش ماھىرى بولۇپ قاپتۇ .

نۇرغۇن ۋاقىتلار ئۆتۈپ كېتىپتۇ ، ئىگور نۇرغۇن بېلىق تۇتۇپ-تۇ ، ئەمما چۈشىدە كۆرگەن ھېلىقى بېلىقنى زادىلا تۇتالماپتۇ . ئىلـ-گىرى بىغەم يۈرىدىغان ئىگور ئەمدى پەرىشانلىق ئىچىدە ياشايدىغان بولۇپ قاپتۇ .

كۈنلەرنىڭ ئۆتۈشىگە ئەگىشىپ ، ئىگور ئۆزى بېلىق تۇتۇۋاتقان كۆلنىڭ ئالتۇن بېلىق كۆلى ئىكەنلىكىنى گۇمانلىنىپ قاپتۇ . ئۇ باشقا كۆلگە يۆتكىلىپ تەلىيىنى سىناپ باقماقچى بوپتۇ .

بىر كۈنى سەھەردە ، ئۇ كەنتكە ئەڭ يېقىن بىر جايدىكى كۆلگە بېرىپتۇ . شۇ كۈنى ئۇنىڭ قارمىقىغا خىلمۇخىل بېلىقلار ئىلىنىپتۇ ، ئەمما ئالتۇن بېلىق يەنىلا كۆرۈنمەپتۇ . لېكىن ، ئىگور سەۋرچانلىق بىلەن كۈتۈپ ئولتۇرۇۋېرىپتۇ . كۈن ئولتۇراي دەپ قالغاندا ، بىر بېلىق قارماقنى چىشلەپتۇ . بېلىق سۇ يۈزىگە پىلتىڭلاپ چىقىپتۇ ، شۇ ئەسنادا قۇياشنىڭ ئاخىرقى نۇرلىرى بېلىقنىڭ ئۇستىگە چۈشكەـ-نىكەن ، ئۇ ئالتۇندەك چاقناپ كېتىپتۇ .

ئىگور خۇشاللىقىدا ئىختىيارسىز سەكرەپ ئۇسسۇل ئوينىۋېتىپتۇ . لېكىن ، ئۇ بىردىنلا تەڭپۇڭلۇقىنى يوقىتىپ كۆلگە چۈشۈپ كېتىپتۇ . بەلىقمۇ قارماقتىن قۇتۇلۇپ قېچىپ كېتىپتۇ .

بېلىق قارماققا ئىلىنغان بىر دەقىقە ۋاقىت ئىچىدىكى چەكسىز خۇشاللىق ئىگوردا چوڭقۇر تەسىر قالدۇرۇپتۇ . ئۇ بۇ خۇشاللىقنىڭ ئۇزۇنغا جاپالىق ئەجرىدىن كەلگەنلىكىنى ھېس قىپتۇ .

ئىگور ئەمدى ھەر كۈنى بۇ كۆلگە كېلىپ بېلىق تۇتىدىغان بوپتۇ . ئۇنىڭ ئالتۇن بېلىق كۆلىنى تاپقانلىق خەۋىرى بىردەمدىلا پۈتۈن كەنتكە تارقىلىپتۇ . يۈرتداشلار ئاشلىق ۋە كۈندىلىك ئېھتىمال بۈيۈملىرىنى ئۇ تۇتقان بېلىقلارغا ئايرىۋاشلاشقا باشلاپتۇ . شۇنىڭ بىلەن ئىگورنىڭ قولىمۇ پۇل كۆرىدىغان بوپتۇ ، ئۇنىڭ ئۇستىگە بۇ پۇل ئۇزۇنىڭ ئەجرى بىلەن تېپىلغاچقا ، ئۇنىڭغا تولىمۇ قىممەتلىك بىلىنىدىغان بوپتۇ .

ئىگور ھامان بىر كۈنى ئالتۇندىن ياسالغان بېلىقنى تۇتالايدىغانلىقىغا ئىشىنىدىكەن . ئۇنىڭ يۈرتداشلىرى بىلەن بولغان سودىسى ئۇزۇلمەي داۋاملىشۇېرىپتۇ . شۇنداق قىلىپ ، كەنتتىكىلەر دائىم يېڭى بېلىق يېيەلەيدىغان ، ئىگورمۇ ئىلگىرىكى ھەرقانداق ۋاقىتقا باققاندا قورسىقى توق ھەم روھلۇق ياشايدىغان بوپتۇ .

ئىگورنىڭ پۈتۈنلەي ئۇزگەرگەنلىكى توغرىسىدىكى خەۋەر چار پادىشاھنىڭ قۇلىقىغىمۇ يېتىپتۇ . چار پادىشاھ گويا ئىگورنىڭ ۋۇجۇدىدىن ئۇزۇنىڭ كۆلەڭگۈسىنى كۆرگەندەك بوپتۇ . شۇنىڭ بىلەن ئىگورنى ئوردىغا كېلىپ ئۇزىگە ھەمراھ بولۇشقا چاقىرىپ كېلىش ئۈچۈن بىر خەۋەرچىنى ئەۋەتىپتۇ .

— ئىگور ، سەن ھەقىقەتەن تەلەيلىك ئىكەنسەن ! — دەپتۇ خەۋەرچى پۈتۈن دىققىتى بىلەن سۇ يۈزىگە قاراپ ئولتۇرغان ئىگورغا .

ئىگور بۇرۇلۇپ قاراش ئۈچاقتا تۇرسۇن ، قىمىرلاپمۇ قويماپتۇ . خەۋەرچى ئاۋازىنى يۇقىرى كۆتۈرۈپتۇ :

— سېنىڭ راستىنلا ئامىتىڭ كەلدى ! پۈتكۈل روسىيىنىڭ ھۆكۈمرانى ئۇلۇغ چار پادىشاھ ئالىيلىرىنىڭ سېنىڭ بىلەن بەك كۆرۈشكۈسى بار . سەن ھېچقانچە جاپا تارتمايلا كاتتا ئىنئامىلارغا ئېرىشەلەيدىغان بولدۇڭ .

ئىگور ئۇنىڭ گېپىنى ئاڭلاپ بولۇپ ، ئاستا بۇرۇلۇپ ئۇنىڭغا قاراپتۇ .

— بۇرادەر ، — دەپتۇ ئۇ بېشىنى چايقىغىنىچە ، — ئەگەر بۇرۇنقى چاغلار بولغان بولسا ، ئېھتىمال مەن بۇ شاپائەتنى قوبۇل قىلىشىم مۇمكىن ئىدى . ئەمما ، ھازىر مەن ئۇنداق قىلالمايمەن . بۇ كۆلدە ئالتۇندىن ياسالغان سان - سانا‌قسىز بېلىقلار مېنىڭ قارماق تاشلىشىمنى كۈتۈپ تۇرماقتا ! ئۇنىڭ ئۈستىگە ، پادىشاھقا ھەمراھ بولۇشنى بېلىق تۇتقان چاغدىكى راھەتكە قانداقمۇ سېلىشتۇرغىلى بولسۇن !

خەۋەرچى بۇ گەپنى زادىلا چۈشىنەلمەپتۇ . ئۇ ھەرقانچە ۋەز ئېيتىپمۇ ، ئىگورنى چار پادىشاھ بىلەن كۆرۈشكىلى بېرىشقا ئۇنىتالماپتۇ . ئاخىرى ئۇ ئىلاجسىز قالغان قىياپەتتە بېشىنى چايقاپ كېتىپ قاپتۇ .

شۇنىڭدىن كېيىن ئىگور ئۆزىنىڭ شېرىن چۈشىنىڭ كو-يىدىلا بولۇپتۇ . چۈشىدىكى ھېلىقى ئالتۇن بېلىق گۈزەل ئىس-تەكلەرنى ئېلىپ كېلىپ ، ئۇنىڭغا پەقەت ئۆزى ئەمگەك قى-لىپ جاپالىق تەر تۆككەندىلا ، ئاندىن ھەقىقىي خۇشاللىققا ئېرىشكىلى بولىدىغانلىقىنى تونۇتۇپتۇ .

ھېلىقى كۆلنىڭ ئەسلىدە ئىسمى يوق ئىكەن ، شۇنىڭدىن كېيىن كىشىلەر «ئالتۇن بېلىق كۆلى» دەپ ئاتايدىغان بوپتۇ .

ئالتۇن بېلىق كۆلى ھەققىدىكى ھېكايە ئەۋلادتىن - ئەۋ-لادقا تارقىلىپ ، كىشىلەر ياقتۇرۇپ ئاڭلايدىغان ھېكايە بولۇپ قاپتۇ .

سېھىرگەرنىڭ سوۋغىتى

روسىيە چۆچىكى

بىر زامانلاردا ، شىمالدا بىر پادىشاھلىق ئۆتكەنكەن . ئۇ يەردىكى كىشىلەر قاتمۇقات تاغلار بىلەن ئورالغان ئاجايىپ گۈزەل بىر جىلغىدا ياشايدىكەن . جىلغا ئوتتۇرىسىدىن بىر دەريا ئېقىپ ئۆتىدىكەن . جىلغىنىڭ تۆپرىقى ئىنتايىن مۇنبەت ئىكەن . شۇڭا ، بۇ مەملىكەت قۇدرەتلىك ، خەلقى باي ئىكەن .

دۆشمەنلىرى بۇ دۆلەتكە دائىم كۆزىنى قىزارتىپ ، ئۇنى بېسىۋېلىش ياكى تالان ـ تالاج قىلىش كويىدىلا يۈرىدىكەن . لېكىن ، جىلغىغا كىرىشتىكى بىردىنبىر يول تاغنىڭ بىر تارچۇقى بولۇپ ، ئەسكەرلەر ئۇ يەرنى سەگەكلىك بىلەن يىل بويى ساقلىغاچقا ، دۇشمەنلەرنىڭ قەدەم بېسىشى تولىمۇ مۇشكۈل ئىكەن .

بىر كۈنى ئۇۋلىف ئىسىملىك بىر يىگىت پادىشاھ بىلەن كۆرۈشكىلى كەپتۇ .

— ئالىيلىرى ، خىزمەتلىرىدە بولۇشقا كەلدىم ، — دەپتۇ ئۇۋلىف مەردانە قىياپەتتە ، — ئەگەر مېنى ئارمىيىنىڭ قوماندانلىقىغا تەينىلىسىلە ، بۇ دۆلەتنىڭ ئامانلىقىنى بىر ئۆمۈر قوغدىغان بولاتتىم !

لېكىن ، تەكەببۇر پادىشاھ بۇ باتۇر يىگىتنى قىلچە كۆزگە ئىلماپتۇ . ئۇ ئۇۋلىفنى قەستەن ئوسال قىلماقچى بولۇپ :

— ئەگەر سەن دۆلىتىمدىكى پالۋانلارنىڭ ھەممىسىنى يېڭەلىسەڭ ، ئاندىن قوماندان بولالايسەن ، — دەپتۇ .

شۇنىڭ بىلەن ئۇۋلىف بىلەن بۇ ئەلدىكى پالۋانلار ئوتتۇرىسىدا مىسلى كۆرۈلمىگەن كۈچ ۋە ماھارەت سىنىشىش باشلىنىپ كېتىپتۇ . ئۇۋلىفقا تەڭ كەلگۈدەك ھېچكىم چىقماپتۇ ، پالۋانلارنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭ قولىدا بىر - بىرلەپ مەغلۇپ بوپتۇ . پادىشاھ ئۇنى ئارمىيىنىڭ قوماندانلىقىغا تەينىلەشكە مەجبۇر بوپتۇ .

ئۇزاق ئۆتمەي ، قوشنا دۆلەتنىڭ نىيىتى بۇزۇلۇپ ، بۇ پادىشاھلىققا ھۇجۇم قىپتۇ . تاجاۋۇز قىلغان دۈشمەنلەر ئىلگىرىكى ھەرقانداق ۋاقىتتىكىگە قارىغاندا كۆپ ، قوراللىرىمۇ خىل ئىكەن .

ئوۋلىف ھودۇقماپتۇ . دۈشمەن ھۇجۇم قىلىشتىن بۇرۇن ، ئۇ قوشۇننىنى تاغ تارچۇقىنىڭ ئۈستىدىكى قارلىق چوققىغا پىستىرما قىلىپ ئورۇنلاشتۇرۇپتۇ . دۈشمەنلەر ھەربىدەك يوپۇرۇلۇپ كەلگەندە ، ئۇنىڭ قوشۇنى بىراقلا ئېتىلىپ چىقىپ ، كەلگەن دۈشمەننىڭ ھەممىسىنى يوقىتىپتۇ . شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ باتۇرلۇقى پۈتۈن ئەلگە پۇر كېتىپتۇ .

پادىشاھ ئوۋلىفتەك بىر باتۇرنى قولدىن چىقىرىپ قويسا بولمايدىغانلىقىنى چۈشىنىپ يېتىپ ، قىزىنى ئۇنىڭغا بەرمەكچى بوپتۇ .

ئوۋلىف بىرنەچچە كۈنگىچە ئارىسالدا بولۇپ يۈرۈپتۇ . چۈنكى ، مەلىكە تولىمۇ سەت ئىكەن . پادىشاھنىڭ ئوغلى يوق ئىكەن . ئوۋلىف ئۆزىنىڭ كۈنلەرنىڭ بىرىدە تەخت ۋارىسى بولۇپ قالىدىغانلىقىنى ئويلاپ ، مەلىكىگە ئۆيلىنىشكە ماقۇل بوپتۇ .

لېكىن ، ئۇلارنىڭ تۇرمۇشى ئانچە كۆڭۈللۈك بولماپتۇ . ئوۋلىف كۆپىنچە ۋاقىتىنى ئەسكەرلەرنى مەشىق قىلدۇرۇشقا سەرپ قىلىپ ، مەلىكىگە ھەمراھ بولغۇدەك ۋاقىت چىقىرالمايدىكەن . مەلىكە بۇنىڭغا خاپا بوپتۇ .

توي قىلىپ ئۇزاق ئۆتمەي ، مەلىكە بىر ۋەزىر بىلەن تېپىشۋاپتۇ . بۇ ۋەزىر ۋىجدك ، ئورۇق ، توخۇ يۈرەك ، خۇشامەتتىن باشقىنى بىلمەيدىغان ئادەم ئىكەن . ئۇنىڭ ئوردىدا قىلغۇدەك ئالاھىدە بىر ئىشىمۇ يوق ئىكەن ، مەلىكىگە ھەمراھ بولۇپ ، ئۇنىڭ كۆڭلىنى خۇش قىلىشقا ۋاقتى يېتەرلىك ئىكەن .

شۇنداق قىلىپ ، مەلىكىنىڭ كۈنلىرى كۆڭۈللۈك ئۆتىدىغان بوپتۇ . ئەتىگەندە ئوۋلىف ئۆز ئىشىغا كەتكەن ھامان ، ھېلىقى ۋەزىر مەلىكىنىڭ قېشىغا يېتىپ كېلىدىكەن . كۈنلەرنىڭ ئۆتۈشىگە ئەگىشىپ ، مەلىكە ئوۋ-لىغىنى قۇتۇلۇپ ۋەزىرگە تېگىش كويىغا كىرىپ قاپتۇ .

بىر كېچىسى ئوۋلىف «يىپەك... ، كۆڭلەك... ، سېھىرگەر» دېگەندەك بىرنېمىلەرنى دەپ جۆيلۈپ كېتىپتۇ . شۇنىڭ بىلەن مەلىكە ئۇنىڭ تەڭداش-سىز باتۇرلۇقىنىڭ سىرىنى بىلىۋاپتۇ .

ئەسلىدە ئوۋلىفنىڭ كىچىك ۋاقتىدا تاغدىكى بىر سېھىرگەر بىر سېھىر-لىك يىپەك كۆڭلەك بەرگەنىكەن . بۇ كۆڭلەكنى كىم كىيسە ، شۇ كىشى تەڭداشسىز باتۇر بولۇپ كېتىدىكەن . ئوۋلىف جۆيلىگەندە يەنە بىر نەرسە-نىڭمۇ نامىنى ئېغىزغا ئاپتۇ ، ئەمما مەلىكە بۇنى پەقەت ئېنىق ئاڭلىيالماي قاپتۇ .

مەلىكە : «مانا ئەمدى مەقسىتىمگە يېتىدىغان بولدۇم . ئەگەر مەن ياخ-شى كۆرىدىغان ئاشۇ ۋەزىرگە بۇ سېھىرلىك كۆڭلەكنى كىيدۈرىدىغان بول-سام ، ئۇ بىر قەھرىمانغا ئايلىنىدۇ ، ئۇ چاغدا مەنمۇ ئوۋلىفتىن ئاجرىشىپ ئۇنىڭغا تېگەلەيمەن» دەپ ئويلاپتۇ .

بىر كېچىسى مەلىكە سېھىرلىك كۆڭلەكنى ئوغرىلىۋاپتۇ ۋە كېچىلەپ پادىشاھنىڭ ھوزۇرىغا بېرىپ : «ئوۋلىغ تەختنى تارتىۋېلىش قەستىدە بولۇۋاتىدۇ» دەپ چېقىپتۇ .

بۇنى ئاڭلىغان پادىشاھ قاتتىق غەزەپلىنىپتۇ . ئۇ ياساۋۇللارنى ئەۋەتىپ ئوۋلىغنى تۇتقۇزۇپ كەپتۇ - دە ، نېمە گۇناھ ئۆتكۈزگەنلىكىنىمۇ ئېيتماي ئۇنى زىندانغا تاشلاپتۇ .

مەلىكىنىڭ گۇلقەلبرى ئېچىلىپ كېتىپتۇ . ئەتىسى ئۇ پۇتۇن سىرنى ۋەزىرگە ئېيتىپتۇ ۋە سېھىرلىك كۆڭلەكنى سوۋغا قىپتۇ .

ۋەزىر ئۆزىنىڭ نوچىلىقىنى كۆرسىتىش ئۈچۈن ، پادىشاھنى پالۋانلارنىڭ كۈچ ۋە ماھارەت سىنىشىش مۇسابىقىسىنى كۆرۈشكە تەكلىپ قىپتۇ .

دەرۋەقە ، سېھىرلىك كۆڭلەكنى كىيىپ مۇسابىقىگە قاتناشقان ۋەزىر تەڭداشسىز باتۇر بولۇپ كېتىپتۇ . ئۇمۇ ئوۋلىغقا ئوخشاش ھەممە پالۋانلارنى يېڭىۋاپتۇ . پادىشاھ ۋەزىرنى ئارمىيىنىڭ قوماندانلىقىغا تەيىنلەپتۇ ۋە مەلىكىنى ئۇنىڭغا بەرمەكچى بوپتۇ .

زىندانداا ياتقان ئوۋلىغ مەلىكىنىڭ باشقا ئەرگە تەگمەكچى بولۇۋاتقانلىقىنى ئاڭلىغاندىن كېيىن ، ئىشتىنىڭ ئەستىرىدىن كېچىككىنە بىر ئۇزۇكنى چىقىرىپتۇ .

ئەينى چاغدا سېھىرگەر ئۇنىڭغا ، بۇ بىر ھېكمەتلىك ئۈزۈك ، ئۇنى تاقىساڭ ھەرقانداق تىلىكى ئىشقا ئاشىدۇ ، دېگەنىكەن .

ئوۋلىغ ئۇزۇكنى تاقىغاندىن كېيىن ، بىر كەپتەرگە ئايلىنىپتۇ . كەپتەر زىندانىدىن ئۇچۇپ چىقىپ ، بىر كېنىزەكنىڭ ئالدىغا قونۇپتۇ - دە :

— قورقماڭ ، مەن ئوۋلىغ ، مەن سىزنىڭ ياردىمىڭىزغا موھتاج ، مەن چوقۇم سىزنى رازى قىلىمەن ، — دەپتۇ .

ئوۋلىف يۈز بەرگەن ئىشلارنى كېنىزەككە باشتىن - ئاخىر بىرمۇبىر سۆزلەپ بېرىپتۇ . كېنىزەك ئوۋلىغىنىڭ باتۇرلۇقىنى ، دۆلەتكە سادىقلىقىنى ئوبدان بىلىدىكەن ، ئۇنىڭ تەختىنى تارتىۋېلىش ئۈچۈن سۈيىقەست بىلەن شۇغۇللىنىشىغا ئىشەنمەيدىكەن . شۇڭا ، ئۇنىڭغا يارىدەم بېرىشكە ماقۇل بوپتۇ .

ئۇزاق ئۆتمەي ، كېنىزەك ئوردىدا مەلىكىنىڭ بولغۇسى ئېرى ئاجايىپ باتۇر بولسىمۇ ، ئەمما جىلغىدىكى دەريادا سۇغا چۆمۈلەلمەيدىكەن ، دېگەن گەپنى تارقىتىپتۇ .

بۇ گەپ ناھايىتى تېزلا ۋەزىرنىڭ قۇلىقىغا يېتىپتۇ . ئۇ قاتتىق غەزەپلەنىپتۇ ، بۇ گەپنى كىمنىڭ تارقاتقانلىقىنى سۈرۈشتۈرۈپتۇ ، ئەمما تاپالماپتۇ . بۇ گەپ بارغانسېرى ئاۋۇپ ، ۋەزىرنىڭ شەنىگە زىيان يەتكۈزىدىغان سۆزچۆچەكلەر كۆپەيىپ كېتىپتۇ . ۋەزىر جامائەتنىڭ ئالدىدا دەريادا ئۈزۈپ ، بۇ گەپ - سۆزلەرنىڭ پىتنە - پاسات ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلىماقچى بوپتۇ .

ھاۋا سۈپسۈزۈك بىر كۈنى ، مەلىكە بىلەن ۋەزىر كېنىزەكلەرنى باشلاپ دەريا بويىغا كەپتۇ . ۋەزىر سېھىرلىك كىيىمنى سېلىۋېتىپ دەرياغا سەكرەپتۇ . دەل شۇ چاغدا ، كېنىزەك كىشىلەر توپى ئىچىدىن ئېتىلىپ چىقىپ سېھىرلىك كۆڭلەكنى ئاپتۇ - دە ، ئۇچقاندەك يۈگۈرۈپ قېچىپتۇ .

— ھەي ، كۆڭلەكنى جايىغا قويۇپ قوي !

مەلىكە غەزەپلەنگەن ھالدا توۋلاپتۇ ، لېكىن كېنىزەك توختىماپتۇ . مەلىكە ئەھۋالنىڭ چاتاقلىقىنى سېزىپ قاپتۇ .

تۇيۇقسىز بىر كەپتەر ئۇچۇپ كەپتۇ . كېنىزەك سېھىرلىك كۆڭلەكنى كەپتەرگە تاشلاپ بېرىپتۇ . كۆڭلەكنى كىيگەن كەپتەر ئەسلىي قىياپىتىگە قايتىپتۇ ، ئۇ باتۇر ئوۋلىغىنىڭ ئۆزى ئىكەن .

ئوۋلىف دەريا بويىغا كەپتۇ . مەلىكە نېمە قىلىشىنى بىلەلمەي تۇرۇپ قاپتۇ ، ۋەزىر قورقمىدىن شۇمشىيىپ كېتىپتۇ .

ئوۋلىف ئۇلار ئىككىسىگە قاراپ مەسخىرىلىك كۈلۈپتۇ - دە :

— خەير - خوش ! ئېسىڭلاردا بولسۇن ، سىلەرنىڭ ياخشى كۈنلىرىڭ-لار ئۇزاققا بارمايدۇ ! — دەپتۇ ، ئاندىن بىر سەكرەپ ۋەزىرنىڭ ئېتىغا مىنىپ ، كېنىزەكنى كەينىگە ئېلىپ ئۇچقاندەك كېتىپ قاپتۇ .

ئارىدىن ئۇزاق ئۆتمەي ، قوشنا دۆلەت زور قوشۇن توپلاپ بۇ پادىشاھ-لىققا يەنە ھۇجۇم قىپتۇ . پادىشاھ ۋەزىرنى ئالدىنقى سەپكە ئەۋەتىپتۇ . ۋەزىرنىڭ ھەربى ئىلىمدىن قىلچە خەۋىرى يوق ئىكەن ، ئۇنىڭ ئۇستىگە ئۇچىسىدا سېھىرلىك كۆڭلەك بولمىغاچقا ، ئۇنىڭ زادىلا ئامىتى كەلمەپتۇ . نەتىجىدە ، پادىشاھنىڭ قوشۇنى ئۇرۇشا - ئۇرۇشمايلا قاتتىق مەغلۇپ بو-پتۇ ، ۋەزىرنىڭ ئۆزىمۇ جەڭدە ئۆلۈپتۇ . ئاخىرى ، پادىشاھ دۆشمەنگە تەس-لىم بولۇشقا مەجبۇر بوپتۇ .

بۇ چاغدا ، ئوۋلىف بىلەن كېنىزەك يىراق بىر جايدا بەختلىك تۇرمۇش كەچۈرۈۋاتقانىكەن !

يەتتە قاغا

گېرمانىيە چۆچىكى (ئەسلىي ئەسەر : گرىممنىڭ)

بۇرۇننىڭ بۇرۇنىسىدا ، بىر نامرات ئايال بىر قېتىمدىلا يەتتە ئوغۇل تۇغۇپتۇ . بىرنەچچە يىلدىن كېيىن ، ئۇ يەنە بىر قىز تۇغۇپتۇ . سەككىز بالا ناھايىتى ساغلام ۋە تېتىك چوڭ بوپتۇ .

ئۇنىڭ ئېرى ئۇستا ياغاچچى ئىكەن ، ئۇ يىل بويى سىرتلاردا كىشىلەر-نىڭ ئىشىنى قىلىپ پۇل تېپىپ ئائىلىسىنى باقىدىكەن . ئايال ئۆيدە بالىلار-دىن خەۋەر ئالىدىكەن .

ياغاچچىنىڭ ئايالى قىزىغا ئەڭ ئامراق ئىكەن . قىزچاق چىرايلىق ، ئاق كۆڭۈل ئىكەن ، دائىم ئانىسىنىڭ ئىشلىرىغا قارىشىدىكەن . لېكىن ، يەتتە ئوغۇل كەپسىز بولۇپ ، شوخلۇقىغا گەپ توغرا كەلمەيدىكەن . ئۇلار گەپ ئاڭلىمايدىكەن ، دائىم ئانىسىنى قاقشىتىدىكەن .

بىچارە ئانا ئېرىنىڭ ئەنسىرەپ قېلىشىدىن قورقۇپ ، ئوغۇللىرىنىڭ گەپ ئاڭلىمايۋاتقانلىقىنى ئۇنىڭغا ئېيتمايدىكەن . لېكىن ، ئۇنىڭ كۆڭۈل-چەكلىكى ۋە كەڭ قورساقلىقى ئۇلارنى تېخىمۇ كەپسىز قىلىۋېتىپتۇ .

ئاكىلىرى ھەرقانچە كەپسىز بولسىمۇ ، قىزچاق ئۇلارنى قاتتىق ياخشى كۆرىدىكەن ، دائىم ئۇلارغا ئانىسىنى قاقشاتماسلىق ، ئۇنىڭغا خاپىلىق تېپىپ بەرمەسلىك توغرىسىدا نەسىھەت قىلىدىكەن . بىراق ، ئاكىلىرى سىڭلىسى-نىڭ گېپىگە زادىلا پەرۋا قىلماي ، ئۆزلىرىنىڭ بىلگىنىنى قىلىدىكەن .

بىر كۈنى ئۇلار ئىككى ئاسلان تۇتۇۋاپتۇ .

— بىز ئاسلانلارنى ئوينايلى ! ھەي ئاسلانچاق ، بۇياقتا ماڭ !

بالىلار چېلەك ، سېۋەتلەرنى باشلىرىغا كىيىشىپ ، قوللىرىغا كالتەك ، سۇپۇرگە ، ئورۇندۇقلارنى ئېلىپ ، ئاسلانلارنى قوغلاپ ئارام بەرمەپتۇ .

— ئاسلانلارنى قۇدۇققا ساڭگىلىتىپ قويايلى ، قېچىپ كەتمىسۇن !

— ئۇكام ، ئاسلاننىڭ بېشىغا چاقمان شىلىم قۇي...

بىردەمدىلا ئورۇندۇقلار سۇنۇپتۇ ، ئۆينىڭ ئىچى مالىمان بولۇپ كېتىپ-تۇ . ئانا بايىلا يىغىشتۇرۇپ قويغان جايلار كۆزنى يۇمۇپ ئاچقۇچە يەنە مەينەت بولۇپ كېتىپتۇ .

بۇ كەپسىز باللار ھەر كۈنى ئانىسىنى ئەنە شۇنداق بىسەرەمجان قىلىدىغان بولدۇق ! ئىرىمچىكمۇ قىلالمايدۇ ، — ئانا كۆڭلى يېرىم بولغان ھالدا يىغلاپ كېتىپتۇ .

لېكىن ، يەتتە ئوغۇل ئۆزلىرىنىڭ چوڭ چاتاقنى تېرىپ قويغانلىقىغا ئازراقمۇ پۇشايمان قىلماي ، بىر چەتتە پىخىلداپ كۈلۈشكىنىچە تاماشا كۆرۈپ تۇرۇپتۇ . ئانىنىڭ زادىلا چىدىغۇچىلىكى قالماي ، ۋاقىراپتۇ :

— ھەي كەپسىز شۇمتەكلەر ، سىلەرنى قاغىغا ئايلاندۇرۇپ يىراقلارغا قوغلىۋەتمەيدىغان بولسام ! كۆزۈمدىن يوقىلىڭلار !

ئۇ شۇنداق دېگەن ھامان ، يەتتە ئوغۇل بالا يەتتە قاغىغا ئايلىنىپ قاپتۇ - دە ، قاقىلدىغىنىچە ئۆيدىن ئۇچۇپ چىقىپ كېتىپتۇ .

قاتتىق قورقۇپ كەتكەن ئانا بىلەن قىزچاق ۋارقىرىشىپتۇ :

— ۋاي خۇدايىمەي ، بۇ قانداق ئىش ؟ ھاي ، ئۇچۇپ كەتمەڭلار !

شۇنىڭدىن تارتىپ ، ئۇي ئىچى تىمتاسلىققا چۆكۈپتۇ ، بۇرۇنقى ئوپۇر-توپۇرچىلىقتىن ئەسەرمۇ قالماپتۇ . پاكىز سۈرتۈلگەن پول پارقىراپلا تۇرىدۇ-غان ، ئورۇندۇقلارنىڭ تۆت پۇتى ئاسمانغا قاراپ قالمايدىغان ، سۇنۇپ كەتمەيدىغان بوپتۇ . ئەمما ، ئانا بىلەن قىزچاق ھەر كۈنى ھەسرەت چېكىدىكەن ، ئانا ئوغۇللىرىنى ، قىزچاق ئاكىلىرىنى سېغىنىپ ياش تۆكىدىكەن . ئانا ھەمىشە : «ھەي - ي ، ئاكىلىرىڭ نەگە كەتكەندۇ ؟ ئۇلارنىڭ تېزرەك قايتىپ كېلىپ ئۆينى قالايمىقان قىلىشىنى ، ۋاراڭ - چۈرۈڭ قىلىشلىرىنى ئارزۇ قىلىمەن... » دەيدىكەن .

ۋاقىت ناھايىتى تېز ئۆتۈپتۇ ، قىزچاق ئاستا - ئاستا چوڭ بوپتۇ . ئۇ دائىم ئاكىلىرىنى ئويلايدىكەن .

بىر كۈنى ، قىزچاق ئۇي ئىشلىرىنى قىلىۋاتسا ، غۇرۇرىدە شامال چىقىپ ، بىرخىل غەلىتە پۇراقنى ئېلىپ كەپتۇ . بۇ پۇراقتا مەست بولغان قىز ئاستا - ئاستا ئۆيقۇغا كېتىپتۇ .

ئۇ چۈشىدە بىر ئېگىز تاغنىڭ قاپتىلىغا كېلىپ قاپتۇ . بۇ يەرنى خىلمۇ-خىل گۈل - گىياھلار قاپلاپ كەتكەنىكەن . گۈللەرنىڭ خۇش ھىدى ھاۋادا چاڭقىپ ، كىشىنى مەپتۇن قىلىدىكەن .

بىر چاغدا ، تۇيۇقسىز ئاپئاق ساقاللىق بىر بوۋاي پەيدا بوپتۇ . ئۇ قىزچاققا دەپتۇ :

— قىزىم ، بىلەمسەن ، بۇ تاغنىڭ ئىسمى «ياخشىلارنى مۇكاپاتلاپ ، يامانلارنىڭ ئەدىپىنى بېرىش تېغى» . ئاق كۆڭۈل كىشىلەر بۇ يەرگە كەلسە ، ئۇلارنىڭ كۆز ئالدىدا ھۆپپىدە ئېچىلىپ كەتكەن رەڭدار گۈللەر ۋە ياپيېشىل دەرەخلەر پەيدا بولىدۇ . ئۇلار كۆڭۈللەرنى مەپتۇن قىلىدىغان گۈللەرنىڭ خۇش پۇراقلىرىنى ھىدلايدۇ ، قۇشلارنىڭ كۈيلىرىنى ئاڭلايدۇ . لېكىن ، كەپسىزلىك ، ئەسكىلىك قىلىدىغان كىشىلەر كەلسە ، ئۇچار قۇشلارغا ئايلىنىپ قالىدۇ ، تەڭرىنىڭ بەرگەن جازاسىنى تارتىدۇ .

قىزچاق يەتتە ئاكىسىنىڭ بۇ يەردە بار - يوقلۇقىنى سوراپ باقماقچى بوپتۇ ، ئەمما ئۇ ئاغزىنى ئېچىپ بولغۇچە ، بوۋاي غايىب بوپتۇ .

قىزچاق ئويغىنىپ كېتىپتۇ ، كۆڭلىدە ئاكىلىرىنى ئىزدەپ تېپىش ئىستىكى پەيدا بوپتۇ . ئۇ ئانىسىغا كېچە كۆرگەن چۈشىنى سۆزلەپ بېرىپ :

— ئاپا ، ئاكىلىرىمنى ئىزدەپ باقاي ، ماقۇلمۇ ؟ — دەپ ئۆتۈنۈپتۇ .

ئانا قىزىغا زەن سېلىپ قاراپتۇ ، ئاندىن ئۇنى مېھرى بىلەن قۇچاقلاپ :

— بارغىن ، بالام ! يولدا پەخەس بولغىن ، ئۇلارنى تاپالىساڭمۇ ، تاپالمىساڭمۇ بالدۇرراق قايتىپ كەل ، — دەپتۇ .

قىزچاق بىرنەچچە توغرام قۇرۇتقان بولكىنى ئېلىپ يولغا چىقىپتۇ . ئۇ ئورمانلىقتا ئىككى كېچە - كۈندۈز يول يۈرۈپتۇ ، مېڭىۋېرىپ پۇتلىرى قاپىرىپ كېتىپتۇ . بولكىمۇ تۈگەپتۇ ، كىيىملىرىمۇ يىرتىلىپ كېتىپتۇ . ئۇ توڭلاپتۇ ، ھېرىپتۇ ، قورسىقى كۇركىراپ كېتىپتۇ ، لېكىن ئۇنىڭ كىچىكىكىنە پۇتلىرى مېڭىشتىن توختىماپتۇ .

ئۇچىنچى كۈنى گۈگۈم چۈشكەندە ، قىزچاق يىراقتىكى تۈمان باسقان ئېگىز تاغنىڭ ئۈستىدىكى بىر كىچىك ئۆيىنى كۆرۈپتۇ . يىراقتىن قارىسا ئېگىز ، بۇ ئۆي بىر قاراشتا قاغا ئۇۋىسىغا ، بىر قاراشتا ئادەمزات تۇرىدىغان ئۆيگە ئوخشايدىكەن .

قىزچاق : «ئاكىلىرىم شۇ يەردە بولۇشى مۇمكىن» دەپ ئويلاپتۇ - دە ، تاغقا يامىشىشقا باشلاپتۇ . تاغ يولى يانتۇ ھەم تېيىلغاق ئىكەن ، تاشلار ئۇنىڭ پۇتلىرىنى ئاغرىتىۋېتىپتۇ . لېكىن ، ئۇ ئاغرىق ئازابىغا چىداپ ئىلگىرىلەپ ، ئاخىرى ئۆينىڭ ئالدىغا يېتىپ كەپتۇ .

قىزچاق ئۆيگە كىرىپ ، بىر كىچىك جوزىنىڭ ئۇستىگە يەتتە چىنە قويۇلغانلىقىنى كۆرۈپتۇ . قازاندا شوۋىگۈرۈچ قاينىۋاتقۇدەك . قورسىقى بەك ئېچىپ كەتكەن قىزچاق شوۋىگۈرۈچنى بىر چىنىگە تولدۇرۇپ ئۇسۇپ ، ئالدىراپ ـ ئالدىراپ ئىچىشكە باشلاپتۇ .

شوۋىگۈرۈچنى ئىچىپ بولغاندىن كېيىن ، قىزچاق ئۇستۇنكى قەۋەتكە چىقسا ، بىر ياتاق ئۆيدە يەتتە كىچىك كارىۋات تۇرغۇدەك . ئۇلارنىڭ ئۇستىگە رەڭگى ئوخشاشمايدىغان كىرلىكلەر يېپىلغانكەن . قىزچاق ئىختىيارسىز ئىسسىق ياش تۆكۈپتۇ . ئۇ ئاكىلىرىنى تېپىۋالغىنىغا ئىشىنىپتۇ ، خۇشاللىقىدا ھەر كارىۋاتتا بىردىن يېتىپ بېقىپتۇ .

يولنىڭ ھارغىنلىقى ۋە جىددىيچىلىك ئاخىر ئۇنى ھالىدىن كەتكۈزۈپتۇ . قىزچاق ئاخىرقى كارىۋاتقا چىقىپ ياتقاندا تېزلا ئۇيقۇغا كېتىپتۇ .

ئۇزاق ئۆتمەي يەتتە قاغا قايتىپ كەپتۇ . ئۇلار تاماق يېمەكچى بولۇپ قازاننىڭ تۇۋىقىنى ئاچسا ، شوۋىگۆرۈچ ئەسلىدىكىدىن ئاز ئىمىش . ئۇلار تامىقىغا بىركىمنىڭ ئېغىز تەگكەنلىكىنى بايقاپتۇ . ئەمما ، بۇ كىمدۇ ؟

ئۇلار بىر ـ بىرىگە قارىشىپتۇ ، ئەمما بۇ سوئالغا ھېچكىم جاۋاب تاپالماپتۇ . ئۇلار تامىقىنى يەپ بولغاندىن كېيىن ، پوسمىلىرىنى كىيىپ ئۇستۇنكى قەۋەتكە چىقىپتۇ . ياتاق ئۆيگە كىرگەندە ، ئۇلار بىر كارىۋاتتا ئۇخلاپ ياتقان بىر قىزچاقنى كۆرۈپ چۆچۈپ كېتىپتۇ .

— ئوماق قىز ئىكەن . بىزنىڭ سىڭلىمىز بولۇپ قالغان بولسا نېمىدېگەن ياخشى بولاتتى ـ ھە ؟ — دەپتۇ بىر قاغا .

— توغرا ، بەك ياخشى بولاتتى ، — دەپتۇ قالغانلار ، ئارقىدىن ھەممىسى توۋلىشىپتۇ ، — بۇ... بۇ بىزنىڭ سىڭلىمىزغۇ !

قىزچاق چۆچۈپ ئويغىنىپ قارىسا ، يوغان ھەم سەت يەتتە قاغا ئۆزىگە قاراپ تۇرغۇدەك . ئۇ قاتتىق قورقۇپ كېتىپتۇ .

لېكىن ، بىر قاغا مۇلايىملىق بىلەن سوراپتۇ :

— سەن بىزنىڭ سىڭلىمىز ئەمەسمۇ ؟

قىزچاق يەتتە قاغا ئەسلىدە ئۆزىنىڭ يەتتە ئاكىسى ئىكەنلىكىنى بىلىپ ، قىن - قىنىغا پاتماي :

— ئاھ ، ئاكىلىرىم ، مەن ئاخىر سىلەرنى تاپتىم ! ئاخىر سىلەرنى تېپىۋالدىم ! بىز ئاخىر يەنە بىللە بولدۇق ! — دەپتۇ .

قىزچاق ئاكىلىرىنى بىر - بىرلەپ قۇچاقلاپ :

— مەن نۇرغۇن مۇشكۈلىلەرنى يېڭىپ ، ئۇزۇن يوللارنى بېسىپ سىلەرنى ئالغىلى كەلدىم . سىلەر مەن بىلەن ئۆيگە قايتىڭلار ، ماقۇلمۇ ؟ — دەپتۇ .

— بىز ئۆيىنى بەك سېغىندۇق ، — دەپتۇ ئۇلار ، — ئۆزىمىزنىڭ قىلغان ئەسكى ئىشلىرىمىز ئۈچۈن قاتتىق پۇشايمان قىلدۇق . ئاپامنى قاقشاتمىساق بوپتىكەن . قاغىنا ئايلىنىپ قالغاندىن كېيىن ، بىز ئاچ - يالىڭاچ قالدۇق ، مۇشۇ ئۆيىنى سېغىنىپ بۇرۇن ، دالىدا دۇم يېتىپ ، دۇم قوپتۇق . شۇڭا ، بىز ئانىمىزنى قاقشاتىپ قالغان ئاقىۋىتىمىزنى ھەرگىز ئۇنتۇمايمىز .

مۇنچاق - مۇنچاق ياشلار ئۇلارنىڭ كۆزلىرىدىن دومىلاپ چۈشۈپتۇ ، يىغلاۋېرىپ پوسمىلىرى قىڭغىر بولۇپ كېتىپتۇ . ئاكىلىرىنىڭ سەممىي سۆزلىرىنى ئاڭلىغاندىن كېيىن ، قىزچاق خۇشاللىق ياشلىرىنى تۆكۈپ :

— ئاپامنى سىلەرنى سېغىنىدى ، ھەر كۈنى سىلەرنىڭ يولۇڭلارغا قارايدۇ ، — دەپتۇ .

— بىراق ، بۇ قىياپىتىمىز بىلەن ئۇنىڭ ئالدىغا قانداق بارىمىز ؟

— خاتىرجەم بولۇڭلار ، ئاپام سىلەرگە بۇرۇنقىدەك ياخشى مۇئامىلە قىلىدۇ .

قىزچاق يەتتە ئاكىسىنى قايتىشقا قايىل قىپتۇ .

— بىز سەن بۇ يەرگە كەلگۈچە تاغقا ياماشقانىدەك يامىشىپ يۈرمەيمىز ، بىز ئۆيگە ئۆچۈپ قايتىساق بولىدۇ ، — دەپتۇ قاغىلار .

— توختاڭلار ! بىز پارقىراپ تۇرىدىغان ھېلىقى تاشلارنى ئالغاچ كېتىپ ئاپامغا سوۋغا قىلايلى ، — دەپتۇ بىر قاغا .

قاغىلار بىر كىچىك خالتىغا قاچىلاپ قويۇلغان رەڭگارەڭ تاشلارنى قىزچاققا كۆرسىتىپتۇ .

— بۇ تاشلار راستىنلا چىرايلىق ئىكەن ! — قىزچاق بۇ تاشلارنى كۆرۈپ ، ئىختىيارسىز ماختاپ كېتىپتۇ .

— ساڭا ياردەمۇ ؟ ئۇلار ناھايىتى قىممەتلىك بولۇشى مۇمكىن . بىز قاغىلارنىڭ پارقىرىغان نەرسىنى كۆرسەكلا تېرىپ ئۆيگە ئېلىپ كېتىدىغان ئادىتىمىز بار .

— ئەمىسە ، ئاكىلار ، ئاپام سىلەرنى تۆت كۆز بىلەن كۈتۈۋاتىدۇ ، بىز تېزرەك ئۆيگە قايتايلى !

— ھۇررا ! بىز ئۆيگە قايتىدىغان بولدۇق ! تېز يولغا چىقايلى ! — دەپتۇ يەتتە قاغا خۇشاللىقىدا قاناتلىرىنى قېقىشىپ .

يەتتە قاغا قاناتلىرىنى ياندىشتۇرۇپ سىڭلىسىنى قۇچاقلىغىنىچە كۆككە كۆتۈرۈلۈپتۇ . ئۇلار خۇشاللىقىدا يول بويى ناخشا ئېيتىشىپتۇ . دەسلەپتە قىزچاق بەك قورقۇپتۇ ، ئەمما يەتتە قاغا ئۇنى چىڭ قۇچاقلاپ ، ئىنتايىن سىلىق ۋە مۇقىم ئۇچۇپتۇ . شۇنىڭ بىلەن قىزچاقنىڭ يۈرىكى جايىغا چۈشۈپتۇ .

ئۇچا ـ ئۇچا ، ئۇلار ئاخىر ئۆزلىرىنىڭ تۇغۇلغان جايىنى كۆرۈپتۇ ، ھويلىسى قۇيقۇرۇق تۈرغۇدەك . ئۇلار ھويلىغا قونغاندىن كېيىن ، قىزچاق دەپتۇ :

— بۇ يەردە تۈرۈپ تۈرۈڭلار ، مەن ئاپامنى چاقىرىپ چىقاي .

ئۇ ئاشخانا ئۆيگە ئاستاغىنا كىرسە ، ئانىسى تاماق جۇزىسىغا بېشىنى قويۇپ يىغلاۋاتقۇدەك . قىزچاق ئۇنى قۇچاقلاپ سۆيۈپتۇ ۋە :

— ئاپا ، مەن قايتىپ كەلدىم ، مەن ساڭا بىر كاتتا خۇشاللىقنىمۇ ئالغاچ كەلدىم ، — دەپتۇ .

— ئاخىر قايتىپ كەپسەن ـ دە ، ئوماق قىزىم ، يېنىمدا يا ئاكىلىرىڭ يوق ، يا سەن يوق ، داداڭ بولسا ، باشقا يۇرتقا ئىشلىگىلى كەتكەن ، مەن بەك يالغۇزلۇق تارتتىم . جېنىم بالام ، سېنى بەك سېغىندىم ، ئاكىلىرىڭنى بەك سېغىندىم... مەن تېخى سېنىڭدىن مەڭگۈ ئايرىلىپ قالدىم دەپتىمەن .

قىزچاق ئانىسىنى يېتىلەپ هويلىغا ئېلىپ چىقىشىغا ، يەتتە قاغا تەڭلا :

— ئاپا ، بىز قايتىپ كەلدۇق ! — دەپ توۋلىشىپتۇ .يەتتە قاغىنى كۆرگەن ئانا هەم خۇش بولۇپ ، هەم هاياجانلىنىپ ، يا يىغلىشىنى ، يا كۈلۈشىنى بىلەلمەي قاپتۇ .

— ئاھ ، مېنىڭ ئوغۇللىرىم ! ئاناڭلار سىلەرنى تولىمۇ سېغىندى . مەن هېلىقى سۆزنى دېگىنىمگە راستتىنلا مىڭ پۇشايمان قىلدىم .

— بىزمۇ قىلغان ـ ئەتكەن هەممە ئىشلىرىمىز ئۈچۈن پۇشايمان قىلدۇق ، ئاپا ، بىزنى كەچۈرۈڭ ، بۇرۇن بىز بەك ئەقىلسىز كەنمىز .

قاغىلار بۇرۇن قىلغان ئەسكى ئىشلىرى ئۈچۈن پۇشايمان قىلىپ يىغلاشقا باشلاپتۇ . تۈيۈقسىز مۆجىزە يۈز بېرىپتۇ : يەتتە قاغا يەنە يەتتە ئوغۇل بالىغا ئايلىنىپ قاپتۇ .

قاغىلار ئالغاچ كەلگەن تاشلارنىڭ هەممىسى قىممەتلىك ياقۇتلار ئىكەن . شۇنىڭدىن تارتىپ ، بۇ بىر ئائىلە كىشىلىرى بەختلىك تۇرمۇش كەچۈرۈشكە باشلاپتۇ .

